

A budapesti József Attila Gimnázium története 1948 –1957

Töredékes valóságdarabok

Írta és összeállította:
Kovács Gábor és Vasbányai Ferenc

len iskolatörténeti kézirat létrejöttét támogatta:
az Oktatási Minisztérium
a Budapest Főváros XI. kerületi Önkormányzata
József Attila Gimnázium igazgatósága

Megvalósításában pedig
Marthné dr. Simon Zsuzsanna
volt segítségünkre.

Köszönetet mondunk mindannyiuknak.

Kovács Gábor

Vasbányai Ferenc

Tartalom

Töredékes valóságdarabok a József Attila Gimnázium történetéhez (1948–1957)	2
A budapesti József Attila Gimnázium története 1948/50–1957	4
Magyarország és az oktatás- és nevelésügy a második világháború után	4
A proletárdiktatúra kezdetei 1948–1949.	11
A „legsötétebb évek” 1950–1953 nyara között	17
Átmeneti enyhülés a politikában (1953–1955)	23
A forradalom és következményei (1956–1957)	26
Az intézmény elnevezése:	30
Az iskola igazgatói	30
A tanári testület az államosítás első évében (1948–1949):	30
Később érkezett tanárok (1949–1957)	31
Osztályok, osztálylétszám, osztályfőnökök (1948–1957)	32
Részletek a tantestületi értekezletek jegyzőkönyveiből	45
Részletek az iskola jegyzőkönyveiből	46
A József Attila Gimnázium 1956-ban	52
Részletek a budapesti XI. kerületi József Attila Gimnázium tantestületének 1956. augusztus 23-i alakuló értekezletéről.	52
Elismervény	58
Részletek a XI. kerületi József Attila Gimnázium tantestületének 1956. december 3-án tartott értekezletének jegyzőkönyvéből:	58
DR. PÓDER GYÖRGY: Emlékképek az 1956–57-es tanévről	64
Budapest XI. kerületi József Attila általános gimnázium.	67
Jegyzőkönyv	104
Minősítések a József Attila gimnázium tantestületének a tagjairól.	113
Az iskolai élet és a tanári kar filmcímeiben, 1950-ben (diákhumor)	150

Töredékes valóságdarabok a József Attila Gimnázium történetéhez (1948–1957)

*Könnyű emlékek, hova tűntetek?
Nehéz a szívem, majdnem zokogok.
Már nem élhetek meg nélkületek,
már nem fog kézen, amit megfogok.
Egy kis játékot én is érdemelnék –
libbenjetelek elő, ti gyöngé pillék!*

Scola. Iskola. Okulás. Nevelődés. Célok. Életprogram. Karakter. Fejlődő test, fejlődő szellem, fejlődő lélek. Eszmények és ifjúság. Társadalmi és történelmi küldetés. Közösség. Alakítok, hogy alakuljak. A pedagógosz felelőssége, hite, meggyőződése, célja. És tudása. És embersége. És minta-volta. Példaerővel örök dolgokat alkot a kéz, és így maga sem hal meg. (Illyés...)

A jeles újságíró a Magyar Nemzetben megjelentetett interjúsorozatában – 1985 táján – így írt a diákokkal és tanárokkal folytatott beszélgetések tanulságáról:

„....magamba tekintve tudom, hogy az, ami a jóskásokkal négy év alatt történik, lényük szempontjából meghatározó, jószerint változhatatlan. Érettként hagyják el az iskolát, s ebben az érettségben benne foglaltatik a jellem, a minőséghez és teljesítményhez való viszonyulás, s a világszemlélet, amely lehetővé teszi, hogy az ember határozott céllal és szándékkal vágjon neki az idegen világnak. E négy év alatt létrejöhet a tudás, műveltség és jóság akarása, nevelői példák nyomán kialakulhat az értelmiségi jelleg és szemléletmód, amely elsődlegesen tekinti a szellemi értékeket, s legjobbjait talán arra is alkalmassá teheti, hogy

bizonyos anyagi vagy helyzeti előnyökről a tudomány, művészet, hivatás szolgálatában lemondjanak.”

Non scolae, sed vitae discimus...

Csak 1989–1990 távlatnyitogató magasából visszatekintve és leszámolva a félelemmel, akadékoskodással, hitetlenséggel, kétséggel és megkötöttségekkel lehet értékelni „tárgyilagosan” a nevelés hazai évtizedeinek nehézségeit, akadályait és mindenben átsugárzó emberfeletti erőfeszítéseit, örök szépségeit.

A budapesti József Attila Gimnázium története 1948/50–1957

Magyarország és az oktatás- és nevelésügy a második világháború után

A magyarországi nevelés- és oktatásügy két esztendő híján 950 éves múltja tekintett vissza 1944-ben, amikor hazánk előbb nemzetiszocialista német, majd bolsevik szovjet katonai megszállásnak esett áldozatul. A két okkupáció között nem lényegtelen különbséget jelentett egyéb, itt most nem előadható árnyalatok mellett, hogy az előbbi hat-tizenkét hónapig, utóbbi pedig 45 esztendeig tartott.

Az 1920-as és az 1930-as évtizedben jelentős mértékben átalakították az iskolarendszert, az iskolaszervezetet és az oktatás-nevelés tartalmát a trianoni határok közé szorított Magyarországon. Nem változott azonban a felekezeti iskolák abszolút többsége a nem egyházi fenntartású intézményekkel szemben.

Amikor a szovjet Vörös Hadsereg 1944 szeptemberében elérte a trianoni magyar-román határt, felhívást tett közzé, amelyben arról szólt, hogy a szovjet katonai hatóságoknak nem áll szándékukban Magyarország társadalmi rendjén változtatni, és a maguk rendjét meghonosítani az általuk elfoglalt területen. Az 1944. december 22-én Debrecenben megalakult Ideiglenes Nemzeti Kormánynak a pártonkívüli gróf Teleki Géza lett a vallás- és közoktatásügyi minisztere. Teleki Pál gróf fiának, a földrajztudósnak és geológusnak a kultuszminiszteri tárcája azt az illúziót kelthette, hogy az elkövetkező időszakban konzervatív, nemzeti és keresztény irányban lesz tartható a magyar nevelés- és oktatásügy.

1945 januárjától kormányrendelet írta elő: a pedagógusoknak igazolniuk kellett, hogy az 1939. szeptember 1-ét követő magatartásuk „nem sértette-e a magyar nép érdekeit?” A kormány márciusi földreformja során a katolikus egyház elveszítette addig birtokolt földjeinek 90%-át, amelynek jelentős részéből tartották fenn addig a katolikus iskolákat és az egyház szociális intézményrendszerét. Ezt követően a szociális és iskolai intézmények működtetésére évenként megszavazott államsegélyt kapott a katolikus egyház.

Az iskolaügyet a háborút követő első jelentős változtatásra 1945 augusztusában került sor, amikor az Ideiglenes Kormány rendeletet adott ki arról, hogy az 1940. évi 20. törvénnyel létrehozott nyolcosztályos elemi iskolát, ahol végig osztályvezető tanítók oktattak, nyolcosztályos általános iskolává fejlesztik. Az új iskolatípusban a felső tagozat V-VIII. osztályaiban az egyes szaktárgyakat már szaktanárok tanították. Az általános iskola létrehozásával a következő években

kimenő jelleggel megszüntették a Magyarországon 1868 óta működött négyosztályos polgári iskolát. Az 1849 után Magyarországon létesített nyolcosztályos gimnáziumokat – ugyancsak kimenő jelleggel – felszámolták; 1948-tól kizárólagossá vált a négyosztályos gimnázium. A tankötelezettség ezentúl 6-tól 14 éves korig tartott.

A jaltai konferencia határozatainak megfelelően 1945 novemberében – polgári-demokratikus jellegű – nemzetgyűlési választásokat tartottak Magyarországon. Ezen ugyan a Független Kisgazdapárt 57%-os abszolút többséget szerzett, így lehetősége lett volna egypárti kormány megalakítására is, de a szovjet megszállásra és a még alá nem írt békeszerződésre való hivatkozással, koalícióra lépett a baloldali pártokkal, a szociáldemokratákkal, a kommunistákkal és a nemzeti parasztpártiakkal. A megalakult Tildy Zoltán-kormányban 1945 november 15. és 1947 március 14. között Keresztury Dezső volt a vallás- és közoktatásügyi miniszter. Keresztury magyar–német szakos tanár, bölcsészdoktor, irodalmi és kulturális rovatvezető, az Eötvös Collegium tanára, a Pázmány Péter Tudományegyetem magántanára volt. Személyét a Nemzeti Parasztpárt jelölte a miniszteri posztra. Kultúrpolitikusként legértékesebb szellemi örökségünknek a haladó és demokratikus szellemű hagyományoknak szerves egymásra épülését kívánta előmozdítani. Az oktatásügybe történt kommunista beavatkozás és az államosítási törekvések miatt tiltakozásképpen később lemondott tárcájáról.

A kisgazdapárt az 1945 novemberi választások után megalakult kormányban a miniszteri posztok felét a magáénak tudhatta ugyan, a szovjet megszálló hatóságok egyre erőteljesebb támogatását élvező kommunisták mégis mind nagyobb mértékben át tudták venni a kezdeményezést a közélet területein. A gazdasági életben erőteljes államosítás kezdődött, a szénbányák, az ipari üzemek, a bankok, a közlekedési vállalatok területén végrehajtották a kisajátítást.

Az ország államformája a nemzetgyűlés 1946. február 1-i döntése értelmében köztársaság lett. A kommunista párt kezében lévő belügyminisztérium és a rendőrség hozzálátott a totális szovjet típusú állam magyarországi kiépítéséhez. Ennek lényege volt a magántulajdon felszámolása, a többpárti parlamentarizmus ellehetetlenítése, a marxi-lenini-sztálini eszmék kizárólagosság tétele a szellemi-kulturális életben, kommunista irányítású egységes oktatás-nevelés, egységes ifjúsági mozgalom, szélsőséges ateista propaganda. A kommunista párti Rajk László belügyminiszter a köztársaság védelme ürügyén 1946 júliusában feloszlatta a vallásos ifjúsági és felnőtt szervezeteket, köztük a Magyar Cserkészszövetséget és a KALOT-ot.

Sürgető feladattá lett a magyar iskolaügy kommunista szempontú homogenizálása. Az 1946/47.-es tanévben még jelentős, egyes területeken meghatározó volt a felekezeti iskolák szerepe. Az óvodák 16, a felekezeti népiskolák 61, a

polgári iskolák 30, a gimnáziumok 54, az ipari-, mezőgazdasági és kereskedelmi középiskolák 22, a tanító- és óvónőképzők 76%-a egyházi kézen volt. A Magyarországon működő 173 gimnáziumból 48 (28%) a katolikus egyház fenntartásában ált.

1946 szeptemberében megindult a tanítás a „dolgozók iskolái”-ban. Ezeket az intézményeket általános iskolák és középiskolák mellett szervezték meg azért, hogy a már munkába álltak befejezhessék alsó- és középfokú tanulmányaikat. Mint arról a Köznevelés, a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium folyóirata 1947 februárjában tájékoztatót, minden katolikus iskolában megszervezték a dolgozók iskoláját. A budapesti ciszterci gimnáziumban pedig „minta dolgozók iskoláját” hoztak létre.

A második világháborút Magyarország számára diplomáciailag lezáró párizsi békeszerződést 1947. február 10-én írták alá. Ebben – egyéb kötelezettségek mellett – az is szerepelt, hogy a magyar kormányoknak a jövőben tiszteletben kell tartaniuk az alapvető emberi szabadságjogokat, ideértve természetesen a lelkiismereti és vallásszabadságot is magától értetődően az iskolai élet területén is.

A fentiekkel éles ellentétben Magyarországon egyre erősödött a kommunista párt törekvése arra, hogy az emberi élet valamennyi területét kizárólagos ellenőrzése alá vonja. „Köztársaság-ellenes összeesküvés” címén – a szovjet megszállókkal együttműködve – csapást mértek a Kisgazdapártra. Keresztury Dezső lemondása után, 1947. március 17-i hatállyal a formálisan kisgazdapárti Ortutay Gyula lett a vallás- és közoktatásügyi miniszter.

Az 1910-ben Szabadkán született Ortutay középiskolai tanulmányait – osztályismétléssel – a szegedi piarista gimnáziumban végezte. Gyenge eredményű érettségítőltartva felvételre jelentkezett a piarista rendbe. A szegedi egyetemen tanult és vezető szerepet játszott az 1921-től 1946-ig működött Foederatio Emericana-ban, a katolikus főiskolások, egyetemisták társadalmi szervezeteinek Szent Imréről elnevezett szövetségében. A szervezet célja: „egységbe tömöríteni azt a főiskolás, egyetemista ifjúságot, amely a megalkuvás nélküli katolicizmust, a mély hazaszeretetet, a tudományokkal való foglalkozást és az erkölcsi alapokon álló társadalmi életet tűzte ki feladatául. A szociálisan szegény család rendszeres Karitásztámogatásban részesült, az egyetemista Ortutay pedig három esztendőn át egy pápai prelátusi alapítvány segítségével ingyenes ellátást élvezett a szegedi Szent Imre Kollégiumban. Ortutay 1940-től a szegedi egyetemen a néprajz tanára lett. Feleségét – származása miatt – a Szálasi-korszakban a Szent Szív Intézet apácai rejtegették.

Politikai pályáját 1943-ban a Független Kisgazdapártban kezdte, csatlakozva annak Polgári Tagozatához. A kisgazdák támogatásával lett tagja az 1944. de-

cember 21-én Debrecenbe megalakult Ideiglenes Nemzetgyűlésnek. Pályája érdekes fordulatot vett a Magyar Kommunista Párt titkársági ülésén, 1945. március 7-én felvett jegyzőkönyv szerint, amelynek 8. pontja így szól:

A titkárság elfogadja Ortutay Gyula és Borbély Mihály titkos belépését a pártba úgy, hogy tagsági könyvüket más nevére állítsák ki.” Ortutay tehát személyes érvényesülése érdekében csatlakozott a szovjet megszállók azon kriptokommunista kiszolgálói közé, akik a felszínen valamely más párt tagjaként, ténylegesen a bolsevik eszmék kiszolgálóiként tevékenykedtek Magyarországon a második világháború után.

Ortutay ezután a Magyar Központi Híradó Rt. elnöke lett (1945-47), ami a Magyar Rádió, a Magyar Távirati Iroda és a Filmhíradó irányítását jelentette. 1945-ben kisgazdapárti nemzetgyűlési képviselő lett, majd 1946-ban egyetemi tanári kinevezést kapott, az MTA levelező tagjává választották, és bekerült a kisgazdapárt Politikai Bizottságába. Mint az FKgP egyik legfőbb vezetője, 1947 februárjában pártja politikai bizottsági ülésén felvetette azt, hogy a magyar iskolákban tegyék fakultatívvá az addig kötelező hitoktatást. Egy hét múlva – egy pártközi értekezleten – a kormányt alkotó koalíciós pártok elhatározták, hogy törvényjavaslatot terjesztenek a nemzetgyűlés elé az iskolákban bevezetendő fakultatív hitoktatás tárgyában. A közvélemény tiltakozása nyomán azonban a tervet májusban levették a napirendről. A katolikus egyház egyébként a törvényjavaslat parlamenti benyújtása vagy a rendelet kibocsátása napjától az egyházból való kiközösítéssel fenyegette meg Ortutay minisztert.

Időközben – ugyancsak egy pártközi értekezleten – Ortutay támogatásával állásfoglalást fogadtak el arról, hogy az iskolákban a jövőben egységes állami tankönyveket kelljen használni. A tervezet súlyosan sértette a felekezetek törvényben is elismert autonómiáját, amely saját tankönyvei használatára vonatkoztak.

Az 1947. augusztus 31-i választásokon, miután Nagy Ferenc korábbi kisgazda miniszterelnököt emigrációba kényszerítették, új, a kommunistáknak kedvező választási törvényt fogadtak el, a kisgazdapártot belülről szétzilálták, a választásokon pedig „kékcédulákkal” súlyos csalásokat követtek el, a kommunisták 22%-kal a legerősebb parlamenti párttá tudták tenni magukat. A kommunistákból, kisgazdapártiakból, szociáldemokratákból, nemzeti parasztpártiakból álló választási szövetség súlyos visszaélésekkel tarkított szavazáson 61%-ot szerzett. A polgári ellenzék, amely a baloldali sajtóhadjárat, a megfélemlítések és a választási csalás ellenére is 39%-ot kapott, jelentős erőt képviselt. A Magyar Kommunista Pártnak, hogy tervbe vett diktatúráját ki tudja építeni, adminisztratív és rendőri eszközökkel fel kellett számolnia a polgári ellenzéknek, sőt saját szövetségeseit is. Elsőnek a választásokon 14%-ot és 49 parlamenti mandátumot szerzett, több

mint 670.000 szavazót maga mögött tudó Magyar Függetlenségi Pártot számolták fel 1947 decemberében Rajk László kommunista belügyminiszter utasítására. Néhány hónap múlva hasonló sorsra jutott a választásokon 17%-ot, 60 mandátumot 820.000 szavazattal megszerzett Demokrata Néppárt is, amely a kommunisták aknamunkája következtében kettészakadt.

A legfelső kommunista vezetők, Révai József marxista agitátor, azidő szerint a Szabad Nép című kommunista napilap főszerkesztője és Rákosi Mátyás, a Magyar Kommunista Párt főtitkára 1947 decemberi és 1948 januári beszédeikben szót emeltek a felekezeti iskolák államosításának általuk vélt politikai szükségességéről. Ezzel megkezdődött a döntő támadás az egyházi, különösen a katolikus fenntartású iskolák ellen. A baloldali sajtóban, rádióban, tömeggyűléseken követelték az „antidemokratikusnak”, „reakciónak” minősített „avult” nézeteket hirdető egyházi iskoláknak állami felügyelet alá vételét. Az MKP-n belül Köznevelési Bizottság alakítottak Révai József, Horváth Márton, Mérei Ferenc, Kállai Gyula, Alexits György, Novák Károly, Szávai Nándor és Lukács Sándor részvételével. A testület 1948 február 3-i ülésén foglalkozott a párt befolyásának szükséges növelésével a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban. 1948 ápr. ilis végén Ortutay miniszter a Kisgazdapárt nagyválasztmányi ülésén bejelentette, hogy törvényjavaslatot kíván az országgyűlés elé terjeszteni a nem állami iskolák államosításáról, amiben megegyezett a baloldali pártok vezetőivel. Újabb agitációs hullám vette kezdetét: az újságokon, a rádióadásokon kívül pártgyűléseken, szakszervezeti fórumokon, gyárakban, üzemekben, hivatalokban követelték az iskolák államosítását. Az állami iskolákban tanító pedagógusoknak kötelező volt aláírni az államosítást támogató íveket.

Az MKLP PB 1948. május 7-én határozatot hozott az iskolák államosításának törvénytervezetéről. Eldöntötték, hogy az összes pedagógust állami státusba veszik. Ortutay miniszter május 15-i sajtófogadásán nyilatkozatot tett: bejelentette, hogy a minisztertanács az előző napon bizottságot küldött ki, hogy az az egyházakkal megegyezésre jusson a magyar iskolaügy demokratikus egységesítésére, államosítására vonatkozóan.

Mindszenty József bíboros, hercegprímás, esztergomi érsek vezetésével a magyar katolikus egyház 1945 és 1948 között keményen ellenállt a kommunista törekvéseknek. 1945 novemberében kezdődött a Katolikus Szülők Szövetségének szervezése a katolikus iskolákban. A szervezetnek az elkövetkező években nagy szerep jutott a katolikus iskolák védelmében az egyre erősödő támadásokkal szemben. Mindszenty bíboros emlékirataiban beszámol arról, hogy Rajk belügyminiszter 1946-tól tanítás alatti házkutatásokat rendelt el egyházi középiskolákban. A rendőrség bejelentés nélkül szállt ki és tanítás közben osztályról osztályra kutatta át a tanulók felszerelését, zsebeit. 10-15 diákot elvittek, egy-két

napon át fogva tartottak, és veréssel fenyegetve kihallgatási jegyzőkönyvet írat-
tak alá velük, amelyben szerzetes tanáraik és hitoktatóik elleni vádak sorakoztak.
A rendőrök elrejtett fegyvereket „találtak meg” néhány tanintézetben. A Magyar
Katolikus Püspöki Kar 1946 májusában körlevélben fejtette ki nézeteit az egyhá-
zi iskolák és a kötelező iskolai hitoktatás jelentőségéről. A híveket örködésre és
imádságra szólították fel a haza jövőjének felelős vállalása érdekében. Ugyaneb-
ben a hónapban Mindszenty bíboros a budai ciszterciáknál mondott beszédet.

1947 márciusában és áprilisában két püspökkari körlevél is foglalkozott a
fakultatív iskolai hitoktatás tervezett bevezetésével és ellenérveket sorakoztattak
fel ellene. Sík Sándor, piarista szerzetes tanár, a szegedi egyetem magyar iroda-
lom professzora, a magyarországi cserkészmozgalom egyik kibontakoztatója,
költő, az MTA levelező tagja 1947 májusában „a fiatal magyar demokrácia iránti
szereteténél” fogva, tiltakozásul a hittan fakultatív tárggyá tevő kísérletek ellen,
lemondott az Országos Köznevelési Tanács 1945 óta betöltött ügyvezető alelnöki
tiszttségéről.

A MKPK 1948 májusában elutasította az egyházi, ezen belül a katolikus is-
kolák államosításának szándékát. Szembeszálltak a kötelezővé és általánossá ten-
ni kívánt materialista-ateista neveléssel, ettől, mint legnagyobb rossztól, meg-
akarták menteni a hívek millióit Magyarországon. A MKPK május 11-én körle-
velet olvastatott fel az ország összes katolikus templomában. Ebben részletesen
kifejtették álláspontjukat az iskolák tervezett államosításáról és az intézmények
megvédésére szólították fel híveiket. Május 23-án, újabb körlevelükben a püspö-
kök kifejtették, hogy az egyházi iskolák védelmével általános emberi jogokat vé-
denek, köztük a tanítási, tanulási és lelkiismereti szabadság egyetememes jogait. A
Katolikus Szülők Szövetsége gyűlései sokaságáról küldött tiltakozó táviratokat a
volt piarista diák Ortutay miniszternek.

A Köznevelés 1948 május közepén arról számolt be, hogy a váci püspök
megbízásából a plébánosokat körlevélben szólították fel arra, hogy emlékeztessék
a katolikus tanítókat: exkommunikáció alá esnek, ha megfelelnek az egy-
háznak tett esküjükről. Ortutay védelmébe vette a katolikus pedagógusokat, ha
azokat – a miniszter szerint – demokratikus magatartásuk miatt kár érné. A
kormány kész őket haladéktalanul állami alkalmazásba venni, és erkölcsileg, va-
lamint anyagilag lényegesen jobb helyzetbe hozni, mint amilyenben egyházi al-
kalmazottként vannak. Ortutay szerint az iskolák államosításának célja a magyar
iskolaügy elmaradottságának megszüntetése. Azt ígérte, hogy a kötelező hitokta-
tás rendszere az államosítást követően is megmarad.

A június 1-i Köznevelésben az iskolák államosítását nem az egyházak ellen,
hanem a nép érdekében elvégzendő tettek minősíti egy cikkíró. A szerzetesi

gimnáziumokat azzal vádolja, hogy napjainkra is átmentették az egészséges társadalmi szelekciót.

A szélsőségesen kiélezett helyzetben olajat jelentett a tűzre az 1948 június 3-án este, a Szabolcs megyei Pócspetriben történt esemény. A falu katolikus népessége a községháza elé vonult, és ott imádkozva és egyházi énekeket énekelve adta jelét az egyházi iskolák, így a falu katolikus elemi iskolája tervezett államosítása elleni tiltakozásának. Két fegyveres rendőr erőszakkal megpróbálta feloszlítani a csoportosulást. Egyikük – saját ügyetlensége miatt – fegyverével halálosan megsebesítette magát. A helyszínre azonnal kiszálló nyomozók számos helyi lakost, valamint a jegyzőt, a plébánost és a tanítót őrizetbe vették. A rendőrségen brutálisan bántalmazták a letartóztatottakat, akik közül hárman belehaltak sérüléseikbe. A tömegfeloszlatási kísérletnél jelen sem volt jegyzőt vádolták meg a rendőr ellen elkövetett gyilkossággal. A 29 éves férfit egy hét múlva Budapesten rögtönítélő bíróság elé állították, halálra ítélték és június 11-én felakasztották. A fenti eljárás idején hivatalban lévő belügyminisztert Kádár Jánosnak hívták...

A proletárdiktatúra kiépítését szolgálta a Szociáldemokrata Párt és a Magyar Kommunista Párt 1948 június 12-én kimondott pártegyesülése. A pártfűzőóra csak azután kerülhetett sor, hogy Kéthly Annának és minden – a kommunistáktól elhatárolódó – szociáldemokratának lehetetlenné tették a politikai folyamatokba való tényleges beleszólást.

A Pócspetri-üggyel kapcsolatos justizmord kapcsán, 1948. június 11-én a teljesen kommunista befolyás alatt cselekvő Dinnyés Lajos kisgazdapárti miniszterelnök rendeletben utasította a tankerületi főigazgatókat az egyházi iskolák és kollégiumok ingó és ingatlan vagyonának zárolására. Négy nappal később pedig Ortutay Gyula az országgyűlés június 15-i ülésén betérjesztette a nem állami iskolák fenntartásáról és az állam által való átvételéről, az azokkal összefüggő vagyontárgyak tulajdonba vételéről, s a személyzetnek állami szolgálatba való átvételéről szóló törvényjavaslatot. A miniszter a házszabályra hivatkozva kérte a törvényjavaslat sürgősséggel való megtárgyalását. Ez azt jelentette, hogy a betérjesztett javaslatot azonnal tárgyalás alá kell venni, és nyolc órán belül azt le is kell zárni. A hozzászólások száma természetesen csak nagyon korlátozott lehetett. A javaslathoz a miniszter részletes indoklást mellékel, amelyben megállapította, hogy az államnak az a joga, hogy a köznevelés egészét kezében tartsa, a gazdasági és társadalmi fejlődés szükségszerű kívánalma. Az egyházak által fenntartott iskolák osztály-jellege a maradi gondolkodású szülőknek az állammal szemben érzett bizalmatlansága folytán még erősebb, mint a múltban volt. Az országgyűlés kommunista és kommunista befolyás alatt álló többsége 1948. június 16-ra napirendre vette a javaslatot.

Az országgyűlésben az egyházi iskolák államosításáról szóló törvényjavaslatot Bognár József kisközpárti képviselő, a közoktatási bizottság vezetőjének expozéja nyitotta meg. Azt mondta, hogy a magyar közoktatás fejlődésének tempója elmaradt az élet fejlődésének tempójától. Az állami iskolák szerint jó magyar diplomatákat fognak nevelni, akiknek a szülői ház, a továbbra is kötelező hitoktatás és a vallásgyakorlat teljes szabadsága megadja a módot arra is, hogy jó hívei legyenek egyházuknak. A Demokrata Néppárt vezetője, Barankovics István a közoktatási bizottság kisebbségi véleménye előadójának beszédéből, illetve Schlachta Margitnak, a Keresztény Női Tábor képviselőjének hozzászólásából a Köznevelés – híven mélyen demokratikus meggyőződéséhez – egy szót sem közölt. Barankovics felhívta a figyelmet arra, hogy a törvényjavaslat ezerszentes jogot kíván hatályon kívül helyezni, és hogy az állam kizárólagossá kívánja tenni a magyar ifjúság saját szempontja szerinti nevelését. A keresztény meggyőződésű embereknek elvész az a joga, hogy gyermekeiket hitvallásos iskolában neveltethessék. Barankovics elutasította az állami iskolamonopólium bevezetését. A kommunista Magyar Dolgozók Pártja nevében Bóka László védelmébe vette a törvényjavaslatot, és azt mondta, hogy nem világnézeti kérdésről van szó, hanem arról, hogy jusson-e a magyar népnek kultúra vagy sem. Szerinte a felekezeti tanítóság számára nem a munka, nem a szaktudás jelentett előmenetelt, hanem a megalázkodás, a minél szolgálóbb alárendeltség. Ortutay kijelentette, hogy a magyar demokrácia nem tűrheti tovább a felekezeti iskolákban folyó demokráciaellenes izgatást. A törvényjavaslat célja az egységes nemzeti műveltség kialakítása. Az elnöklő Nagy Imre (MDP) névszerinti szavazást rendelt el, amelynek során a képviselők 230:63 arányban elfogadták az egyházi iskolák államosításáról szóló törvényjavaslatot. Az 1948:XXXIII. törvényt, amely 4899 egyházi alap- és középiskola (63%-a római katolikus, 24%-a református, 8%-a evangélikus, 1%-a izraelita) államosításáról intézkedett. Tildy Zoltán köztársasági elnök még a parlamenti szavazás napján kihirdette és nyomtatásban megjelentette. A magyar nevelés- és oktatásügyben törvényerőre emelkedett a kommunista diktatúra.

Mindszenty úgy rendelkezett, hogy katolikus papok és szerzetesek nem vállalhatnak állást az államosított iskolákban. Ettől az utasítástól függetlenül 1948 júniusától megkezdődött a katolikus papok, szerzetesek és szerzetesnők módszeres üldözése Magyarországon.

A proletárdiktatúra kezdetei 1948–1949

Az iskolák államosítása utáni másfél esztendőben végbement a formálisan még létező demokratikus intézmények felszámolása és a proletárdiktatúra totális kiépítése Magyarországon. Ebben a folyamatban jelentős szerep jutott az 1945 óta kommunista befolyás és szovjet felügyelet alatt politikai rendőrségnek. 1945 feb-

ruárjában alakult a Politikai Rendészeti Osztály, majd 1946 decemberétől működött a Belügyminisztérium Államrendőrség Államvédelmi Osztálya (ÁVO). Mindkét szervezetnek kulcsfontosságú feladat jutott a „reakció” elleni harcban, vagyis a nem kommunista személyek, politikusok, eszmék elleni küzdelemben. Az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) 1948. szeptember 6-án Kádár János belügyminiszter rendeletére alakult meg, élén Péter Gábor rendőr altábornaggyal. A nyomozó szervek operatív munkáját szinte azonnal Rákosi Mátyás vette felügyelet alá. Ő irányította azt, hogy kit tartóztassanak le, kit bántalmazzanak, és kit hogyan ítéljenek el. Döntő szerep jutott az ÁVH-nak Mindszenty József hercegprímás, esztergomi érsek letartóztatásában, megkínzásában, perbefogásában, majd életfogytig tartó elítélésében. Ugyancsak az ÁVH-nak jutott a főszerep a kommunista párton belüli tisztogató, ún. „konceptiós perek” előkészítésében és lebonyolításában is.

A folyamat az új, szovjet mintájú alkotmány és a kommunista államforma (Magyar Népköztársaság) országgyűlés által történt elfogadásával teljesedett ki 1949. augusztus 18-án. Az alkotmány szerint a népköztársaság a munkások és a dolgozó parasztok államává lett, ahol minden hatalom a dolgozó népé.

A fenti események magától értetődően gyökeres változásokat hoztak a magyar nevelés- és oktatásügy területén is. Csak az valósulhatott meg, amit a kommunista párt jóváhagyott. Átalakult az iskolarendszer, amelynek középpontjában a nyolcosztályos általános iskola és az erre épülő négyosztályos középiskola modellje állt. Alapvető követelménnyé vált, hogy az iskolák a kommunista rendszernek neveljenek és képezzenek hűséges alattvalókat. Világnézetileg kizárólagossá tették az istentagadó álláspont elfogadását, bár 1948 szeptemberében még központilag szervezett hittanórák voltak az iskolákban, bizonyítványba is beírt osztályzattal. A következő tanévtől azonban már fakultatívvá tették az iskolai vallásoktatást, amelynek következtében az általános iskolákban fokozatosan csökkent a hitoktatásra járó tanulók száma, a középiskolákban pedig lényegében megszűnt. Ezt azzal az egyszerű eszközzel érték el, hogy a tanügyi és a párthatóságok kilátásba helyezték azt, hogy a hittanra járó tanulók továbbtanulását meg fogják akadályozni, szüleik pedig elveszíthetik állásukat.

Meghirdették a „Dolgozók az iskoláért mozgalmat”, arra hivatkozva, hogy a letűnt népelnyomó rendszer elhanyagolt, egészségtelen és rosszul felszerelt iskolákat hagyott a népi demokráciára. A most átvett egyházi iskolákról azt állították, hogy azok csaknem használhatatlan állapotban kerültek a dolgozó nép tulajdonába.

A Szovjetuniót az élet minden területén, így az oktatás- és nevelésügyben is utánozandó példának kellett tekinteni. A Köznevelés 1948 augusztusában beszámolt arról, hogy Budapesten orosz-magyar iskola nyílt. Az átvevő magyar

tanügyi hivatalnok kijelentette, hogy a Szovjetunió adományozó gesztusával megjelenik Magyarországon egy olyan szovjet típusú, tíz évfolyamos „iskolafaj” (!), amit a Szovjetunióban harminc év alatt kísérleteztek ki. Az iskolához a nevelőket is a szovjet biztosítja. Már az első osztályban is heti 10 órában tanulják az orosz nyelvet. Az ötödik osztálytól kezdve – a nemzetismereti tárgyak kivételével – már mindent orosz nyelven tanulnak a diákok.

1948 szeptember közepén rendelet jelent meg a magatartás és a tanulmányi előmenetel addigi minősítésének megváltoztatásáról. A diákok magatartása a továbbiakban a példás (3), jó (2) és tűrhető (1) lehetett. Az egyes tantárgyak minősítése az addigi négy osztályzat helyett hétféle érdemjeggyel történhetett: kitűnő (7), jeles (6), jó (5), közepes (4), elégséges (3), gyenge (2), elégtelen (1). Felsőbb osztályba az léphetett, akinek a „döntő” tárgyakból legfeljebb egy „gyenge” (2) osztályzata volt. Javítóvizsgát az tehet, akinek a „döntő” tárgyakból két vagy három „gyenge” érdemjegye van, vagy egy „elégtelen” mellett két „gyenge” osztályzata. Az ennél több rossz jeggyel bíróknak osztályt kellett ismételniük. A javítóvizsga akkor volt sikeres, ha a tanuló az adott vizsgálati tárgyból legalább „elégséges”-re javított.

1948 októberben kiadták a szakérettségiről szóló rendeletet. Ennek értelmében az üzemi munkásságnak egyéves tanfolyamot szerveztek. Ennek elvégzését követően szakérettségi vizsgát lehetett tenni, majd egyetemre, főiskolára jelentkezni. A tanfolyamra való felvétel egy egyszerű beszélgetésből állt, amely a dolgozó szellemi fejlettségét és a taníthatóságára való alkalmasságát vizsgálta. A felvettek kollégiumi elhelyezést kaptak, amit a költségvetésből fedeztek. Az első évfolyam 800 növendékkel még az adott hónapban meg is kezdte tanulmányait. Utóbb arról adtak hírt, hogy a tervezettnél 200 fővel kisebb létszámmal, 600 tanulóval indult el az első szakérettségis tanfolyam.

1948 őszén a magyar tanügyi kormányzat tárgyalásokat folytatott és megállapodásokat kötött a református, az evangélikus egyházakkal, valamint az izraelita felekezet képviselőivel. Ennek eredményeképpen korábbi fenntartóik birtokában hagytak 3 református tanítóképzőt, 6 református gimnáziumot és 2-2 evangélikus és izraelita gimnáziumot. Ez a kommunista „nagyvonalúság” csak 1952-ig volt érvényben, amikor a fenti hitvallásos iskolákból csak 1-1 református és izraelita maradt az addigi fenntartónál, a többit azok „felajánlották” az államnak.

A Köznevelés 1948 novemberében beszélgetést közölt Lukács Sándorral, a Pedagógusok Szakszervezete főtitkárhelyettesével, iskolánk későbbi igazgatójával (1949-1953). A hivatalnok elmondta, hogy az államosítástól azt várták, hogy a pedagógusok felszabadulnak minden illetéktelen beavatkozás alól és szabad emberként járulnak hozzá a népi demokrácia szabad embereinek felneveléséhez.

Lukács azt állította, hogy azok a szerzetesek és apácák, akiket az egyház zavarkeltés céljából kivont az iskolákból, az országot járják, és ahol csak lehetőség nyílik rá, elvonják az ifjúságot a munkától, megzavarják a szülőket és a nevelőket. Az Úttörő Mozgalom és a Diákszövetség ellensúlyozására erőszakkal szervezik a Szívgárdát (egy szegedi ferences, Sinkovics Frigyes által alapított, de a jezsuiták által elterjesztett, megszervezett és vezetett katolikus elemi iskolásokat egyesítő szervezet; 800 csapatban több tízezer gyermeket mozgósítottak; lapjuk a hetente megjelenő „Szív”, központi tevékenységük Jézus Szívének tisztelete és az apostolkodás volt), és a Mária-kongregációt (Szűz Mária tiszteletére alapított, a jezsuiták által irányított katolikus hitbuzgalmi egyesület). Lukács szerint ezek a szervezetek a rend, a fegyelem, a békés iskolai rend ellen fejtik ki tevékenységüket. Egyre többen követelik, hogy a demokrácia (!) vessen véget ennek, és az iskolákat szabadítsák meg áldatlan befolyásuk alól. Ez a hatalmi kezdeményezés egészen nyilvánvalóan a Mindszenty-per propagandisztikus előkészítésének számított.

Az MDP a Pedagógus Szakszervezetet teljes egészében a saját céljaira kívánta felhasználni a kommunista diktatúra kiépítését követően is. Szávai Nándor, vallás- és közoktatásügyi államtitkár 1948 decemberében, a Pedagógus Szakszervezet III. küldött-közyűlése előtt bemutatta a magyar nevelés- és oktatásügyben akkorra kialakult helyzetet. Legdöntőbb eseménynek a felekezeti iskolák teljes és sikeres államosítását nevezte. Gyorsított ütemben jelenetek meg az új tankönyvek. A nevelők nagy részét ideológiai, szakmai továbbképzésben részesítik. Feltartóztathatatlanul végbemegy a nevelés- és oktatásügy demokratizálása (!). Legfontosabb körülménynek azt nevezi meg, hogy a Szovjetúnió segítségével és példájára, Magyarország – munkásosztályunk élcsapatának irányításával – rálépett a szocializmus építésének útjára. A korábbi valláserkölcsi nevelés helyett az ifjúság az új világnak megfelelő szocialista erkölcsű és tartalmú nevelést kap. A materialista világnézet, amelyen a szocialista rend alapul, a tudomány legújabb eredményeire támaszkodik, és az emberi értelem fejlődésével együtt haladó teljes és világos eszmerendszer, amely minden eddigi eszmerendszerrel ellentétben biztosan és becsületesen tapad a valósághoz.

A pedagógusok legsürgősebb feladata a klerikális reakció elleni szívós és következetes küzdelem. Harcot kell indítani a politizáló vallásosság ellen, amely az iskola területét is demokráciaellenes (!) üzelmekre akarja felhasználni. Ma már nem képzelhető el olyan pedagógus Magyarországon, aki ne tűzné ki célul világnézetének marxista-leninista szemléletű fejlesztését.

Fentieket a Pedagógus Szakszervezet III. küldött-közyűlésén Szávai még azzal egészítette ki, hogy aki addig (1948 december) nem foglalt határozottan állást a népi demokrácia mellett – és nemcsak szavakban, hanem tettekben is -,

az a demokrácia ellensége (!), és így is kell elbánnunk vele. Mérei Ferenc az Országos Neveléstudományi Intézet főigazgatója ehhez hozzátette, hogy sürgősen változtatni kel azon a helyzeten, hogy a magyar középiskolákban az ipari munkásság gyermekei a tanulóknak csak 8%-át képviselik. A szaktárgyak anyagát pontról pontra át kell dolgozni a szocialista építés ideológiája és módszertana szempontjából.

Az iskolákban elkezdtek a termelésben szokásos módszereket alkalmazni. 1949. február 15-én a minisztérium és a szakszervezet akciót indított „Nevelj jobban!” címmel, amit kiegészített az „Első nevelési munkaverseny”, valamint a diákoknak szánt „Tanulj jobban!” mozgalom. Ugyanekkor rendelet született a „Munkára, harcra kész” (MHK) testnevelési és sport-tömegmozgalom bevezetéséről. Mindezek célja az iskolai munkafegyelem kommunista szempontú javítása, a pedagógus-diák viszony megváltoztatása, az iskolaépület és felszerelésének fokozottabb védelme, a politikai agitáció erősítése, illetve a katonai kiképzés-jellegű sportfoglalkozások elterjesztése.

A nevelési munkaversenyben 3 hónap alatt csaknem 6000 iskola több mint 31.000 nevelője vett részt, és ugyanennyi diák versenyzett a jobb jegyekért. Tanulóbrigádokat állítottak fel. Kisebb vétségekért osztálybíróság előtt kellett felelnie a tanulónak, nagyobb ügyeket az iskolai bíróság ítelt meg. Az iskolai nevelés példaképévé az a makarenkói módszer vált, amit a szovjet pedagógus az 1920-as években az intervencióban és polgárháborúban érzelmileg megnyomorított, szüleiket elveszített, csavargó, bűnöző gyermekek munkatáborokban kísérletezett ki arra, hogy belőlük szovjet embert faragjon.

A Köznevelés 1949 áprilisában Zsdánovot, a Szovjetunió hírhedt kultúrpoli-tikusát tartotta fontosnak idézni. Ő kifejti, hogy a nevelésnek arra kel irányulnia, hogy megváltoztassa az emberek öntudatát. A kommunizmus megvalósításában az ifjúságnak döntő szerepe lesz. A marxizmus-leninizmus az aktivistának megsemmisítő erőt kölcsönöz. Kádereink – mondja – a bolsevizmus ismeretében felismerik és megismerik a szovjetpolgár és a szovjetmunkás magas méltóságát és tisztességét. Nincs olyan tudás, amit a bolsevik meg ne tudna szerezni, ha azt rendje és módja szerint akarja. Állhatatosnak, az ellenséggel szemben engesztelhetetlennek kell lenni, őket teljes lélekből gyűlölni kell. A szovjetrendszer nem tűrheti az ifjúság nevelésében az eszmei hiányosságokat és a politikai közömbösséget. Az ifjúságot el kell zárni a kártékony idegen befolyásoktól, a képzésüket pedig a bolsevik ideológia szellemében kell megszervezni.

Az iskolai élet bolsevizálásához természetesen hozzá tartozott a szülők átnevelésének kísérlete is. Az oktatási intézményekben „Szülők Iskolája”-t szerveztek, amelyekben ateista-marxista-leninista szellemiségű előadásokat tartottak a szülőknek.

1949. augusztus 14. és 28. között Budapesten Világifjúsági Találkozót rendeztek. Ennek alkalmából Szávai Nándor államtitkár a következőket írja: gyermekeinket a szocialista hazaszeretetre s az imperialisták elleni gyűlöletre neveljük. A pedagógusokat osztályharcra hívjuk a reakció ellen, mert a nyári szünet következtében az fellazította a szoros eszmei kereteket, kirándulásokkal, sporttáborozási és kultúrrendezvényekkel a diákokat ismét saját hatáskörébe próbálta vonni. Az iskola tehát újra harci területté vált. A béke és a szocializmus kérdésében minden pedagógusnak állást kellett foglalnia, aki pedig félreáll, az az imperialistákat szolgálja. A diákokat az iskolának az élet minden területén ellenőrizni kellett. A váci Sztáron Sándor iskola – korábban a kegyes tanítórind Váci Gimnáziuma – hirdetőkönyvének 1949 októberi bejegyzése szerint azoknak a tanulóknak, akiknek otthon házi tanítójuk is volt, erről írásban voltak kötelesek nyilatkozni az iskolában, az őket otthon segítő pedagógus nevének és lakásának feltüntetésével. A jövőben csak az igazgató által is jóváhagyott, illetve kijelölt magántanárt lehetett igénybe venni. Ennek elmulasztását fegyelmi vétségnek minősítik, aminek következménye az iskolából való eltávolítás is lehetett. A diákoknak ezen túlmenően tilos volt bármilyen iskolán kívüli egyesület munkájában részt venniük.

Az orosz nyelvet 1949 szeptemberétől tették kötelezővé mindegyik középiskola-típusban. A Köznevelés arról írt hogy nem lehet az iskolából a diákot úgy elbocsátani, hogy ő a megvalósult szocializmus államának nyelvét, a leghaladottabb tudomány nyelvét, a szocialista kultúra nyelvét ne tudja. Az elmúlt tanévben 400 tanárt képeztek ki az orosz nyelv tanítására, így lehetőség nyílik arra, hogy mostantól a német, az angol és a francia nyelv helyett 150.000 diák tanuljon oroszul egy tanévben.

Ugyanekkor 70 új tankönyvet tettek kötelezővé az iskolákban. Ezek – Ortutay miniszter szerint – az élenjáró tudomány, a marxizmus-leninizmus szellemében fogják tanítani az ifjúságot; megmutatják a Szovjetunióhoz fűződő viszonyunkat, a hűséget, a hálát és a szeretetet, amelyet az egész dolgozó nép érez a Szovjetunió és bölcs vezetője, Sztálin iránt.

1949 decemberében lett Sztálin 70 esztendőse. Ebből az alkalomból az iskolákban a szovjet kultúra hónapjának a megtartását írták elő, a Köznevelés a pedagógusok lelkes felajánlásait közölte a nagy évfordulóra. Ortutay cikket írt, amelyben Sztálint a mi legnagyobb nevelőnknek nevezte, a kommunizmus ügyét diadalra vivő vezérnek, példának, fénynek.

A „legsötétebb évek” 1950–1953 nyara között

1950. január 1-én Magyarországon megkezdődött az ötéves tervek keretében működő gazdasági irányítás. Az ezzel kapcsolatos ismereteket be kellett építeni a középiskolák tantervi anyagába. Ezzel egyidejűleg megváltoztatták Magyarország közigazgatását. Életbe lépett a tanács(szovjet)-rendszer. A tanügyigazgatás alsó- és középszinten a helyi tanácsok oktatási, később művelődési osztályai illetékességi körébe került. Ezek tevékenységét – magától értetődően – a helyi kommunista pártszervek teljes egészében ellenőrzésük alatt tartották.

1950. február 24-i hatállyal Ortutayt menesztették a vallás- és közoktatásügyi miniszteri posztjáról, helyét az addigi építésügyi miniszter, Darvas József foglalta el. Az alapképzettségét tekintve tanító politikus az 1930-as években kitűnő szociográfiai munkákkal szerzett nevet magának. A politikában a népi írói mozgalom és a kommunisták között ingadozott. A szovjet megszállás után a Nemzeti Parasztpárt egyik vezetője, parlamenti képviselő, majd az 1956-os forradalomig – különböző tárcákat vezetve – kormánytag. Ez nyilvánvalóvá teszi, hogy hű kiszolgálója lett a sztálinista-rákosista rendszernek. Kritikátlansága tette alkalmassá az oktatási tárcára is. Egyik első rendelkezése volt, hogy szerző és cím szerint tették közzé, hogy milyen verseket és prózai szövegeket kell az iskolákban a március 15-i ünnepélyeken előadni. Ettől eltérni nem lehetett, és ezt 1956-ig érvényben tartották. Ugyancsak Darvas miniszterségének kezdetéhez kapcsolódik az a rendelkezés is, hogy a gimnáziumok IV. osztályában a történelem XX. századi anyagát Révai József, Rákosi Mátyás, Andics Erzsébet, Mód Aladár írásai, és a Szovjetunió Kommunista Pártja dokumentumai alapján lehetett csak az érettségire kidolgozni. Az iskolai könyvtárakat kötelező volt megtisztítani a bolsevik eszmeiség szempontjából oda nem való művektől. Kikerültek onnan – többek között – Benedek Elek, a Grimm-testvérek, Ady, Dante, Jókai, Krúdy, Mikszáth, Móra, Tamási Áron és Gárdonyi Géza művei is.

A MDP Központi Vezetősége 1950. március 29-én határozatot fogadott el a vallás- és közoktatásügyi minisztérium munkájával kapcsolatos kérdésekről. Súlyos hibákat róttak fel a hivatalnak: az állásfoglalás szerint a burzsoá ideológia és a klerikális reakció változatlanul jelentős hatást gyakorol a magyar iskolák életére; nincsenek szoros kapcsolatban a mindennapi élettel; az osztályellenséget, amely a problémák hátterében áll, le kell leplezni és ártalmatlanná kell tenni. Az ellenséges tevékenység központját a határozat az Országos Neveléstudományi Intézetben jelölte meg. Az intézményt ezt követően felszámolták, vezetőit ellenségként kezelték. A kommunista diktatúra 1950 nyarán már elég erősnek érezte magát ahhoz, hogy a legbrutálisabb eszközökkel számoljon le a katolikus egyházzal. 1950 júniusának négy éjjelén a 11 ezer magyarországi szerzetes és szerzetesnővér közül mintegy háromezret, többnyire olyanokat, akik korábban szerzetesi

iskolákban tanítottak, kolostoraikból – negyedórás felkészülési időt hagyva – zárt teherautókon elhurcoltak. és embertelen körülmények közé internáltak. Az eljárás minden jogi alapot nélkülözött, az eljárók nem is tartották fontosnak, hogy a deportálás kapcsán bármilyen törvényre vagy rendeletre hivatkozzanak.

A kényszerhelyzetben Grössz József kalocsai érsek, a MKPK elnöke tárgyalást kezdeményezett a kommunistákkal. Ennek eredményeképpen 1950. augusztus 30-án a kormány és a magyar katolikus egyház képviselői megállapodást írtak alá. Ebben az egyház támogatásáról biztosította a Magyar Népköztársaságot, az ötéves tervet és a mezőgazdaság kollektivizálásának kommunista elvét. Cserébe a kormány teljes vallásszabadságot ígért és teljes működési szabadságot helyezett kilátásba a magyar katolikus egyház számára. Nyolc katolikus gimnáziumot ismét egyházi felügyelet alá helyeztek, és a bencés, a ferences, a piarista és a szegény iskolanővérek rendjeit az iskolák működtetésével bízták meg. Szeptember 7-én az összes többi – korábban Magyarországon működött – szerzetesrend tevékenységének lehetőségét rendeleti úton megtiltották. Tagjaikat üldözték, megfigyelés alatt tartották, falvakba kényszerítették, egymástól elszigetelték. Az intézkedések 1989-ig voltak érvényben.

Egy következő, 1950 szeptemberében kiadott rendelettel szabályozták a hitoktatás lehetőségét. Hittanórát az utolsó tanítási óra után, kizárólag az iskola épületében lehetett tartani. Osztályozni nem lehetett, a mulasztást nem kellett igazolni.

Az általános gimnáziumokba 1950. szeptember 1-ével új tantervet és óratervet léptettek életbe. Az első két évfolyamon 30-30, a III-IV. évfolyamokban 31-31 órában tanítottak a hét hat munkanapján. Az iskolaköteles kor 6 és 14 éves kor között tartott. A tanulmányi szabályzat szerint a diákoknak hűségüket, szeretetüket és tiszteletüket kell kifejezniük a felszabadító szovjet nép, a nagy Sztálin, Rákosi Mátyás – a nép szeretett vezére, az ifjúság nagy barátja -, továbbá a Magyar Dolgozók Pártja és az állam minden vezetője iránt.

Az 1950/51-es tanévtől mindazonáltal a középiskolákban tandíjat kellett fizetni. A szülők keresete alapján 6 díjcsoporthoz állapítottak meg: A 300 forintos jövedelemnél 50, az 1500 felettinél 500 forint volt a tandíj, amit 10 hónapra elosztva kellett fizetni. A magatartás és tanulmányi előmenetel értékelését újból megváltoztatták. Az előbbi példás (5), jó (4), tűrhető (3) és rossz (2); az utóbbi jeles (5), jó (4), közepes (3), elégtelen (2) és elégséges (1) lehetett ezentúl.

Egy 1951 májusában kiadott rendelet az általános gimnázium feladatául az általános iskolában szerzett ismeretek elmélyítését, tovább fejlesztését tűzi ki, valamint hogy a tanulókat az egyetemi és főiskolai tanulmányokra előkészítse. A gimnáziumok humán és reál tagozattal, koedukáció nélkül működnek.

Ugyanebben a hónapban megváltoztatják a minisztérium nevét. Az addigi Vallás- és Köznevelési Minisztériumot ezután Köznevelési Minisztériumnak nevezik.

Az első ötéves terv során az iparosítás gyorsítása minden más gazdasági célt hátrébe szorított. A fogyasztási cikkek árualapja azonban jelentősen csökkent, ezért először zsír- és szappanjegyet, majd kenyér- és húsjegyrendszert vezettek be. Az év nyarán iskolásokat vezényeltek a gyapotbegyűjtés munkáihoz, illetve Dunapentelére, a Dunai Vasmű építésére.

Az 1951/52-es tanévben a gimnázium második osztályától kezdve felmenő rendszerben, a humán tagozaton heti négy, a reál tagozaton heti két órában lehetővé tették az angol, francia és német nyelv tanulását a továbbra is kötelező orosz nyelv mellett.

A tanév elején a köznevelési miniszter rendeletet adott ki, amely kimondta, hogy iskoláink feladata, hogy a kommunista erkölcs szellemében nevelt, alapos tárgyi tudással rendelkező szocialista állampolgárokat adjon a hazának. Ennek alapfeltétele, hogy az iskolából kiirtsák a burzsoá maradványokat. Ehhez a Szovjetunió gazdag tapasztalatait szükséges tanulmányozni. A rendelet felrója, hogy a tantestületi értekezleteken nem érvényesül a bírálat és az önbírálat egészséges szelleme. Az iskolai munkatervnek egyéves távlatban kell kitűznie azt a célt, amit a párt- és kormányhatározatok alapján az iskolai munkában el kell érni. Az iskolákban erősíteni kell a munkafegyelmet és szigorítani a munkakövetelményeket.

A tanévben legalább 210 napban szabták meg a szorgalmi időt. A szakértés tanfolyamok 10.5 hónapját a mérnöki, természettudományi, orvosi és gyógyszerészeti továbbtanulásra készülőket esetében 2 évre emelték fel.

November közepén miniszteri rendelettel osztályvizsgákat vezettek be, amelyeket egyebek mellett az általános gimnázium I-II-III. osztálya végén kell megtartani. Ezek írásbeli és szóbeli részből álltak. Magyarból és matematikából mindenkinek vizsgáznia kell, néhány osztályban pedig egy-egy zárótárgyból (földrajz, kémia) is. Az osztályvizsgákat 1956-ig tartották meg.

Közzétették az 1952/53-as tanév főbb politikai szempontjait az iskoláztatás területén. Fokozott politikai munkával emelni kell a munkásszármazású tanulók között a nagyüzemi munkásság, a dolgozó paraszt származású munkásság között pedig a termelőszövetkezeti csoportok tagjai gyermekeinek továbbtanulását. Harcot kell folytatni a lemorzsolódás ellen. Az általános iskolát végző tanulóknak a felét, 40.000 diákot tovább kell vinni a középiskola I. osztályába. A munkás- és paraszttanulók egészét, a néphez hű értelmiség és a dolgozó kisemberek jól tanuló, arra érdemes gyerekeit lehet továbbengedni.

A sztálinista rendszer háborús pszichózisban élt, az ún. „béketábor” a harmadik világháborúra készült. Ennek jegyében az iskolákban a tereptan és a harci

játékok gyakorlati alkalmazásának elsajátítására havonta egy félnapos, kéthavonként egy egész napos testnevelési kirándulást kellett rendezni. Ebbe a földrajz és természetrajz szakos tanárokat is be kellett vonni. A tanítás után „Munkára, harcra kész” órákat kellett tartani valamennyi tanuló részvételével. A Köznevelési Közlöny 1951 decemberében arról tájékoztatót, hogy emelik a pedagógusok fizetését. Kilenc korcsoportot állapítottak meg az 1-45 szolgálati évvel rendelkezők számára. Az igazgatók havi fizetése havi 1298 és 1726 forint között volt lehetséges. Egy gimnáziumi tanár 1004 és 1352 forint közötti keresetre számíthatott, alapilletményként.

Ugyanebben a hónapban minden év június első vasárnapját „Pedagógusnappá” nyilvánították. Az osztályzásban és korrepetálásban mutatkozó hiányosságok és hibák felszámolása érdekében utasítás jelent meg arról, hogy a rászoruló tanulókat a tanrákon kívül korrepetálni kell.

Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny 1923 és 1944 között volt már Magyarországon. 1952 tavaszán a középfokú iskolák utolsó két osztálya számára minden tanév végén Rákosi Mátyás tanulmányi verseny szervezését határozták el. Az első alkalommal csak magyar irodalomból és matematikából, később más tárgyakból is kiírták a versenyeket. Tantárgyanként az első tanuló díszoklevelet és 1000 forint jutalmat kapott.

A tanulmányok mellett nyaranta továbbra is helyt kellett állni a termelőmunkában is. A népgazdasági Tanács elrendelte, hogy 1952 július és augusztus havában 36.000 középiskolásnak kell a mezőgazdaságban és a magasépítőiparban dolgozni. Jelszó volt az önkéntesség. A munkát brigádokban 3 héten át kellett végezni. 40-50 diák mellé egy pedagógust is beosztottak.

Rendelet jelent meg arról, hogy az 1952/53-as tanévtől kezdődően az egyetemeken és főiskolákon felvételi vizsgát kell bevezetni. Ezek alól mentesítést kaptak a kitűnő és jeles érettségivel rendelkezők, azok, aki a Rákosi Mátyás tanulmányi versenyen az országos döntőig jutottak, valamint a szakérettségisek. A felvételi vizsgabizottságnak a jelölt világnézetét, jelleméről kialakult benyomását, társadalmi helyzetét is figyelembe kellett vennie döntése meghozatalakor.

1952 májusában átszervezték a pedagógusképzést. Ideje változatlanul két esztendő maradt, évközi egyéni tanulással. Az ideológiai továbbképzésbe szinte valamennyi pedagógust be kívánták vonni. Ennek az addiginál is jobban kellett segítenie a pedagógusok marxista-leninista világnézetének kialakulását. Kimondták ugyanakkor azt is, hogy a továbbképzés hatékonyságát komolyan gyengítette az oktatók tudásának alacsony színvonala. Számukra a képzés a jövőben négy éven át tart majd.

Az 1952/53-as tanév fő feladatai között megfogalmazták, hogy az ifjúság tudatosan és lelkesen vegyen részt a szocialista építés nagy történelmi munkájá-

ban, politikai gondolkodását és egész magatartását a hazaszeretet és a proletár nemzetköziség szellemétől áthatott bátor helytállás, szilárd munkafegyelem, az ellenség iránti engesztelhetetlen gyűlölet és a haza védelmére való áldozatos felkészülés hassa át. Farkas Mihálytól idézték, hogy olyan ifjúságra van szükség, amely készen áll a kommunista pártot tűzön-vízen át követni. Vissza kell verni azokat az ellenséges kísérleteket, amelynek képviselői nem akarnak belenyugodni abba, hogy a magyar ifjúság nevelése kikerült a kezükből. Ők továbbra is lazítják a fegyelmet, a tanulásban hanyagságra és felületességre bujtogatnak, és hamis és tudományellenes ideológiával gátolják a tanulók marxista-leninista világnézetének kialakulását. A klerikális reakció elleni harcot minden pedagógus kötelességévé teszik. A nevelőknek továbbá részt kell venniük a falu szocialista átalakításában is. A középiskolai tanárokat megvádolták azzal, hogy gyakran felszínesen politizálnak és sematikusán aktualizálnak. A magyar, a történelem, a biológia és a matematika tanításában nem érvényesül eléggé szocialista építőmunkánk eredményeinek bemutatása, az öntudatos materialista szemlélet kialakítása, az ifjúság hazaszeretetének módszeres nevelése.

A nevelők politikai személetét nem hatja át kellőképpen a marxizmus. Nem leplezik le elég élesen az osztályellenséget, az imperialistákat, a klerikális reakciót a maga gyűlöletes valóságában, hanem átsiklanak a kényes részek tanítása felett. A munkás- és paraszttanulók tanulmányi előmenetele általában gyengébb, mint az egyéb származású tanulóké. Enbnek oka, hogy nevelőik velük nem kellő gonddal és szeretettel foglalkoznak.

1952 szeptemberétől a korábbinál árnyaltabbú tették az iskolai iratokban a diákok származására vonatkozó bejegyzéseket. Az „egyéb” kategóriába kellett sorolni a köztisztviselő, a nem-értelmiségi munkakörben foglalkoztatott tisztviselő, a kisiparos, a kiskereskedő foglalkozású szemléyek gyermekeit. „Osztályidegen” megbélyegző minősítást kaptak a volt „kizsákmányoló”, „kulák”, volt tőkés, B-listás, horthysta-katonatiszt és „egyéb osztályidegen elemek” gyermekei.

A pedagógusok számára új, havonta megjelent folyóiratot adott ki a minisztérium „Tanuljunk a szovjet pedagógusoktól” címmel. Társkiadó a Magyar-Szovjet Társaság volt.

A bolsevik propagnada alól a szülők sem vonhatták ki magukat. Miniszteri utasítás jelent meg arról, hogy a szocialista társadalom ugyanazon nevelési célokat tűzi ki a szülők és az iskola elé. Mind a családokban, mind az iskolában a kommunista nevelés feladatait kellett megvalósítani.

A diktatúra a középiskolás ifjúság számára kizárólag az 1950 nyarán alapított „Dolgozó Ifjúság Szövetsége” (DISZ) nevű szervezet működését tette lehetővé. A DISZ-t az MDP közvetlenül irányította és ellenőrizte. Fő céljául az ifjúság

egységes, kommunista erkölcsi, politikai nevelését tűzte ki. Nevelőmunkájában a marxizmus-leninizmus eszméinek egyeduralmát, a szocialista erkölcs normáinak kizárólagosságát hirdette. Közlönye az „Ifjú Gárda”, központi lapja a „Szabad Ifjúság” volt. Egy 1952 novemberében kelt miniszteri utassításban Farkas Mihályt idézték, aki szerint az ifjúság körében fokozni kell a gyűlöletet az imperialisták ellen, erősíteni a harcot a reakciós hatások, különösen a klerikális eszmék ellen. Küzdeni kell a tanulók gondolkodásában, magatartásában még mindig jelentkező pacifista, sovinszta, nacionalista, kozmopolita maradványok ellen.

Decemberben az osztályvizsgák kiterjesztéséről jelentettek meg intézkedést. Az I. évfolyamon növénytanból szóban, a II-ban ugyanígy kémiából és állattanból, III-ban „az ember szervezete” tárgyából kellett szóbeli vizsgát tenni a tanév végén. Orosz nyelvből mindhárom évfolyamon írásban és szóban kellett vizsgázni.

A pedagógusok csak a tanév végén változtathattak munkahelyet, de ezt a hatóságok csak igen indokolt családi vagy egészségügyi okok esetén engedélyezték. A kérvényeket a minisztériumba január 10-ig írásban kellett felterjeszteni.

A pedagógusokat szakmai, ifeológiai és politikai szempontból a tanév végén igazgatóiknak minősíteniük kellett. Ezt az óralátogatási napló alapján kellett elkészíteni, amit azonban az érintettek nem láthattak.

1953 februárjában a Köznevelési Közlöny arról adott hírt, hogy a tanulók számára szombaton és vasárnap közhasznú munkát kell szervezni. Ez fásítás, növényvédelem, gyógynövénygyűjtés, selyemgubótermelés, nyúltenyésztés, hulladékgyűjtés, iskoladíszítés, kalászgűjtés vagy építkezésen végzett munka lehetett.

A fenti lap 1953 áprilisában arról tájékoztatott, hogy Dr. Divinyi Mihálynak – iskolánk későbbi igazgatójának (1961-1972) – a magasépítőipari technikum igazgatójának „Kiváló tanár” címet és 3000 forint pénzjutalmat adtak. Ugyanebben a számban tanítók, tanárok és 17-18 éves középiskolások körében cséplési ellenőroket toboroztak június vége és az augusztus 20-a közötti időre. A jelentkezők napi 30 forintot, olcsó szállást és étellemezést kaptak. A közlöny tovább panaszkodik, hogy „nem mindig sikerül kielégítő módon meggyűlöltetni az ellenséget az iskolában”.

1953 júliusában a Köznevelés azt írta, hogy az iskolában a pedagógusok között a kommunisták általában a legjobbak közé tartoznak. Még ugyanebben a hónapban törvényt tettek közzé, amely szerint összevonták a Köznevelési Minisztériumot és a Felsőoktatási Minisztériumot, amelyek Oktatásiügyi Minisztériumként működtek tovább.

Átmeneti enyhülés a politikában (1953-1955)

Sztálin 1953 márciusi halála után nagyon óvatos desztalinizáció kezdődött a kommunista országokban. Magyarországon Rákosi Mátyást – szovjet utasításra – felmentették a miniszterelnöki posztról, pártfőtitkárból első titkárrátették, az új kormányfő pedig Nagy Imre lett. A gazdasági életben, az igazságszolgáltatásban bizonyos enyhülés kezdődött, de ez az iskolák szintjére lényegében nem hatolt le. A szovjet példát változatlanul kritikátlanul másolni írták elő. Ennek jelenként a Szovjetunió Kommunista Pártja XIX. kongresszusán elfogadott útmutatást Magyarországon is érvényesíteni kívánták az ifjúság politechnikai képzésének bevezetésével. Decemberben a Köznevelés ismét Makarenkoval hozakodott elő, akinek nevét ugyan minden magyar pedagógus ismeri, de tanításait arról, hogy hogyan kell a proletárdiktatúra idjén az új társadalom igényeinek megfelelő új, közösségi embertípust nevelni, milyen a burzsoá neveléstől gyökeresen különböző kommunista nevelés módszere és rendszere, azt még nem vitték át a gyakorlatba, sőt a tanügyi szervek erről tudomást sem vettek (!).

A Nagy Imre-kormány 1954 kora tavaszára érkezett el oda, hogy az MDP Központi vezetősége határozat szintjén értékelje a közoktatás helyzetét és feladatait. A dokumentum jelentős eredménynek tartja, hogy a kommunista diktatúra megszüntette a régi osztályok műveltségi monopóliumát – ami, nem ők tették hozzá – soha nem is létezett Magyarországon. (Elég végigtekinteni a magyar főpapok családi hovatartozásán.) Ismét hangsúlyozzák: az iskolalátogatás 14 éves korig kötelező. 1953/54-ben háromszor annyian jártak VIII. osztályba, mint 15 évvel azelőtt a népiskola, a polgári iskola és a gimnázium megfelelő osztályaiba. Jelentős hiányokat is említ az értékelés. Nem gondoskodtak eléggé az általános iskoláról, túlfélesztették és túlszakosították a középiskolákat. Nem foglalkoztak megfelelően az oktatás tartalmával. A szovjet eredményeket elemző feldolgozás nélkül vették át az iskolák. Nem kapott megfelelő helyet az oktatásban a magyar nyelv és irodalom, a történelem, nemzeti kultúránk, a hazafias nevelés. A követelményekben a maximalizmus érvényesült. Gyakori az iskolában a pedagógusokkal szembeni tiszteletlenség. Nem alakult ki a családi és az iskolai nevelés egysége. Úgy kell bírálni az ellenforradalmi korszak közoktatás-politikáját és reakciós pedagógiáját, hogy tudatosítani kell a magyar pedagógia örökségét. A pedagógusok továbbképzésének anyagát csökkenteni kell, csakúgy, mint a felesleges értekezleteket és a túlzó statisztika-készítetést.

Ebben a tanévben rendkívül hideg volt a tél, az iskolákban nem állt rendelkezésre megfelelő mennyiségű fűtőanyag. Az intézmények többségében a meghosszabbított rendkívüli téli szünet után (január 21.) sem tudták megindítani a rendes tanítást. Ennek következtében a hatnapos tavaszi szünetet egyetlne

napra (április 5.) csökkentették. Az ismétlésre szánt idő radikális rövidítését írták elő.

Az oktatásügyi miniszter utasítást jelentetett meg az 1954/55. tanév fő feladatairól. Ezeket – magától értetődően – az MDP KV határozatai és az új kormányprogram határozta meg. A tanulók tárgyi ismerete sokat fejlődött. Magatartásuk is javult. Nem tudnak azonban önállóan gondolkodni és feladatmegoldó képességük is gyenge. A diákok túlterheltek. Az iskola elbizonytalanodott a hazafias nevelés elvi kérdéseiben. A szocialista haza forró szeretetére és a Szovjetunió iránti hálára és hűségre kell nevelni az ifjúságot. Tudatosítani kell bennük, hogy szüleik a népelnyomó, néppusztító Horthy-korszakban nőttek föl. El kell mélyíteni bennük a párt iránti bizalmat és ragaszkodást. A Szülők Iskoláját, mint önálló oktatási formát megszüntetik. Egyes tantárgyakból – különböző mértékű – tananyagcsökkentést hajtanak végre. Erről nyomtatott utasítás készül. A régi tanmeneteket hatályon kívül helyezték. A gimnáziumban rendszeres írásbeli házi feladat magyar, orosz, matematika, fizika, kémia és ábrázoló geometria tárgyakból adható. A középiskolában helyesírási (!) és matematikai normákat vezetnek be. A gimnázium első három osztályában magyarból, (írásban és szóban), matematikából (írásban és szóban), kell osztályvizsgát tenni, továbbá minden olyan tárgyból, amelynek oktatása az adott tanévben befejeződik. A felszabadulás 10. évfordulójának ünnepségeit már a tanévnyitó ünnepélnnyel meg kell kezdeni! Az iskolákban részletes saját házirendet kell készíteni.

A most induló tanévtől kezdődően az igazgatók, helyetteseik, a tanárok ötévenként kötelesek elvégezni az ideológiai oktatás egy-egy tanfolyamát: a 2-2 éves filozófiai, illetve politikai gazdaságtan, a 3 éves SZKP története, illetve a 2 éves politikai-iskola kurzust.

Módosították a gimnáziumi rendtartást. A tanév során legalább 6 osztályszülői értekezletet kell tartani. Egy igazolatlan óráért osztályfőnöki intő jár, és a tanuló magatartása nem lehetett példás. A heti óraszámot elérő igazolatlan mulasztás esetén a tanulót törölni kell a névsorból. A DISZ-vezetőséget újra kell választani, illetve azt a középiskola első osztályában létre kell hozni. Kétháromhetente a pedagógusoknak rövid politikai tájékoztatót kellett tartaniuk a DISZ-tagoknak az időszerű kérdésekről. El kell érni, hogy a tanulók naponta öntevékenyen olvassanak újságot.

A Rákosi-Nagy miniszterelnök-váltás óta (1953. július 4.) az oktatásügyi miniszter Erdey-Grúz Tibor volt. A kémikus már a második világháború idején az MTA levelező tagja volt, politikusként kiszolgált Rákosit a kommunista közoktatási és egyetemi reformok megvalósítójaként. Ezekben az években (1953-57) országgyűlési képviselő, sőt az MDP KV tagja (1954-56). 1954. október 6-án a kommunista pedagógus-pártpropagandisták tanfolyamán előadást tartott,

amelyben arról beszélt, hogy Magyarországon kulturális forradalom megy végbe. Ennek folyamán meg kell valósítani a társadalom tagjainak szocialista átnevelését.

Az Oktatásügyi Közlöny 1955 első napján közölte a következő tanév iskoláztatási feladataival kapcsolatos tudnivalókat. A legfőbb feladatnak azt írták elő, hogy a jól tanuló munkás és paraszt származású tanulókat megnyerjék az általános gimnáziumban való továbbtanulásra. Ugyanebből a körből kell küldeni felvételizőket az orvostudományi egyetemre, ahol nem megfelelő aszociális összetétel.

Ezekben a hetekben – a politikai felszín alatt évek óta zajló – Rákosi-Nagy Imre-küzdelemben átmenetileg ismét az előbbi aratott (pyrrhusi) győzelmet. Moszkvában, betegszabadsága alatt végzett aknamunkája meghozta gyümölcsét. Szovjet elvtársaitól felhatalmazást kapott Nagy Imre eltávolítására. „Jobboldali veszély”-re való hivatkozással az „antimarxista, pártellenes és frakciós” politikust kizárták a kommunisták politikai bizottságából, a központi vezetőségből, majd leváltották miniszterelnöki hivatalából, végül a pártból is eltávolították.

1955/56 telén ismét nagy hidegek voltak, amit az iskolák nem győztek tüzelővel. Ezért ismét rendkívüli szünetet kellett elrendelni. Ennek következtében az iskolákban elmaradt a tavaszi szünet és nem lehetett többnapos kirándulást sem szervezni.

A nagypolitikában bekövetkezett irányváltás 1955 június elején érlelet meg állásfoglalást a közoktatásra vonatkozóan. A minisztérium pártvezetősége arról számolt be, hogy a leleplezett jobboldali opportunistá nézetek akadályozták az előrehaladást a közoktatás területén. Lebecsülték a párt vezető szerepét és a népi demokrácia eredményeit. Káros jelenségek ütötték fel a fejüket a hazafias nevelésben. Növekedett a klerikális reakció és a vallásos világnézet befolyása. Burzsoá ideológiai nézetek restaurálódtak. Ezzel szemben erősíteni kell a marxizmus-leninizmus szellemében való oktatást és nevelést. A marxista világnézetet, a szocialista erkölcsi-politikai felfogást általánosan elfogadottá kell tenni az iskolában.

A fentiekre rímelve azonnal miniszteri utasítás jelent meg és közölte az általános iskolák és gimnáziumok számára kiadott új rendtartást. A tanulókat a párt és a munkásosztály, egész dolgozó népünk érdekeit odaadón szolgáló, hazaszerető, szocialista emberré kell nevelni. Ennek megfelelően marxista-leninista szellemű általános, valamint politechnikai műveltséget és sokoldalú képzést kell nyújtani a diákoknak. Tovább kell fejleszteni kommunista világnézetüket és erkölcsi tulajdonságaikat.

Az 1955/56-os tanév fő feladatait az Oktatásügyi Közlöny 1955 augusztus elsejei száma közölte. A célokat az MDP III. kongresszusa és az MDP KV határo-

zata alapján kell megvalósítani. Fő feladatait a tárgyi ismeretek további megszilárdítása, a logikus gondolkodásra nevelés, a készségek fejlesztése. Újra előtérbe kell helyezni a munkásosztály és a párt forradalmi hagyományait, a proletárinternacionalizmust, a szovjet nép és más népek megbecsülésére és szeretetére való nevelést. A szülőket is fegyelemre kell nevelni. Növelni kell a marxista-leninista tanfolyamokon részt vevő pedagógusok számát.

Az 1954/55-ös tanévet értékelve Erdey-Grúz miniszter azt mondta, hogy a tanévben gyenge volt az iskolákban a világnézeti nevelés, nem folyt kellő küzdelem az idealista világnézet ellen. Az oktatásban nem érvényesül eléggé a marxizmus szelleme, a dialektikus materialista világnézet. A pedagógusok egy része megelégszik a tananyag egyszerű közlésével, de tanításukat nem hatja át a meggyőződés tüze, a tudományos igazság elleni bátor kiállás.

A Szovjetunió Kommunista Pártjának XX. kongresszusán 1956 februárjában Hruscsov a KB első titkára zárt ülésen leleplező beszédet mondott a sztálinista személyi kultusról és a dogmatizmusról. A magyar pártküldöttség Rákosi-val az élen vett részt a kongresszuson. Hazatérésük után megkezdődött az előző években elítélt és részben kivégzett kommunista mozgalmárok rehab ilítálása. 1956 májusában az MDP budapesti bizottsága aktívaértekezletet tartott a Nemzeti Sportcsarnokban. Ezen Rákosi elismerte, hogy a magyarországi személyi kultuszért és az elkövetett törvénytelenésekért ő maga is felelős.

Az 1956-57. tanév iskoláztatási feladatairól az Oktatásügyi Közlönyben jelent meg közlemény. Ebben az szerepelt, hogy a gimnáziumi tanulók számának növelését úgy kell megoldani, hogy az ne járjon újabb tantermek – és kimondatlanul: újabb tanárok – igénybevételével. Az egyetemi felvételi lehetőségek bővülnek, de a származási besorolásnál a továbbtanulásra jelentkezőket továbbra is a munkás, dolgozó paraszt, értelmiségi, alkalmazott, egyéb és osztályidegen kategóriákba kellett osztani.

Az SZKP XX. kongresszusának nyomán a MTA pedagógiai bizottsága 1956. június 30-án ülést tartott a neveléstudomány magyarországi helyzetéről. Ezen Ágoston György bizottsági elnök azt mondta, hogy általános politikai körülmények akadályozták az elmúlt esztendőkből a nevelőmunkát. Új módon, a hibáktól megszabadulva kell a jövőben a marxizmus-leninizmus elvi alapján állva a szocializmus építésének ügyét törhetetlen ragaszkodással szolgálni.

A forradalom és következményei (1956-1957)

1956. július 18-21. között ülésezett az MDP KV. Az ott megjelent SZKP PB tag, Anasztaz Mikojan elrendelte Rákosi leváltását az MDP éléről. A bukott bolsevik

másnap minden vagyonával a Szovjetunióba távozott, ahol haláláig (1971) élt. Utódává Gerő Ernőt nevezték ki. Az oktatásügyi minisztérium élére tíz nap múlva Kónya Albert került. Kónya fizikus volt, a második világháború idején a szegedi, majd a kolozsvári egyetemen tanársegéd. A kommunistákhoz csatlakozott, így vezető egyetemi okhoz és minisztériumi állásposztokhoz jutott. 1954 és 1956 között az MDP KV póttagjává avanszált.

A Petőfi Körben, a DISZ egyik „rebellis” csoportjában 1956 szeptember végén és októberben zajlottak a viták a közneveléssel kapcsolatban. Néhány előadás címe is arra utal, hogy itt nem az előző években, hónapokban megszokott hangütéssel folyt az eszmecsere. „nevelésügyünk vitás kérdései”, „Miért rossz a középiskola levegője?”, „A pártvezetés hibái a DISZ-nél”, „Rosszul oktatunk, rosszul nevelünk” címmel hangzottak el – egyebek mellett – előadások.

Október első hat napján Balatonfüreden rendeztek pedagógiai tanácskozást. Ennek végén nyilatkozatot adtak ki, amelyben megállapították: az utóbbi évek dogmatikus, természetlen nevelésméleti tevékenysége elszakad a társadalmi valóságtól, az iskolák gyakorlati munkájától, a pedagógusok konkrét problémáitól, a magyar iskolák, kollégiumok és a magyar pedagógia sok évszázados hagyományaitól. Minden további előrehaladás feltétele a neveléstudományi kutatás szabadsága.

1956 november 23-a és november 4-e között forradalom és szabadságharc folyt Magyarországon. Nagyszámú pedagógus és diák kapcsolódott be az eseményekbe, esetenként a fegyveres harcokba is. Az iskolák természetesen hónapokig zárva voltak. A november eleji szovjet katonai invázió nyomán sokan – köztük tanárok és diákok is – elmenekültek Magyarországról. Az oktatásirányítás is megrendült ezekben a hónapokban. Az oktatásügyi miniszteri tárcsa 1956. október 31. és 1957. május 9. között betöltetlen volt. A 12 napos harc erkölcsileg évtizedekre szóló erőt adott a szovjet tankok, repülőgépek által fizikailag legyőzött országnak.

Az Oktatásügyi Közlöny 1957. január 1-én Kossuth-címerrel jelent meg. Kónya Albert kormánybiztos november végi rádióban elmondott, az iskolai oktatómunkára vonatkozó néhány fontos módosító intézkedése megjelent nyomtatásban. A gimnáziumok igazgatóit és tanítóit felszólította, hogy a helyi viszonyoknak és lehetőségeknek megfelelően szervezzék meg a tanítást. A szaktanárok öntevékenyen úgy csökkentsék a tananyagot, hogy annak leglényegesebb részeit elvégezzék. Elsősorban az érettségiző osztályokat kell rendszeres oktatásban részesíteni. A gimnázium IV. osztályos történelem tankönyveit ki kell vonni a forgalomból. Az egyetemes és a magyar történelmet az első világháború befejezéséig kell megtanítani tanári magyarázat és jegyzetelés segítségével.

Egy vagy két idegen nyelvet kell a továbbiakban tanulni a gimnáziumban, de azt, hogy melyiket, a tanuló dönti el. Az orosz nyelv kötelező tanítását hatálytalanították. Akik az előző tanévben orosz nyelvből buktak osztályismétlésre, kérvényezhetik, hogy különbözeti vizsga letétele és az orosz nyelv tanulásának elhagyása mellett előző osztályukban folytathassák tanulmányaikat. A légtalmi ismeretek oktatását meg kell szüntetni. OKTV-t ebben a tanévben csak matematikából rendeznek.

Az iskolai rendtartásban változásokat léptettek életbe. Az első félévet 1957. február 7-tel javasolják lezárni. Az osztályvizsgákat magyar irodalomból és matematikából minden osztályban megszüntették. A folyó tanévben a III. osztályokban kémiából és földrajzból sem kell osztályvizsgát tenni. Az érettségi vizsga kötelező tárgyai: magyar nyelv és irodalom, történelem, matematika és fizika. A biológia érettségét megszüntették. Akik három évig valamilyen idegen nyelvet tanultak, abból is érettségizhettek.

Eltörölték az igazgató, az osztályfőnök, stb. számára előírt munkaterv-készítési kötelezettséget. Megszüntették az iskolabizottságokat. A pedagógusok megszólítására vonatkozó minden előírt megköötést megszüntettek. A tantestület tagjainak megszólítása az iskolában kialakult szokások szerint a tantestület döntése alapján egységesen történjen.

Finomítottak a hittanórák rendjén is. Más megoldás híján a továbbiakban a hittan más tanrendi órák közé is beiktatható lett. Kisebb csoportokban is folyhat már hitoktatás.

A „Munkára harcra kész” foglalkozásokat törölték az iskolákban. Helyettük sport-délutánokat lehetett szervezni.

Jóború Magda oktatási miniszterhelyettes 1957. január 29-én értekezletet tartott a minisztérium épületében. Ezen kifejtette, hogy az oktató-nevelőmunkának a továbbiakban is a marxizmus-leninizmus és a tudományos materialista világnézet szellemében kell folynia.

A katonai-politikai helyzet 1957 februárjára megszilárdult olyan mértékben, a Kádár-féle ellenforradalom nyomán, hogy visszavonták a hitoktatással kapcsolatos könnyítéseket. Azokban az iskolákban, ahol a harcok miatt hat hét-nél hosszabb volt a rendkívüli szünet, 1957. június 28-át jelölték ki utolsó tanítási napnak.

Az engedély nélkül külföldre távozottakat az iskola és az osztály létszámában szerepeltetni s mulasztásukat vezetni kell. Az iskolai létszámból csak akkor lehetett őket törölni, ha az engedélyezett visszatérési határidő (1957. március 31.) lejárt. A „kizárást” 1957. április 15-i határidővel kellett végrehajtani. Teljes tanítási napnak számított ezekben a hónapokban az is, ha egy-egy osztállyal naponta csak 2 órát foglalkoztak. Igazolt távolmaradásnak kellett tekinteni azt, ha a

szülő közbiztonsági vagy közlekedési okok miatt gyermekét nem engedte iskolába menni.

A forradalmi munkás-paraszt kormány március 15-ét nemzeti ünneppé, iskolai szünnapra nyilvánította. Előírta, hogy az ünnepség jellege a szocialista hazafiságnak megfelelő legyen. Minden – az iskola rendjét és nyugalmaát esetleg megzavaró – ténykedés ellen az ünnepségek előkészítő szakaszában az igazgató és a tantestület a leghatározottabban fel kellett hogy lépjen.

Kállai Gyula, a forradalmi munkás-paraszt kormány tagja kapott megbízást arra, hogy megbízottként irányítsa a közoktatás ügyeit. Hivatali idejének elején Kállai a következőket mondta: az ellenforradalom (!) a közelmúltban eszmei zavarkeltéssel, ideológiájának a tömegek közé juttatásával is előkészítette a népi hatalom (!) elleni támadást. Ezek a zavarkeltő eszmék még ma is élnek. Ez ellen nekünk következetes eszmei harcot kell folytatnunk.

1957. március 21-én megalakították a Kommunista Ifjúsági Szövetséget. A DISZ utódfaként létrejött ifjúsági szervezet céljai nem változtak a Rákosi-időkhöz képest: az egész magyar középiskolás és egyetemista korú ifjúság egyetlen engedélyezett mozgalmaként a marxizmus-leninizmus eszméit, a proletár internacionalizmust, az ateizmust, a szovjetbarátságot hirdette meg a párt szigorú ellenőrzése mellett.

A Művelődésügyi Közlöny 1957 április közepén tájékoztatott az általános gimnáziumokra vonatkozó – utasítás szintű – 1957/58-as tanévben érvényesítendő óratervről és rendkívüli tárgyakról. Ismét kötelezővé tették az orosz nyelv tanulását. A jövőben a reál tagozaton kötelező a második idegen nyelv tanítása. A IV. osztályban heti két órában művészettörténetet kell tanítani. Heti két osztályfőnöki órát kell tartani. A zenei műalkotások ismerete és a művészettörténet rendkívüli tárgyakon kívül a rendkívüli tárgyat csak díjfizetés ellenében vehették fel a tanulók.

1957. május 5-én Budapesten a kommunista pedagógusok országos gyűlést tartottak. Ezen Kállai Gyula MSZMP KB titkár (május 9-től művelődésügyi miniszter) tartott hosszú tájékoztató előadást. Kifejtette, hogy az ellenforradalom (!) népi demokratikus (!) társadalom elleni támadását sikerült felszámolni. Az eszmei, politikai zűrzavar azonban tovább él. Az eszmei és politikai bizonytalanság a pedagógusok széles rétegeiben is meghatározó. Ez gátolja az eredményes oktató-nevelőmunkát. A szocialista rendszer további megszilárdításának feltétele, hogy a pedagógusok a politikai rendszer és az iskolai munka kérdéseiről egységes álláspontot képviseljenek. A párt befolyását meg kell szilárdítani a közoktatásügy területén. Az ellenforradalmároknak (!) és reakcióknak (!) nincs helyük az iskolában és az iskolát működtető irányító szervezetekben. Őket el kell távolítani. Szilárd

kommunista pedagógusokkal kell megerősíteni az iskolák és az oktatási osztályok vezetését.

Kállai Gyula magyar-latin szakos egyetemi hallgatóként tanulmányait nem fejezte be. Illegális kommunistaként tevékenykedett az 1930-as évek elejétől. Újságírából élt. A szovjet megszállás után vezető párttisztviselőket töltött be, illetve ennek nyomán állami hivatalokat is kapott. Az 1940-es, 1950-es évek fordulóján külügyér volt, majd elvtársaitól 15 év börtönt kapott, ahonnan három év múlva szabadult. Rehabilitálása után MDP KV tag. A Kádár-r rendszer egyik vezető kommunista funkcionáriusa lett. Formálisan 1957. május 9. – 1958. január 28. között volt művelődésügyi miniszter.

A magyarországi nevelés- és oktatásügyben az 1956-os forradalom és szabadságharc után lényegében teljes visszarendeződés következett be a szélsőségesen ateista, kommunista egyeduralkodó törekvések irányába.

Az intézmény elnevezése:

1948–1949	Budapesti XI. ker. Állami Szent Imre Gimnázium és Dolgozók Gimnáziuma
1949–1950	Budapesti XI. kerületi Állami Szent Imre Gimnázium illetve Budapesti XI. kerületi Állami Általános Fiúgimnázium
1950–57	Budapesti XI. kerületi Állami József Attila Általános Fiúgimnázium

Az iskola igazgatói:

Dr. Terestyéni Ferenc	1948–1949
Lukács Sándor	1949–1953
Fiala Albert	1953–1961

A tanári testület az államosítás első évében (1948–1949):

Dr. Terestyéni Ferenc mb. igazgató

Dr. Balassa Lórántné

Dr. Bencédy József
Bolemányi Károly
Cornides István
Darvasi Jánosné
Düppong Mihály
Ember Károlyné
Fillinger Irén
Dr. Golenszky Kandid
Dr. Hrabkovszky Antal
Janson Vilmos
Jánosi Sándorné
Kerecsényi László
Kislaki Károly
Koppány István

Kunfalvi Rezső
Nagy Nándor
Dr. Romsauer Tibor
Dr. Sebestyén Gézáne
Sujtó Béla
Dr. Szabó Dezső
Szentés Ervinné
Székács Zoltán
Dr. Takács János
Dr. Takáts Gyuláné
Tamási Lászlóné
Tarczal Béla
Dr. Vasvári Lajos
Zentai Károly

Később érkezett tanárok (1949–1957)

Dr. Benedicty Ernőné
Dr. Czinkotszky Jenő
Detrich Oszkárné
Dr. Dobosy Tibor
Dr. Domokos Pál Péter
Dr. Érdy Béla
Dr. Gronowszki Jenőné
Gyökös Imréné
Dr. Ibos Ferencné
Kardos Pálné
Knébel Alfréd
Könyves Edit
Kovács Zoltán
Dr. Krémer Erzsébet
Laky Péter
Mező József
Müller Antal
Dr. Nagy Györgyné

Németh Ferenc
Pálffy Zoltán
Pálffy Zoltánné
Perczel Sándorné
Polgár László
Dr. Radó Györgyné
Rékai Margit
Scheitz Emil
Dr. Suda Lászlóné
Szabó Béláné
Szabó János
Szentés Ervin
Dr. Szirbik Ferenc
Szulyovszky Kázmér
Dr. Tárkányi Imre
Urbán Lajos
Dr. Windisch Ferencné

Osztályok, osztálylétszám, osztályfőnökök (1948–1957)

1948/49. tanév

V. a.	42 fő	Dr. Szabó Dezső
V. b.	37	Sujtó Béla
V. c.	43	Tarczal Béla
VI. a.	43	Dr. Bencédy József
VI. b.	43	Dr. Hrabkovszky Antal
VI. c.	41	Koppány István
VII. a.	51	Dr. Takács János
VII. b.	55	Zentai Károly
VIII. a.	38	Nagy Nándor
VIII. b.	36	Kislaki Károly
VIII. c.	33	Dr. Vasvári Lajos

1949/50. tanév

I. a.	44	Dr. Takács János
I. b.	44	Sujtó Béla
I. c.	47	Dr. Szabó Dezső
I. d.	45	Dr. Sebestyén Gézáne
II. a.	44	Janson Vilmos
II. b.	43	Tarczal Béla
II. c.	50	Knébel Alfréd
III. a.	43	Dr. Bencédy József
III. b.	39	Kunfalvi Rezső
III. c.	51	Koppány István
IV. a.	35	Nagy Nándor
IV. b.	34	Zentai Károly
IV. c.	39	Kislaki Károly

1950/51. tanév

I. a.	42	Tamási Lászlóné
I. b.	36	Dr. Szabó Dezső
I. c.	41	Dr. Bencédy József
II. a.	42	Szulyovszky Kázmér
II. b.	46	Sujtó Béla
II. c.	44	Koppány István
II. d.	48	Kovács Zoltán
III. a.	37	Janson Vilmos
III. b.	40	Tarczal Béla
III. c.	49	Knébel Alfréd
IV. a.	40	Szabó Béla
IV. b.	29	Kislaki Károly
IV. c.	45	Kunfalvi Rezső
		Dr. Balassa Lórántné

1951/52. tanév

I. a.	47	Dr. Balassa Lórántné
I. b.	45	Darvasi Jánosné
I. c.	48	Szentes Ervinné
I. d.	51	
II. a.	41	Ember Károlyné
II. b.	40	Dr. Szabó Dezső
II. c.	45	Dr. Bencédy József
II. d. (leányosztály)	47	Dr. Ibos Ferencné
III. a.	43	Szulyovszky Kázmér
III. b.	38	Dr. Érdy Béla
III. c.	42	Dr. Dobosy Tibor
III. d.	38	Kovács Zoltán
III. e. (leányosztály)	50	Kanosik Mihályné
		Magyar Margit
IV. a.	36	Janson Vilmos
IV. b.	37	Tarczal Béla
IV. c.	36	Kunfalvi Rezső
IV. d. (leányosztály)		Dr. Gronowszki Jenőné

1952/53. tanév

I. a.	48	Szentes Ervinné
I. b.	49	Dr. Windisch Ferencné
I. c.	49	Dr. Ibos Ferencné
I. d. (leány)	56	Ember Károlyné
II. a.	45	Dr. Balassa Lórántné
II. b.	47	Gyökös Imréné
II. c.	44	Janson Vilmos
II. d.	55	Dr. Suda Lászlóné
III. a.	43	Urbán Lajos
III. b.	47	Mező József
III. c.	53	Dr. Krémer Erzsébet
III. d. (leány)	46	Detrich Oszkárné
IV. a.	54	Tarczal Béla
IV. b.	34	
IV. c.	38	Nagy Nándor
IV. d.	37	
IV. e. (leány)	49	

1953/54. tanév

I. a.	56	Tarczal Béla
I. b.	55	Dr. Tárkányi Imre
I. c. (orosz)	39	Pálffy Zoltán
I. d. (leány)	48	Dr. Benedicty Ernőné
I. e. (leány)	44	Szabó Béláné
II. a.	56	Szentes Ervinné
II. b.	53	Dr. Windisch Ferencné
II. c. (orosz)	40	Dr. Ibos Ferencné
II. d. (leány)	56	Rékai Margit
III. a.	51	Dr. Balassa Lórántné
III. b.	53	Szentes Ervin
III. c. (orosz)	30	Janson Vilmos
III. d.	45	Dr. Suda Lászlóné

IV. a.	41	Dr. Érdy Béla
IV. b.	47	Nagy Nándor
IV. c.	44	Dr. Krémer Erzsébet
IV. d. (leány)	45	Detrich Oszkárné

1954/55. tanév

I. a.	47	Dr. Benedicty Ernőné
I. b.	46	Dr. Dobosy Tibor
I. c. (orosz)	35	Nagy Nándor
I. d.	44	Detrich Oszkárné
II. a.	54	Pálffy Zoltán
II. b.	51	Tarczal Béla
II. c. (orosz)	33	Dr. Tárkányi Imre
III. a.	54	Szentes Ervinné
III. b.	50	Dr. Windisch ferenc
III. c. (orosz)	36	Dr. Ibos Ferencné
IV. a.	47	Dr. Balassa Lórántné
IV. b.	39	Dr. Krémer Erzsébet
IV. c. (orosz)	30	Janson Vilmos

1955/56. tanév

I. a.	46	Dr. Domokos Pál Péter
I. b.	45	Dr. Krémer Erzsébet
I. c. (orosz)	44	Janson Vilmos
I. d.	45	Laky Péter
II. a.	49	Dr. Benedicty Ernőné
II. b.	40	Dr. Dobosy Tibor
II. c. (orosz)	30	
II. d.	46	Detrich Oszkárné
III. a.	44	
III. b.	52	Tarczal Béla
III. c. (orosz)	32	Dr. Tárkányi Imre

IV. a.	48	Szentes Ervinné
IV. b.	49	Dr. Windisch ferencné
IV. c. (orosz)	35	Dr. Ibos Ferencné

1956/57. tanév

I. a.	48	Dr. Balassa Lórántné
I. b.	48	Polgár László
I. c.	48	Dr. Kovács Lászlóné
I. d.	52	Dr. Windisch Ferencné
II. a.	48	Dr. Domokos Pál Péter
II. b.	39	Dr. Szirbik ferenc
II. c. (orosz)	37	Janson Vilmos
II. d.	43	Laky Péter
III. a.	47	Dr. Benedicty Ernőné
III. b.	41	Dr. Dobosy Tibor
III. c.	29	Szentes Ervinné
III. d.	48	Németh Ferenc
IV. a.	41	Pálffy Zoltán
IV. b.	46	Tarczal Béla
IV. c.	33	Dr. Tárkányi Imre

Egységes tantestület?

1954/55-re kialakult az a szilárd mag, az a markáns tanári csapat a tantestületen belül, amelynek felkészültsége és nevelői karaktere évtizedek múltán is előhívja az emlékező öregdiákok tiszteletét; név szerint: Janson Vilmos, Dr. Domokos Pál Péter, Scheitz Emil, Dr. Szabó Dezső, Czikmántori Ottó, Dr. Balassa Lórántné, Dr. Benedicty Ernőné, Dr. Windisch Ferencné, Szentes Ervinné, Dr. Krémer Erzsébet, Dr. Radó Györgyné, Laky Péter, Perczel Sándorné, Szabó János, Nagy Nándor, Urbán Lajos, Kunfalvi Rezső, Tarczal Béla, Kovács Zoltán, Könyves Edit.

Dr. Terestyéni Ferenc

1913-ban született a Vas megyei Ivánegerszegen (ma: Vasegerszeg).

1933-ban érettségizett a kőszegi Szent Benedek rendi kat. Ferenc József Gimnáziumban (ma: Jurisich Miklós Gimnázium).

A Pannonhalmi Szent Gellért Főiskola bencés papnövendékeként kezdte meg egyetemi tanulmányait (közben eredeti családi nevét – Czigli – 1934-ben Terestyénire változtatta), és 1940-ben a budapesti Pázmány Péter Tudomány Egyetem (ma: Eötvös Loránd Tudományegyetem) Bölcsészettudományi Karán szerzett diplomát magyar illetve francia nyelv és irodalomból.

1940-ben óraadó, majd 1941-ben helyettes tanárként dolgozott a Ciszterci Rend Budapesti Szent Imre Gimnáziumában (a későbbi József Attila Gimnáziumban).

1942 májusában doktorált a Pázmány Péter Tudományegyetemen magyar nyelv és irodalomból. Ugyanebben az évben kinevezték a Szent Imre Gimnázium rendes tanárává. Magyar nyelvet és irodalmat, francia nyelvet – a háború után angolt is – tanított.

1944-ben megnősült. Felesége, szül. Lakics Matild (1914-1992) műszaki rajzoló és adminisztrátori munkakörökben dolgozott. (Egyetlen gyermekük, Terestyéni Tamás, aki jelenleg az MTA ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport tudományos főmunkatársa, és a Jel-Kép című folyóirat főszerkesztője, szintén szorosan kötődik a József Attila Gimnáziumhoz: 1964.-ben ott érettségizett.

1948 júniusában igazgatói megbízást kapott az ezen évtől állami gimnáziummá minősített intézményben, majd 1950 márciusától az igazgatóhelyettesi teendőket látta el. 1952 augusztusától a budapesti (Eötvös Loránd) Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának magyar nyelvészeti tanszékén adjunktusként oktatott és végzett tudományos kutatómunkát.

Érdeklődésének és kutatói tevékenységének középpontjában a leíró és történeti stilisztika állt. Ezen a területen számos publikációja látott napvilágot (például: Adalékok 1848 politikai nyelvéhez. *Magyar Nyelv*, XLIX (1953) 83-117. 129-164; Az állami élet nyelve. In: Pais Dezső (szerk.) *Nyelvünk a reformkorban*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1955; A melléknév jelzői –szerepének és stilisztikai értékének fejlődése a romanticizmus korában. *Pais Emlékkönyv*, Budapest, 1956.; Irodalmi nyelvünknek egy mondattani jelensége a Tudományos Gyűjtemény első évtizedének tükrében. *Magyar Nyelvőr*, LXXXI (1957) 479-485.; (szerkesztőként és társszerzőként) *Nyelvtan – stílus – szónoklás*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1960.; stb.), de értekezett általános nyelvészeti és szemantikai tárgykörökben is. Munkái közül a legnagyobb ismertségre az általa szerkesztett,

Fábián Pállal és Szathmári Istvánnal közösen írt *A magyar stilisztika vázlata* című könyv (Budapest, Tankönyvkiadó, 1958.) tett szert, amelyet többször is kiadtak a kilencvenes évek elejéig.

A hatvanas évek közepétől aktivitását egyre jobban korlátozta elhatalmasodó betegsége, amely 1971-ben a halálához vezetett.

Lukács Sándor

Szemérmes ember volt, a kutató szem előtt így igen nehezen rajzolódnak föl a gyerekkor, az ifjúság és a felnőtté válás évei. Édesapja földműves, később pedig cipészként dolgozott Mezőkövesden. Sándor fia 1914-en született. 11 éves korában már elszakadt a családtól. Egerben járt polgári iskolába. Már ekkor eltartotta magát, és pénzzel támogatta betegeskedő szüleit. (...)

1928 és 1932 között elvégezte a budapesti zsidó középfokú tanítóképzőt, (...) vonzódott a baloldali politikai mozgalmakhoz, és egy tanára biztatására németül, szótárral, kezdte el olvasni Marx A tőkéjét. (...) 18 éves korára végleg eljegyezte magát a pedagógiával, és 1932-ben beiratkozott a Fővárosi Pedagógiai Szemináriumba. (...) Lukács Sándor egyre jobban megacélozott baloldali nézeteiben, és igazi elkötelezett „őskommunistává” vált. Ez a romlatlan, őszinte hit a szocializmus emberformáló erejében, a fasizmus legyőzhetőségében és a demokratikus eszmében jellemzi Lukács Sándor egész későbbi politikusi és pedagógusi életútját. (...) 1934 és 1939 között szemináriumokat tart szociáldemokrata ifjúsunkásoknak. 1935-ben belépett a szociáldemokrata pártba. (...) Franciaországba ment, és néhány hónapot Párizsban a Sorbonne-on tanult. Eközben megjelent néhány cikke is egy párizsi baloldali újságban. (...) ‘

„1939-ben kerültem haza - írja egyik önéletrajzában. - Hazatérésem után ‘útlevélügyben’ a rendőrségre idéztek, közben házkutatást tartottak nálam, nagyon megverték és letartóztattak. Hat hétig voltam a Markóban vizsgálati fogóságban. (...) rendőri felügyelet alá helyeztek. 1940-től kis megszakításokkal egyes munkásszázadokban voltam 1944 végéig, csak akkor sikerült megszökni.” (...) 1944-ben 86 éves apját és nővérét Auschwitzba deportálták, ahol mindketten elpusztultak.

„A kerüлетem (VIII.) felszabadulásának másnapján a Vasas székházban rendezett közös (szocdem-kommunista) nagygyűlés után jelentkeztem az akkor alakuló VIII. kerületi pártszervezetnél... Horváth Márton aláírásával néhány nappal később megbízást kaptam, hogy védelembe vegyem a Fővárosi Pedagógiai Könyvtárat. (...) 1945. február 2-án megtartottuk az első pedagógus-szakszervezeti közgyűlést, amely az ideiglenes vezetőségbe választott.” (...) Lukács Sándor titkári munkaköre: a főtitkár helyettese, a vidéki szervezés és a Nemzeti Segély ügyeinek vezetője. (...) Az 1945. október 15-i vb-ülésen javasolta a megyei titkári hálózat kiépítését. (Ebben a munkában 1947-től mint a szakszervezet szervezési osztályának vezetője vett részt. (...)

A Szabad Nép 1947. szeptember 16-i száma harmadik oldalán az olvasható, hogy az MKP száz képviselőt küldhet az új országgyűlésbe. Ezek között van

Lukács Sándor, a Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezetének alapító tagja., országos titkár. (...) Erőteljesen kiáll Lukács Sándor az iskolák államosítása mellett a vallás- és közoktatásügyi tárca költségvetésének tárgyalásán (1948. február 24-én). Többek között kifogásolja, hogy az iskola –tényleges vezetése az intézmények 62 százalékában nem a nevelők és az igazgatók, hanem az iskolaszékek kezében van. (...) 1948 tavaszán az MDP programnyilatkozatában (...) Követelte az egységes tankönyvek bevezetését, a tanügyi igazgatás reformját és az egyházi iskolák államosítását. (...)

1948. július 20-án tartotta az MPSZSZ az 1848-as „első egyetemes és közös tanítógyűlés” centenáriumi ünnepségét, és ezzel együtt a IV. egyetemes nevelésügyi kongresszust. Ennek 19 szakosztályában több mint egy évig folyt a munka. A VI. általános iskolai osztály elnöke Lukács Sándor volt. Ez az osztály, akár csak a többi is, feladatának tartotta a nevelésügyi reformok megismertetését a tagsággal, valamint a nevelésügy jövőbeni irányvonalának meghatározását. (...) Lukács (...) határozottan erős kézzel viszi a szakszervezet ügyeit. (...) Talán túlságosan is jól csinálja a dolgát és ez lehetett oka bukásának. 1949-es szakszervezetből való eltávolításáról semmi konkrétumot nem találunk. (...) A július 27-i rendkívüli ülés jegyzőkönyve már valami rosszat sejtet: „Az aktíva tudomásul veszi, hogy Lukács elvtárs az országos káderosztállyal történt megállapodás értelmében szabadságát meghosszabbította.” Szeptember 28-n pedig a következő közleményt jelentette meg a SZOT: „A pedagógus-szakszervezet főtitkárhelyettese, Lukács Sándor megvált szakszervezeti funkciójától, és őt a VKM a Szent Imre Gimnázium igazgatásával bízta meg.” (...) Lukács Sándor (...) a Rajk-per időszakában minden bizonnyal személyi harcok következtében, a hisztérikus ellenségkeresés és az éberség áldozataként kényszerült eltávozni a szakszervezet éléről.

A szakszervezetből eltávolított Lukács Sándor nem fogadta el a filmgyár egyik vezetői székét, és 1949. szeptember 1-étől a Szent Imre Gimnázium – 1950-től József Attila Gimnázium – élére került.

Életének hirtelen irányváltása nagy próbatételt jelentett Lukács Sándor-nak. De nehéz helyzetben voltak a gimnázium civil tanárai is. A cisztercita pap-tanárokat a gimnázium államosítása után elküldték, s helyükre friss diplomásokat, vidéki tanárokat és végzettség nélküli kollégákat helyeztek. E heterogén közösséget 1948/49-ben Terestyéni Ferenc, majd azt követően Lukács Sándor próbálta tanári testületté kovácsolni. Ez nem ment könnyen. Bizonyára nem volt egyszerű feladat Lukács Sándor, a korábbi hivatásos politikus számára országos feladatok helyett egy iskolát irányítani. A tanárok ráadásul érezhető gyanakvással és fenntartással fogadták – ma úgy mondanánk – az „ejtőernyőst”. Tudták

róla, hogy ateista, kommunista és ez itt a Szent Imrében nem volt jó ajánló levél. De szembe kellett néznie az új igazgatónak a diákok ellenállásával is, akik nagy részét még reverendás tanárok kezdték el vallásra és tudományra oktatni. A tanárok hamar felismerték, hogy új igazgatójuk, az elbocsátott káder kiváló gyakorlati pedagógus. Irányításával egyre harmonikusabban dolgozott a vallásos és az ateista tanár. Nem voltak súlyos ideológiai ütközések közöttük, hiszen a munka célja világos volt: egyre magasabb színvonalon tanítani a gyerekeket. „Nem tömte a tanárokat ideológiával” – emlékezik vissza Szabó Dezső egykori igazgatóhelyettes. Lukács Sándor megbecsülte a jól dolgozó tanárt, és mindenkiben a jó pedagógust kereste. Elvei szerint a nevelési tevékenység legalább olyan hangsúlyos, mint az oktatás. Lukács feladata volt az iskolában az elvi irányítás. Döntéseit egyedül hozta, beosztottai elfogadták őt egyszemélyi vezetőnek. Elismerték vezetői képességét, hiszen világosan látták, hogy a párt túlságosan is erőszakos, főként ideologikus beleszólását a napi munkába Lukács Sándor igyekezett a helyi különleges körülményekre hivatkozva visszafogni.

„Szépen, csendesen dolgozott. Szóba állt a kollégákkal, meghallgatta panaszait, és segített a legjobb megoldást megtalálni. Emberséges és nyugodt volt, az ideges ember is megnyugodott mellette. Egyszóval mi Lukácsot 'kivettük' a párttagok közül, mert akkoriban azok nem olyan szelleműek voltak, mint ő” – mondja Szabó Dezső. Lukács Sándor akkoriban az ELTE Nyelv- és Irodalomtudományi Karának pedagógiai szakán kezdett tanulni, hogy megszerezze a középiskolai tanári diplomát.

A gyerekeket szigorúan, de partnerként kezelte, és a fiúk – ebbe a gimnáziumba csak ők jártak – egyre jobban elfogadták az új igazgatót. A József Attila Gimnáziumban eltöltött évek alatt Lukács Sándor vezetésével jó tanári közösség alakult ki.

Életrajzi adatok (az életút folytatása)

1953-56	A II. Rákóczi Ferenc Katonai Középiskola igazgatója. Közben megszerzi a középiskolai tanári diplomát.
1956 nov.	A pedagógus-szakszervezet főtitkára. „Dicsőséges forradalomnak” nevezi az októberi eseményeket.
1957 nov.	Leváltják tisztéből, kizárják az MSZMP-ből. Állás nélkül marad.
1958	A Fazekas Mihály Gyakorlóiskola és Gimnázium igazgatóhelyettese. Ez idő alatt jelentős szerepet játszott a pedagógus-továbbképzés fejlesztésében.

- 1965 Az ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskola és Gimnázium igazgatója.
- 1970 Elindítja később országos hírű pedagógiatörténeti jelentőségű fakultációs kísérletét.
- 1976 Politikailag rehabilitálják, de párttagságát csak 1945-től ismerik el.
- 1982 Nyugdíjba vonul. Ez alkalomból Kossuth-díjra terjesztik fel, amelyet végül is nem kap meg.
- 1983 Az oktatáspolitikai tanács 6-os munkabizottságának tagjaként tevékenykedik.
- 1984 A Farkasréti temetőben Majoros József igazgatóhelyettes, Békés Pál író és Poszler György esztéta búcsúztatja.
- 1989 Emléktáblát avatnak tiszteletére az ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskola és Gimnázium aulájában.

Kitüntetései

- Köztársasági Érdemérem arany fokozata (1947)
- Szocialista Munkáért Érdemérem (1954)
- Kiváló Tanár (1969)
- Felszabadulási Jubileumi Emlékérem (1970)
- MSZBT Aranykoszorús Jelvény (1972)
- Eötvös Arany Emlékérem (1981)
- Munka Érdemrend arany fokozata (1981)

Forrás

Mezei Károly: Lukács Sándor. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, 1992.

Fiala Albert

1908. augusztus 3-án született a Vár-beli iskola téren, tizenegy gyermekes család – négy féltestvér és hét édestestvér – legfiatalabbjaként. Apja postai főtisztviselő volt, majd nyugdíjaztatása után a Pénzügyminisztériumban dolgozott.

Fiala Albert a Toldy Ferenc Gimnáziumban érettségizett, majd a Pázmány Péter Tudományegyetemen matematika-fizika szakon szerzett tanári diplomát.

Elhelyezkedni nem tudott, így a MÁV-nál volt segédmunkás, de fizikuma nem bírta, így került csomagoló segédmunkásnak az Athanaeum Nyomdába. Ezután – nagy protekcióval – a Ferenc József Nevelőintézetben kapott nevelői állást. Fizetése nem volt, de az intézet egy szobát és teljes ellátást biztosított neki.

Néhány év múlva – előbb az Állami Mátyás király Gimnáziumban, majd az Egyetemi Katolikus Gimnáziumban üresedett tanári állás, ahová kinevezték, havi 80 pengő fizetéssel. Később fizetését felemelték 120 pengőre, de mivel ebből megélni nem lehetett, a Ferenc József Nevelőintézetben az állását megtartotta.

1942-ben hívták be először katonának, hadnagyi rangban, később főhadnagy lett, és a Honvédelmi Minisztériumban kapott beosztást.

1944. december 1-jén a minisztériumot Nyugat-Magyarországra vezényelték, és neki is mennie kellett, valahová Vas megyébe.

Néhány hét múlva, amikor odaért a front, a németek áttelepítették őket a határon egy osztrák faluba (ekkor már nem voltak katonák, hanem civilek, mert lefegyverezték őket, és a helyi erdőben fairtáson dolgoztak). Végül amerikai hadifogságba került, egy évig semmit sem tudtak róla az itthoniak, 1945. december 6-án váratlanul beállított.

1946. január 5-én megnősült.

Az Igazoló Bizottság igazolta, és a régi Egyetemi Katolikus Gimnáziumban – amit átkereszteltek Rákóczi Ferenc Gimnáziummá – kapott tanári állást. Itt 1949–50-ben az iskola igazgatója is volt. Az 1950–51-es tanévet az Oktatási Minisztériumban mint tanulmányi felügyelő töltötte.

Ezután egy matematikai intézetben dolgozott, a Reáltanoda utcában; majd a Központi Pedagógiai Továbbképző Intézetben. 1953-tól 1961-ig volt a József Attila Gimnázium igazgatója. 1961–62-ben a Budapesti Műszaki Egyetem egyik matematikai tanszékén dolgozott, majd 1962-től a Felsőfokú Gépjármű-közlekedési Technikumban tanszékvezető és igazgatóhelyettes lett. Ebből az intézetből nőtt ki a Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola, ez a későbbi Győri – ma már egyetemi szintre emelt – intézmény. Ennek a létrehozásában és beindításában nagyon sok munkát végzett. Amikor a főiskola végleg Győrbe költözött, ő lett a főigazgató-helyettese (Budapestről vonattal járt Győrbe). Innen kérte nyugdíjazását.

1948–1949

Részletek a tantestületi értekezletek jegyzőkönyveiből

1948. június 16-a történelmi jelentőségű fordulópont a magyar közoktatásügy fejlődésében: a magyar nép demokrácia politikai, gazdasági és társadalmi életünknek struktúráját alapjában megváltoztató reformok után, győzelmes politikai harc eredményeként ezen a napon az 1948. évi XXXIII. törvénycikke állami tulajdonba vette a nem állami iskolákat, amivel biztosította a köznevelés egységét, magyar közoktatásügy demokratikus szellemű, egységes irányú fejlődését és a magasabb művelődési javaktól eddig elzárt magyar munkástömegeknek szellemi és kulturális felemelkedését.

Az államosítási törvény végrehajtása az 1948. évi június hó 26-án 8000/1948. VKM. rendelettel kiadott végrehajtási utasítás szerint és zökkenők nélkül ment végbe, és az iskola, mint a Ciszterci Rend Budapesti Szent Imre Gimnáziumának jogutódja *Budapesti XI. ker. Állami Szent Imre Gimnázium* új név alatt kezdte meg a tanévet az 1948. augusztus 29-én tartott alakuló értekezlettel.

(Évkönyv, 1948–1949.)

A VKM. 1948. évi aug. 18-án kelt 94.429/1948.IV.sz. rendeletével a ciszterci rendi Szent Imre gimnáziummal kapcsolatos általános iskola helyiségeit az Agrártudományi Egyetemnek engedte át. A megszűnt általános iskola felszerelését a pestszentlőrinci Bokányi utcai áll., a Bpest, IV. ker., a soroksári alsókörszeti, valamint a Bpest XI. ker. Szent Imre hg. úti áll. ált. iskola kapta meg. Az Agrár-egyetem augusztus végén elfoglalta a gimnázium épületének I. és II. emeletét. Az elkülönítést sikerült szerencsésen megoldani, és az iskolai év folyamán egyetlen esetben sem történt súrlódás vagy nézeteltérés az épület gondnokságát viselő gimnázium igazgatósága és az Agrár-egyetem vezetősége, sem a gimnázium diák-sága és az egyetem hallgatósága között. Diákjaink több ízben szerepeltek az egyetem által a gimnázium dísztermében rendezett emlékünnepeken (Lenin emlékünnepe), illetve hallgatták meg többek az egyetem által rendezett előadásokat, így pl. Gluscsenko szovjet egyetemi tanárnak a díszteremben tartott nagy előadását.

(Évkönyv, 1948–1949.)

Iskolánkban a Diákszövetség csak ebben a tanévben alakult meg. Számos nehézséggel kellett megküzdenünk, de alakulásunktól kezdve mindenben támogatott és segített bennünket a MINSZ kerületi vezetősége, az iskola igazgatója és a tanári kar. Szeptember hó folyamán, október elején diákságunk legjobbjai már beláttál a Diákszövetség jelentőségét az iskolai munka előbbrevitelében és a fegyelem megszilárdításában, s örömmel vállalkoztak a közreműködésre.

I. félévi iskolai vezetőség. Elnök: Abody Béla, VIII. c., főtitkár: Tomasz Sándor, VIII. a., kultúrtitkár: Vajda Miklós, VIII. c., nevelési titkár: Györgyi Géza, VIII. a., sajtó- és propagandatitkár: Latinovits Zoltán, VIII. c., szociális titkár: Fodor Miklós, VIII. c., gazdasági titkár: Fischer György, VIII. c., sporttitkár: Keresztély Tibor, VIII. a., szervezési titkár: Horváth László, VIII. c., fegyelmi titkár: Markó János, VIII. c., jegyző: Pap Zoltán, VIII. a.

(Évkönyv, 1948–1949.)

Részletek az iskola jegyzőkönyveiből

1948–1949

A megbízott igazgató ismerteti az iskolai év lefolyását, jellemzi az évi munkát, az év fontos eseményeit. Rámutatott arra, hogy az 1948/49. évi iskolai és a fordulat éve volt a magyar közoktatásügy fejlődésében. Az államosítás nagy jelentőségét különösen mi tudjuk felmérni, akik egy volt rendi gimnáziumban igyekeztünk legjobb tudásunk szerint megvalósítani azokaz az oktatási, nevelési feladatokat, amelynek eredményként év végére elértük, hogy tanulóink túlnyomó többsége meggyőződéssel magáévá tette a népi demokrácia eredményeit és célkitűzéseit, és ennek következtében a jövőbe vetett lelkes bizalommal készül az 5 éves terv feltárta hivatására. Ismerteti azt a nagy fejlődést, mely politikai öntudatban a pedagógus társadalomban is megvalósult az év folyamán. Ezt legjobban a választási munkájuk eredményessége mutatta. A jó munka nyomában elismerés nyilatkozott meg a pedagógusokkal szemben a Magyar Dolgozók Pártja vezérének, Rákosi Mátyásnak részéről is, és ennek nyomában erősödött a pedagógusok megbecsülése országszerte.

Ismerteti az iskolának a dolgozó magyar nép kezébe való jutását, a reakciónak az iskolákból való kiszorítását és a demokratikus szellemnek a megerősödését. Rámutatott a Diákszövetség igen nagy és hasznos szerepére, együttműködésére, valamint a Szülői Munkaközösség nagy segítségére, az MNDSZ-szel való szoros kapcsolat gyümölcsöző voltára.

Ismerteti a Nevelj jobban! mozgalom versenyeredményeit a munkafegyelem erősítésében, a tanulmányi eredmény javításában.

Kiemeli a még keletkező hibákat, amik különösen kitűnnek az érettségiben, a korábbi tananyagnak még nem mindig kifogástalan, haladó szellemű feldolgozásában:

a VIII. osztályos tananyagot kifogástalanul átértékelt haladó szellemben adják vissza, de ideológiai ismereteiket még nem tudják mindig helyesen alkalmazni az elmúlt évek anyagára. Szükséges még, hogy a pedagógus társadalom szakmai téren elmélyüljön és a tananyagot marxista-leninista szempontból dolgozza át. E hiányok ellenére minden vonalon ugrásszerű a nagy fejlődés.

1949–1950

Különösen alkalmas az elkövetkező hónap tanulóinknak fokozottabb munkára való serkentésére, amikor az osztályok mint közösségek is, és egyes tanulók is megteszik a maguk tanulmányi munkafelajánlását az emberiség nagy tanítójának, Sztálin születésnapjának méltó megünneplésére. Ügyelnünk kell arra, hogy ezek a felajánlások konkretizálhatók, és azoknak megvalósítása ellenőrizhető legyen. A jelentésekből egyébként megállapítható, hogy a legjobb tanulmányi eredményt a IV. osztályok mutatják fel, azok között is különösen kitűnik komoly munkateljesítményével a IV. c osztály, de nem marad el mögöttük teljesítményben a IV. b sem.

Az is megállapítható, hogy a munkafegyelem a II. osztályokban a leglazább, ami részben a serdülőkorral együtt járó felelőtlenséggel magyarázható. Minthogy az iskola munkafegyelem megszilárdítása érdekében meghonosította az élenjárók tábláját és a szégyentáblát is, azért az értekezlet határozatba vette, hogy a legjobb előmenetelű és a legjobb munkafegyelmű osztályok az élenjárók tábláján dicséretben részesüljenek, míg a legfegyelmetlenebb osztály ugyanígy a szégyentáblán elmarasztaltassék. E határozatnak minden bizonnyal hasznos következményei lesznek, amik a fegyelmet és a tanulási kedvet fokozni fogják.

1950–1951

Lukács Sándor igazgató bevezetőjében röviden ismertette iskolánk politikai és tanulmányi szempontú helyzetét. Utalt azokra az intézkedésekre, amelyeket az iskola tanári testülete a klerikális reakció befolyása, valamint az angolszász polgári ideológiámérgező hatásának kiküszöbölése érdekében hozott, amikor is néhány olyan tanulót, akiknek káros hatása megbizonyosodott, az iskola igazgatósága a szeptemberi beiratkozáskor nem vett vissza. Ennek a határozatnak megállapíthatólag hasznos következményei lettek, amennyiben mindkét részről befolyás, úgy látszik kiküszöbölődött az iskolánkból. Hangoztatta, hogy ez még nem jelenti azt, hogy ezekben a kérdésekben ne mutassunk a legnagyobb fokú éberséget és határozottságot.

A két említett befolyás kiküszöbölésére tanulóinknak nagy számban sikerült biztosítani a nyári hónapok folyamán üzemekben való fizikai és értelmiségi munkakörökben való foglalkoztatását. Az üzemek dolgozóinak közvetlen közelsége szintén jó hatással volt diákságunk politikai fejlődésére.

A továbbiakban a DISZ feladatának fontosságáról szólt, és kérte a tanári kart, hogy a DISZ-munkát minden erejével támogassa. A DISZ-munkájának külső, anyagi feltételeit biztosítandó, az iskola több helyiséget (DISZ-könyvtár, klubszoba, olvasóterem) bocsátott a DISZ rendelkezésére.

1951–1952

Az megállapítható, hogy a szocialista munkafegyelem kezd behatolni az iskolába, de még nagyon sok kívánnivalót hagy maga után. Ami a pedagógiai oktatói munkát illeti, még mindig divatozik az úgy ynevezett „átpolitizálási” anyagátadás, tanítási mód: amikor is konkrét ismeretek helyett, tárgyi tudás helyett általánosságokat, gyakran üres, átérzés és átélés nélküli szólamokat hangoztatnak a tanulók előtt. Még mindig lökészerűségek mutatkoznak a nevelői munkában a szilárd folyamatosság helyett (pl. arccal a bukottak felé, vagy bukásra állók felé, stb.). Az igaz, hogy a bukottak száma csökkent, de ugyanakkor elhanyagoltuk a jókat, a tehetségesebbeket, aminek nyomában erősen megnőtt – sőt veszélyesen megnőtt – a közepes és elégséges tanulók száma, viszont csökkent a jeles és jó rendű tanulók száma.

Sok még az általánosság, az üres tartalmatlan szólam és formáság az iskolában, a szocialista nevelés igazi átélése és megvalósítása még a jövő feladata, az „új ember kovácsai”-tól még messze vagyunk.

1952–1953

Az osztály általános jellemzéséhez még hozzátartozik igen sokoldalú, kulturális érdeklődése. Németh Géza és Pröhle Henrik a jól végzett iskolai munkájuk mellett a Zeneakadémiára járnak, többen igen komolyan tanulnak zenét, ha nem is foglalkoznak vele hivatásszerűen. Rendszeresen járnak az Operába, színházba, boldogan mennek múzeumokba, kiállításra.

Az év elején igen komoly nehézséget okozott az osztályfőnök-változás. El-lenségesen fogadták az osztályfőnököt és nagyon meg voltak sértve, hogy „felnőtt” férfi létükre, szerette osztályfőnökük helyébe „csak” nőt kaptak. Jósolták is, hogy pár hétnél tovább nem fogja kibírni köztük. Nagyon lassan tört meg a jég. De október közepén, amikor otthon betegen feküdt, nagyon gazdátlanoknak érezték magukat, és inspekciószerűen beosztották a napi látogatásokat. Referáltak, tanácsokat kértek. Novemberben már névnapi köszöntőt tartottak, és a virágot azzal adták át: „Erzsi nénit arra kérjük, felejtse le, hogy nem úgy fogadtuk, ahogy megérdemelte volna.”

1953–1954

A burzsoá iskolákban a fegyelem külső jelenség, a diák és a tanár szemben állnak egymással. A fegyelem itt nem volt egyéb, mint az uralkodás egy neme, az egyéniség, az egyéni akarat, az egyéni törekvések elnyomásának egyik módja, egy módszer a többi között, amelynek segítségével egyéni alázatra lehetett bírni az uralkodó elemekkel szemben.

A mi társadalmunkban viszont a fegyelem erkölcsi és politikai jelenség, a fegyelem belső. A régi társadalomban a fegyelmezetlen embert senki sem tartotta erkölcstelennek. A fegyelmezetlenséget úgy tekintették, mint a hősiesség egy nemét, szellemes és mulatságos produkciót. A mi társadalmunk úgy tekinti a fegyelmezetlen embert, mint aki szembehelyezkedik a közösséggel. Ezt pedig politikai és erkölcsi szemszögből kell megítélni. Ha a tanuló hibát követ el, úgy azt sem csínytevésként kell elkönyvelni, hanem mint a társadalommal szemben elkövetett erkölcsi botlást, ami a legtöbb esetben önzésen alapul.

1954–1955

Tanulóinkban a művelt magatartás szokásait kell kialakítanunk. Ennek meg kell mutatkoznia a tanuló ruházatában is. Sokat panaszkodunk a szocialista vagyron rongálása miatt. De vajon mit tettünk a prédikáláson kívül, gondoljuk csak meg, mint nevelők, szaktanárok hányszor néztük végig a az osztály padjait, a tanulók könyveit, *horribile dictu* a tanulók füzetait?

– Igen, meg szoktuk nézni a füzeteket, de a könyveket és egyéb iskolaszereket kevésbé. Beszéljünk arról, hogy némely tanulóknak milyen rossz szokása, hogy a folyosón zsebre dugott kézzel jár, hogy felelés közben nem áll egyenesen, hanem a padnak dől. A szokás lehet hasznos, de lehet káros is. S e szokások nem mindig tudatos gyakorlás által jönnek létre. Így rossz szokások is alakulhatnak ki, mégpedig a tudat ellenőrzés nélkül jönnek létre. Ezeket a rossz szokásokat jó szokások kialakításával kell leküzdeni. A jó, a hasznos szokások kialakítását pedig úgy érhetjük el, ha állandóan meghatározott módon cselekedtetjük a tanulókat. A következetes órávezetés, amely nem tűr fáradságot, sem megalkuvást, meghozza gyümölcsét. A jeles tanuló éppen úgy elégtelent kap, ha nem tanul, mint bárki más az osztályban. Nem szabad szentimentálisnak lennünk. Nekünk nevelőknek világosan kell látnunk, hogy eredményeinkkel a tanuló jövőjét tehetjük tönkre akkor, amikor egy-egy rossz szokás kialakulását engedjük meg, vagy éppen segítjük elő. Például elmarad a munka következetes elvégzésének megkövetelése.

1955–1956

A tanulók esztétikai nevelését célozzák azok az irodalmi és zenei előadások, amelyeket ebben az évben részben osztály, részben szakköri szervezésben tartottunk. Ezekben többek között Lutter Tibor, Devecseri Gábor, Ascher Oszkár, Török Erzsébet és más neves tudósok, előadóművészek szerepeltek iskolánk tanulóival együtt.

Megrendeztük a hagyományos őszi és tavaszi kulturális versenyt. Részt vettünk a Kilián György kulturális és sportversenyen. Itt színjátszó csoportunk, Laky Péter vezetésével a kerületben aranyérmet, a budapesti döntőn ezüstérmet, énekkarunk Domokos Pál Péter vezetésével a kerületben bronzérmet, képzőművészeti szakkörünk Nagy Nándor vezetésével serleget és aranyérmet nyert. Kíváncsi lesz a jövőre nézve, hogy az idei évben nekilendült, szépen fejlődő színjátszásunk mai magyar szerzők darabjainak, valamint klasszikus, diák vonatkozású darabok előadásaival is megpróbálkozzék.

1956-1957

Külső események hatása, hogy már a tanév elején nyugtalan volt az ifjúság, a tanítás újrakezdésekor előfordultak kisebb kilengések, és ezeknek okai az iskolán kívül keresendő; az utóbbi hetekben napról napra kezd a rend megszilárdulni. A mulasztások száma október végéig csökkenőben volt. A decemberi korrepetálás alatt magasra szökött, ami főleg azzal magyarázható, hogy a szülők félve az esetleges utcai jelenetektől, otthon tartották gyermekeiket, az utóbbi két hónapban ismét csökken.

A rendkívüli helyzet fokozott felelősséget ró az osztályfőnökökre, nem lehet közömbösen elmenni az esetleges feltűnő jelenségek mellett, vigyázni kell, nehogy az osztályközösségek ellenzéki csoportokká váljanak.

Az of. órákon elsősorban erkölcsi kérdésekkel kell foglalkozni. Az osztályfőnökök nevelő munkáját a többi tanároknak most még fokozottabban kell támogatniuk, mindenképpen meg kell akadályozni, hogy az ifjúság felelőtlen elemek káros befolyása alá kerüljön. Nem lehet megoldás a politikai kérdések megkerülése, de a nevelő semmiképpen sem viheti a tanulók közé saját kétségeit és problémáit. Mindezeknek a biztosítéka a tantestület egységében kell hogy legyen. Lehetnek még felfogásbeli különbségek, de ezeknek nem szabad a tanításban megnyilvánulniuk.

A félév munkájára visszatekintve (igazgató) megállapítja, hogy az három szakaszra bontható: az okt. 23-át megelőző időszakra, a decemberi korrepetálásokra és az újév után meginduló rendszeres, mindennapos tanításra. Az utolsó szakasz fokozatosan szilárduló jellegű, de nagyon zavarta a tanulmányi munkát a rendkívüli körülményeket még nehezebbé tevő sok tanárváltozás, a tantárgyfelosztás és az órarend módosítása. A normális stabilizáció csak február végén következett be, remélhető, hogy a tanulók megnyugvása nem látszat csupán, hanem a belső talpra állás jele is.

A József Attila Gimnázium 1956-ban

Részletek a budapesti XI. kerületi József Attila Gimnázium tantestületének 1956. augusztus 23-i alakuló értekezletéről.

Fiala Albert igazgató: „Nagyon fontos, hogy alapos és megfontolt nevelőmunkával ellensúlyozzuk a mai kornak a szerelmi életről alkotott ferde felfogását, annál is inkább, mert a reakció a valláserkölcsei nevelést hiányolva ezen a területen támadja a legerősebben szocialista nevelésünket.”

„Az elmúlt tanévben elburjánzottak a táncos rendezvények, a jövőben csupán félévenként lehetséges egy-egy táncmulatság, mindkét rendezvényt a leánygimnáziummal közösen végezzük. Ez nem zárja ki azt, hogy egyes osztályok jutalmazásképpen szűkkörű osztályteák rendezésére kapjanak engedélyt. Ezek a szűkkörű összejövetelek jó alkalmak lesznek a tanulók viselkedésének, öltözködésének behatóbb megfigyelésére és ellenőrzésére.”

„Az iskola egységes szellemének kialakításában, és az iskolához való tartozás megnyilvánításában nagy szerepe van az egyensapka rendszeres viselésének. Október 1-től kezdve kötelező lesz minden tanuló számára az egyensapka viselése.”

Pálffy Zoltán tanár: „Az elmúlt tanévekben nagy sikere volt az iskola egész ifjúságával rendezett tavaszi hadijátékoknak. Kíváncsinos lenne, ha az idén is sor kerülne hadijáték rendezésére. Kérdezi, az idei tervben szerepel-e hadijáték?”

Dobossy Tibor tanár: „A származások eldöntésében gyakran adódnak problematikus esetek; felvilágosítást kér, kihez kell fordulnia ilyen alkalommal?”

Benedicty Ernőné tanár: „A biológiai szertár élő növény- és állatanyagának nyári gondozása komoly feladatot jelent. Szegeczky Dezső volt II. B osztályos tanuló a nyári szünet folyamán minden nap bejött az iskolába és gondozta a szertárt. Kéri, hogy ezért a munkájáért a tanuló az évnyitó ünnepélyen dicséretben részesüljön.”

Perczel Sándorné tanár: „A fásítás és iskolakert-fejlesztés nagy akadálya az, hogy az iskolának két áson kívül semmiféle eszköz nem áll rendelkezésére. Így a tervkészítés illuzórikus. A tanulóktól felszerelést kérni a fennálló utasítás értelmében nem szabad. A felszerelés hiányossága egyébként más gyakorlati foglalkozáson is sok nehézséget okoz.”

Radó Györgyné tanár: „A sapkaviselést nem rendelkezés útján kellene megvalósítani, hanem el kellene érni azt, hogy a tanulók büszkéek legyenek arra, hogy a sapkát viselhetik. Kéri, hogy a tanári szobában biztosítsák a csendes munka feltételeit, mivel sok kartársnak lakásviszonyai nem teszik lehetővé az otthoni munkát.”

Fiala Albert igazgató válaszaik közül: „A sapkaviselés határozott követelménye rugalmasan nem kezelhető. Szigorúan meg kell követelni, hogy a tanulók az iskolába jövet és onnan hazatérve egyensapkát viseljenek.”

Részletek a budapesti József Attila Gimnázium tantestületének 1956. szeptember 1-jén tartott munkatervi értekezletének jegyzőkönyvéből:

Czikmántori Ottó tanár: „A nemzetközi kapcsolatok elmélyítése érdekében javasolja, hogy szervezzünk diákcsera-akciókat a székelyudvarhelyi, vagy a brassói gimnáziummal. Vállalja a szervezés munkáját.”

Hegyí Gyuláné, a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottság Oktatási Osztályának képviselője: „A Dolgozó Ifjúság Szövetsége munkája fejlődik, az országos irányítás javításával újabb fellendülés várható... Romániai kirándulás csak a minisztérium előzetes hozzájárulása után szervezhető... A politikai órákon nem a napi kérdésekkel, hanem az általános politikai elvekkel kell foglalkozni, csupán egyes rendkívüli eseményekkel foglalkozunk külön órán... A téli szünetre nem kell számítani a tanmenetkészítésnél, mert illetékes szervek intézkedni fognak, hogy az idén ne legyen rendkívüli szünet.”

1956. október 23-án délelőtt 10 óra tájban 8–12 József Attilás öregdiák műegyetemi hallgató jelent meg az iskolában. Néhányan Szabadi Laci bácsival, az akkori hivatalsegéddel, beszédbe elegyedtek a portán, társaik pedig közben felszivárogtak az épületbe és az iskola folyosóinak falára kiragasztották a Műegyetem előző napi diákgyűlésének határozatát tartalmazó röplapokat.

Részletek az Építőipari és Műszaki Egyetem Nagygyűlése 1956. október 22-i „Határozat”-ából:

(Követelik :)

- Az összes szovjet csapatok kivonását Magyarországról a békeszerződés értelmében.
- Általános, egyenlő, titkos választásokat több párt részvételével, új nemzetgyűlési képviselők választásával.

- A magyar gazdasági élet átszervezését szakemberek bevonásával és ennek keretében a magyar uránérc magyar felhasználásával.
- Az összes politikai és gazdasági perek felülvizsgálását, az ártatlanul elítélt politikai foglyok részére teljes amnesztiát, illetve a hátrányba kerültek rehabilitálását.
- Legyen nyilvános tárgyalás Farkas Mihály ügyében és követeljük Rákosi szerepének kivizsgálását, valamint az Oroszországban igazságtalanul elítélt és ott tartott magyarok hazahozatalát.
- A néptől idegen címer helyett a régi Kossuth-címer visszaállítását, a március 15-ét és október 6-át nyilvánítsák nemzeti ünnepké és munkaszünetké.
- Teljes vélemény- és sajtószabadság megvalósítását, rádiót is. A régi káderyanyag nyilvánosságra hozatalát és eltörlését.
- A zsarnokság és az önkény jelképét, a Sztáin-szobrot azonnal távolítsák el.

A József Attila Általános Gimnázium tanulóifjúságának határozata 1956. november:

A múlt hónapban megtartott diákgyűlésen a diákság egyöntetű állásfoglalása az volt, hogy nem tartja kívánatosnak az alább felsorolt tanteröknak az iskola keretén belüli további működését.

DETRICH OSZKÁRNÉ

Világnézetének merevsége és sztálinista módszerektől átítatott gondolkodásmódja nem teszi lehetővé, hogy tanítványaival kialakult kapcsolata az őszinteségen alapuljon. Diákjai őszinte megnyilatkozásait sokszor tudtukon kívül ellenük használta fel, ha azok politikai tartalma nem egyezett saját nézeteivel. Ily módon hatalmi (párttitkári) helyzetével visszaélve, egyes diákok továbbtanulását lehetetlenné tette, róluk adott kedvezőtlen politikai jellemzésekkel, vagy a valóságnak nem megfelelő származási besorolásokkal. Olyan esetekben is alkalmazta ezt a módszert, amikor az érdekeltek tanulmányi eredményeik alapján az egyetemi felvételre jogosultak lettek volna. A diákság ellenszenvét fokozta vele szemben, hogy saját osztálya statisztikájának javítása érdekében, pozícióját kihasználva, idegen osztályok eredményeit igazságtalanul lerontotta, annál is inkább, mert köztudomású volt, hogy ezt saját érvényesülésének érdekében tette. Különösen

ennek köszönhetette azt, hogy az általa vezetett osztálynak, ellene, mint osztályfőnök ellen, különösebb kifogása nem volt.

PÁLFFY ZOLTÁNNÉ

Szakmai képzettsége és általános műveltsége a középiskolai oktatáshoz megkívánt színvonalat nem éri el. Előadásai kizárólag a tankönyvekben foglaltakra szorítkoznak és a részletek tekintetében felmerülő kérdések gyakran zavarba hozzák. Ideológiailag nem megfelelően képzett és ezért gyakran saját magával is ellentmondásba kerül. Pedagógiai módszerei nem megfelelőek, nem tud fegyelmet tartani. Ezen úgy próbál segíteni, hogy az osztályfőnökök tudta nélkül, sőt az ő megkerülésükkel közvetlenül az igazgatóhoz fordul – sokszor erőszakos – segítségért. Ezt az utat követi a vele vitába szálló, vagy más nézetet valló diákokkal szemben is. Visszakérdezési és osztályozási módszere önkényes és nem független az egyes tanulókról, sőt az osztályokról kialakított megmászhatatlan véleményétől, ami gyakran rosszindulaton alapul. Osztálya tanulóinak véleménye szerint, mint osztályfőnök nem állja meg helyét megfelelően.

KRÉMER ERZSÉBET

A diáksággal kialakított kapcsolata nem megfelelő, mert merev politikai és világnézeti álláspontját nem a meggyőzés erejével, hanem erőszakos, diktatórikus módszerekkel igyekszik a diákságra rákényszeríteni. Visszakérdezésnél és az osztályzásban nem egyenlő mértékkel mér, mert előítéletei nagy mértékben befolyásolják. Tanítási módszere rendszertelen, tanítványait időnként indokolatlanul túlterheli, ami megakadályozza a megfelelő felkészülést más tárgyakból is.

Mindhárman az iskola politikai életének vezetői voltak a Rákosi–Gerő klikk uralkodása idején. Abban a szellemben tanították az ifjúságot és ezzel elvesztették a diákság megbecsülését, annál is inkább, mert a közvélemény szerint ezt nem meggyőződésből, hanem egyéni céljaik érdekében tették. Módszereik közé tarozott a diákok és tanártársaik elleni intrikálás, amiben az igazgatónál teljes megértésre találtak.

FIALA ALBERT

A politikai irányvonal változásait érzékenyen követte és így a Rákosi-rendszert is nagymértékben kiszolgálta, mindenkor saját érdekeinek megfelelően. Az alkalmazkodás jegyében vezette az iskolát is a fentebb említett tanárok befolyása alatt. Ezzel elvesztette megbecsülését és tekintélyét, valamint az ifjúság bizalmát. A diákokkal való érintkezésének módja rideg és merev volt, problémáikat nem

hallgatta meg és az együttérzésének jelét cselekedeteivel sem bizonyította be, mert a panaszokat rendszerint nem orvosolta. Igazgatói tekintélyét csak terroristikus módszerekkel tudta fenntartani, fegyelmi ügyekben pedig nem a meggyőzés eszközével élt, hanem hatalmi szóval oldotta meg a kérdéseket. A fentiek miatt az iskola további vezetésére – a diákok véleménye szerint – nem alkalmas.

A József Attila Ált. Gimn. tanulóifjúsága

1956. november

Október 29-én a XI. kerületi Ideiglenes Forradalmi Pedagógus Tanács felhívást tett közzé. Részletek a dokumentumból:

„A XI. ker. pedagógusok akarják, hogy hős ifjúságunk és munkásosztályunk vérével megpecsételt függetlenségünket egész közoktatásunkban és nemzeti művelődéspolitikánkban biztosítsuk. Azt akarjuk, hogy sem közoktatásunkban, sem nevelésünkben soha többé ne kapjanak helyet a szégyenteljes Rákosi-terrort kiszolgáló és nemzeti létünkötől idegen közoktatási és köznevelési irányzatok képviselői. Ezért a SZOT felhívásának alapján a XI. kerületben is megalakítottuk az ideiglenes kerületi Pedagógus Tanácsot. Egyúttal felhívjuk kerületünk valamennyi iskoláját, hogy haladéktalanul alakítsák meg az iskolák Pedagógus Tanácsait, féltőn vigyázva arra, hogy csak a néphez hű, nemzeti szabadságharcukért kiálló nevelőket válasszanak meg. Javasoljuk, hogy az iskolák Pedagógus Tanácsába a nevelőtestület létszámának megfelelően a nevelők egyötöde kerüljön be.

Programunk a következő:

- 1.) Nemzeti létünknek, dicső hagyományainknak megfelelő művelődéspolitikai.
- 2.) A magyar pedagógia hagyományainak és a haladó pedagógia eredményeinek felhasználásával a nevelés teljes szabadsága.
- 3.) A magyar hagyományokban, nemzeti szellemben gyökerező, új ifjúsági szervezetek megalakítása a tanköteles korú gyermekek részére.
- 4.) Az egyes tantárgyakat tekintve az igazságnak meg nem felelő és egyoldalú szemléletet tükröző anyagrészek helyett tárgyilagos, a tényeknek megfelelő ismeretek nyújtása.

- 5.) Az eddigi, tőlük idegen, érdekeinket nem képviselő, kormány- és pártutasításokra dolgozó szakszervezetek helyett legyen valóságos érdekvédő szakszervezet, szabadon választott vezetőkkel.
- 6.) Javasoljuk, hogy országszerte alakuljanak meg iskolánként, járásonként, megyénként a Pedagógus Tanácsok, amelyek biztosítják a fenti program és a még fel nem soroltak megvalósítását.

Az Ideiglenes Forradalmi Pedagógus Tanácsba iskolánként két-két olyan tagot delegáljanak, akik a felhívás szempontjainak mindenben megfelelnek. A delegáltak még a szerdai napon jelentkezzenek a székhelyen, a Váli u. 1. sz. iskolában.”

A budapesti XI, kerületi József Attila Általános Gimnázium forradalmi bizottságába az iskola dolgozói az alábbiakat választották meg 1956. november 2-án tartott értekezletükön titkos szavazással:

Elnök: Janson Vilmos

Ügyvezető: Dr. Szabó Dezső

Tagjai:

Domokos Pál Péter

Nagy Nándor

Laky Péter

Szentes Ervinné

Tarczal Béla pedagógusok

Szabadi László hivatalsegéd.

Közlük az iskola dolgozói a kerületi Forradalmi Pedagógus Bizottságba a következőket delegálják:

Janson Vilmos

Dr. Szabó Dezső

Budapest, 1956. november 3.

A forradalmi bizottság nevében:

Dr. Szabó Dezső ügyvezető

Elismervény

Alulírottak, mint a budapesti XI. kerületi József Attila Gimnázium forradalmi bizottságának tagjai a tantestület értekezletén elhangzott kívánság alapján Fiala Albert igazgatótól a nála lévő káderanyagot átvettük, az iskola irattárában való őrzés céljából.

Budapest, 1956. november 3.

A József Attila Gimnáziumban a forradalom és a szabadságharc miatt 1956. október 24. és december 4. (?) között nem volt tanítás. Az iskola életére vonatkozó dokumentum – egy híján – nincsen 1956. november 4. és december 2. közötti időből. November 27-én 46 aláírással „Elismervény” készült arról, hogy „alulírottak elismerjük, hogy alatt jelzett számú káderlapunkat Domokos Pál Péter kerületi kiküldött kezéből átvettük.”

1956. november 4-én hajnalban megkezdődött a szovjet invázió Magyarország ellen. Ez a forradalmi vívmányok eltáposását és a Kádár-féle bábkormány hatalomra ültetését jelentette. Diákjaink egy része részt vett a szabadságharcban. Czikmántori Ottó tanár úr vezetésével a Villányi út és a Himfy utca sarkán kockakövekből barikádot emeltek a szovjet tankok ellen.

Részletek a XI. kerületi József Attila Gimnázium tantestületének 1956. december 3-án tartott értekezletének jegyzőkönyvéből:

Az igazgató megnyitja az értekezletet s közli, hogy fűtési nehézségek miatt csak nyolc tanteremben indulhat meg a tanítás, így az egyes osztályok másnaponként váltakozva jönnek iskolába olyanformán, hogy hétfőn, szerdán, pénteken az I. és II. osztályok, kedd, csütörtök, szombaton a III. és IV. osztályok. A közlekedési nehézségek miatt foglalkozás 9-13 óráig tart. Minden tantárgy számára biztosítható heti 1-2 óra, de elsősorban az érettségi tárgyakkal kell foglalkozni. Az idegen nyelvek tanítása az első héten még szünetel. De ezalatt kell a tanulók nyelvtanulási igényeit megállapítani és a lehetőségekkel egyeztetni. A tanulók választhatnak német, francia és angol nyelv között, de természetesen tovább tanulhatják az orosz nyelvet is. Csupán egy megszorítást kell tennünk az idegen nyelv megválasztásában: egy osztályon belül legfeljebb kettő párhuzamos nyelvi csoport szervezhető az eddigi orosz nyelvtanítás helyett.

A részleges tanításon való részvétel a tanulók számára elvben kötelező, de a mulasztások elbírálásában messzemenő megértést és rugalmasságot kel tanúsítani. Igazgató közli, hogy dr. Krémer Erzsébet – mivel úgy érzi, hogy a tanulók bizalmát elvesztette – lemond a II. b. osztályfőnökségéről. Bár a kartársnő munkája ellen nem merült fel kifogás, helyesnek véli, hogy a lemondást elfogadja és úgy gondolja, hogy az osztályfőnökséget dr. Radó Györgyné vegye át. Hangsúlyozza azonban, hogy mindezt csak Krémer kartársnő kérésére teszi, mert különben nem helyesli a tanulók hangulatához való igazodást, nehogy az 1945-ös állapotok ismétlődjenek.

Ezután megbeszéli a testülettel a következő napok ideiglenes órarendjét. Fölhívja a figyelmet arra, hogy a tanulási kedv átmeneti hiányait kellő pedagógiai megértéssel hidalják át a tanárok. Nagy óvatosságot és körültekintést kér a kínos, vagy kellemetlen következményekkel járható politikai megjegyzések és megnyilvánulások leszerelésére. Az elmúlt hetek eseményeiről becsületességgel, emberséggel kell beszélni.

Kardos Pálné nem helyesli a tanulók politikai nyilatkozásainak meggátolását, hiszen a gyermekek aktív részvevői voltak a közelmúlt világrengető eseményeinek.

Az igazgató utal arra, hogy nem a vélemények elfojtásáról van szó, hanem a súlyos következményekkel járó meggondolatlanságok /fegyverbehozás, röpcédula terjesztés/ megelőzéséről.

Dr. Szabó Dezső közli, hogy a vallásoktatásra vonatkozólag nincs semmi intézkedés, ha a tanulók szóba hozzák az ügyet, a jelentkezőket össze lehet írni. Bejelenti továbbá, hogy a tanulók a nov. 2-i diákgyűlésen kérték Detrich Oszkárné, Pálffy Zoltánné, dr. Krémer Erzsébet és Fiala Albert kartársak távozását. A Forradalmi Bizottsága a tanulóktól írásban kérte az említett kartársak elleni panaszokat. Ezt a tanulók be is nyújtották. A testület elé terjeszti, mert pedagógiai feladatnak tartja az ügy megvitatását; döntsön a testület, melyik formát tartja alkalmasabbnak: előbb a szűkebb körű forradalmi bizottság beszélje-e meg a fenti személyekkel, vagy itt mindjárt a teljes értekezleten.

A testület kíváncsi a tanulók ügy megvitatására.

Dr. Tárkány Imre: A diákság nem láthatott be a szóban forgó tanárok munkájának hátterébe. Így a róluk alkotott véleménye más, mint a kartársaké, viszont a tanulók bizalma az alapja a nevelésnek, és ez fontosabb a nevelő egyén érdekénél. Helyes lenne, ha a tanulók által kifogásolt kartársak más iskolában minden előítélet nélkül folytathatnák munkájukat, ami nekik is, a tanulóknak is könnyebb lenne. Ugyanakkor azonban a testület többi tagjainak mindent meg

kell tenniük, hogy a tanulók hangulatát a józan tárgyilagosság és az emberi megértés határai közé szorítsák.

Scheitz Emil véleménye az, hogy a hierarchikus rendben a gyermek nem illetékes felnőttekről ítéletet mondani. [...]. Nem tartja helyesnek, hogy ítéletet mondjanak munkájukról. Viszont mereven sem volna helyén való az elutasítás. A testületnek a feladata, hogy egyensúlyt teremtsen. Ki-ki tartson önvizsgálatot állapítsa meg magáról, miben hibázott és ne legyen senki felett pálcátörés.

Domokos Pál Péter: A forradalom utáni első összejövetelen még nagyon erős volt a múlt iránti averzió, a második alkalommal már méltóbb és emberibb volt a hangulat. A kérdést a megbecsülés alapján és az ártó szándék kiküszöbölésével kell tárgyalni. A tanulók küldöttsége kérte annak idején, hogy hallgassa meg a testület a kívánságukat. Nem lehet annak az ifjúságnak a szavait hallatlanná tenni, amelyik részt vett a forradalomban. Az ő hangjuk iskolánkban a nép hangja, kívánságukat illik meghallgatni. Természetesen nem járul hozzá ahhoz, hogy bárki is a testületből elveszítse kenyerét, de fel kell vetni a kérdést, ártott-e valaki a múltban annyit, hogy ezért állásvesztést érdemelne. Ha valaki akár diákjainak, akár kartársainak ártalmára volt, az távozzék, és a testület támogatni fogja áthelyezését. Az igazság alapján kell állni. Kötelességének tartja elmondani, hogy a minősítésekből megállapítható, hogy az igazgató minden kartársat védelmezett.

Detrich Oszkárné: Mélyen belevágtak érzelmi világába az eddig hallottak. Szeretné tudni a testületnek és a szűkebb forradalmi bizottságnak a véleményét. Nehéz vitázni tömeggel és ismeretlen személyekkel szemben, de annyit mondhat, hogy az egyetemi felvételeknél senkinek nem ártott. Ideológiai követelése szorosan összefügg a szakjával, hiszen kapcsolatos történelmi tanulmányaival. Szereti növendégeit és mindig arra törekedett, hogy minél többet tudjanak. – Amikor olyan tett, akár mint párttitkár, ami kellemetlen volt (kölcsonjegyeztetés), akkor is a párt és az igazgató, mint felettesei utasításai szerint járván el. Neki magának is terhes és kellemetlen volt. Nyilatkozzanak a kartársak és mondják meg, lehetséges-e részére további tanítás, vagy nem.

Radó Györgyné: Önvizsgálatot kell az érdekelteknek tartaniok. Ez főleg Detrichné számára volna fontos, aki eddig egy szót sem szólt a maga hibáiról. Úgy látja, hogy nagy benne az önismeret hiánya. A kartárs följelentéséről ő is hallott. Általában van bizonyos mércéje mindenkinek a munkájának a megítélésére, hogy milyen mértékben volt valaki párttag, milyen mértékben teljesítette, vagy túlteljesítette párttagi feladatait. Az megállapíthatja, hogy a legtöbb panaszt Detrichné ellen hallotta a testületben.

Pálffy Zoltánné: Másfél évet töltött az iskolánál, az igazgatótól kapott bírálatok eleinte túl jók, majd túlságosan szigorúak voltak. Mint fiatal kezdő tanár

eleinte mereven ragaszkodott mindazokhoz az elvekhez, amelyeket az egyetemen tanult és így a gyermekekhez nem tudott utat találni. Hibás volt a módszere, szigor helyett megértést kellett volna tanúsítania. Ha a kartársak vitatkoztak vele, sokszor nem fogadta el véleményüket, de utólag meggondolta a hallottakat, amelyek ellenkeztek az egyetemen tanultakkal. Úgy érzi, hogy a múltban kapott bírálatok óta javult és fejlődött. Ideológiai képzettségét az egyetemen kapta, ebből azt vette át, amit helyesnek és jónak látott. Az elmúlt idők hibáiról nem beszélhetett, mert nem akart az Á. v. h. kezei közé kerülni. Szeretné, ha hibáinak javítására itt az adott körülmények között lehetne alkalma.

Dr. Krémer Erzsébet: A diákok november 2-i hangulata nagyon fájóan érintette. Lelkileg teljesen összetört, bár ebben az iskolában szeretett volna pályája végéig tanítani, mégis talán jobbnak látná az áthelyezését.

Szentes Ervinné: Detrichné nem tud visszaemlékezni semmiféle feljelentésre, ezért ő felvilágosítást kér, mi volt Detrichné szerepe abban, hogy Balassa Lórántné és Janson Vilmos kartársak ellen klerikális magatartásuk miatt feljelentés történt, és Balassa Lórántné esetében vizsgálat is volt.

Detrich Oszkárné: Köszöni a nyíltságot. Hangsúlyozza, hogy senkit nem tett fel, sem a pártbizottságnál, sem a tanácsnál. Érthetetlen, miért féltek tőle a kartársak, talán azért, mert előzőleg a Főv. Tanácsnál dolgozott és ugyanazon tanév végén három hónapra ugyanoda rendelték vissza. Mindössze egyetlen alkalommal kellett véleményt nyilvánítania a személyzeti osztálynak, amikor is Füredi Róza ügyében a tantestület álláspontját tolmácsolta. Nem tudja honnan ered az a hiedelem, hogy Balassáné és Janson kartársakat klerikalizmussal vádolta volna. Ismétli, sem szóban, sem írásban, nem tett feljelentést a két kartárs ellen. A kartársak támogatását, bírálatát hiába kérte, nem kapta meg. Nem lehet oka, hogy magát túlzottan tapasztaltnak tarthassa és az önhittség hibájába essék. – Igaznak ismeri el, hogy 1953 óta lelkiismeretlenség volt a párt vonalát követni, de ő nem mert kilépni, félve a következményektől. Azóta súlyos lelki válságon ment át, az MDP bukása után soha többé nem fog belépni egyetlen pártba sem. Egyéni érdeket nem kereshetett párttagsága révén, hiszen férjét a Rákosi-rendszer idején meghurcolták és kizárták a pártból. A párttal szemben csak a hátát tartotta a testület miatt. Hangsúlyozza, hogy az iskola háromtagú alap-szervének létrehozása annak idején felső nyomásra történt. Ismétli, hogy semmiben sem volt része, amiért személy szerint vádolható lenne. Van benne ön-maga iránti kritikai készség, az utóbbi időkben sok szenvedésen ment át, de belátja, hogy nem tudta saját sorsát különválasztania a nemzet sorsától.

Igazgató: Nem akarja fehérre mosni magát, elismeri, hogy sok esetben cselekedett dogmatikusan hivatali kötelességének ellátásában. Igaz ugyan, hogy az előírt szigort nem alkalmazta.

Detrichné többször említette előtte, hogy nem ért egyet a párt politikájával, de ugyanakkor mások érzelmeit nem tartotta tiszteletben. Nincs ugyan tudomása arról, hogy írásbeli feljelentéseket tett volna, de tény az, hogy őelőtte is, mások jelenlétében emlegette Balassáné templomba járását és Janson Vilmosnak a dolgozók gimnáziuma évzáróján mondott szavait.

A testület a szóban forgó tanárok távozását az alábbi szavazatpontszámmal kívánta (négy érdekelt és Ferenczi Gyula nem szavazott, így a szavazók száma 21).

Detrich Oszkárné ellen 19 szavazat,

Pálffy Zoltánné ellen 16 szavazat,

Fiala Albert ellen 1 szavazat,

dr. Krémer Erzsébet ellen 1 szavazat.

Janson Vilmos: Világosan érthető a testület állásfoglalása. Szó lehet arról, hogy Detrichné és Pálffyné kartársnők önként kérik áthelyezésüket, s ha nem, akkor kérheti a testület.

Nagy Nándor: Az indok semmiképpen sem lehet az ifjúság kívánsága, hanem a pedagógiai kérdést kell fő szempontnak tekinteni. Minden áldozatot meg kell hoznunk a gyermekek lelki kisiklásának helyrehozására. A párt és emberség összeütközése az oka a tanulók hangulatának. Az iskola és a kollegák érdekét szem előtt tartva, bosszú és politika mentesen kell eljárni. A pártimádatot az emberségnek kell felváltania. Az emberség elve alapján kell megtenni azt, ami helyes a párt irányításában, megtagadni azt, ami helytelen. Vigyáznunk kell arra, ne legyen a döntés tüske a kartársak lelkében, de a gyermekek lelki egyensúlyát a nevelők egyéni érdeke fölé kell helyezni.

Janson Vilmos: A két ellenszavazó nem ismeri eléggé Krémer és Fiala kartársakat. Hangsúlyozza, hogy az igazgató nem egyszer figyelmeztette jóindulatú baráti hangon egy-egy elszólalása miatt, Krémer Erzsébet is sokat áldozott kartársai érdekében, és ő is sok bizalmas figyelmeztetést tett.

Scheitz Emil: Az értekezleten az emberszeretet érvényesült. Megemlíti, hogy az igazgató az ő nyakát is többször kitekerhette volt. Örül, hogy az ifjúság nem tett kifogást a párttitkár, Kardosné ellen. Az ifjúság kívánságának meghallgatása nem jelenti a hierarchia megsértését. Mindenkinek hűnek kell maradnia elveihez, de meg kell becsülnie másokban is az embert.

Pálffy Zoltánné: Aláveti magát a testület kívánságának és bejelenti, hogy kérni fogja áthelyezését.

Detrich Oszkárné: Bejelenti, hogy ő is elfogadja az önként való áthelyeztetésre vonatkozó felhívást.

Krémer Erzsébet: Tekintettel arra, hogy egy kartárs az ő elhelyezését kívánta, ő is kéri más iskolába való beosztását.

Janson Vilmos: Nem helyesli Krémer Erzsébet kérelmét, mivel személye ellen a testület nem tudott kellő okot felhozni. Helytelen lenne, ha vele kapcsolatban az ifjúság hangulata érvényesülne. Az új tantárgyfelosztás szerint a magyar helyett főleg idegen nyelveket taníthat és ezzel megszűnhetnek az eddigi súrlódások okai.

Több hozzászólás nem lévén, elnöklő igazgató is a testület szavazása és megnyilatkozása alapján a már említett formát tartja a legjobb megoldásnak, hogy Detrichné és Pálffyné kartársnők kérjék más iskolába való áthelyezésüket. Pedagógiai szempontból ez a megoldási forma látszik legalkalmasabbnak. Nevezettek ezt el is fogadják. Más tárgy nem lévén, az igazgató az értekezletet bezárja.

Fiala Albert igazgató

Dr. Tárkány Imre jegyző

hitelesítők:

Dr. Windisch Ferencné

Dr. Kovács Lászlóné

Dr. Póder György
(IV. B. 1957)

Emlékek az 1956–57-es tanévről

Az utolsó évet, az érettségi évét kezdtük meg 1956 szeptemberében a József Attila Gimnáziumban. Osztályom, a IV. B., Tarczal Béla tanár úr vezetésével indult neki a megmérettetést jelentő évnek, aminek végén eldőlhet, bejuthatunk-e az általunk elképzelt valamelyik egyetemre. Kiváló tanárok sora oktatott bennünket: Janson Vilmos, Kunfalvi Rezső, Scheitz Emil, Laky Péter, Benedicty Ernőné, Polgár László, Czikmántori Ottó. A késő-tavaszi, nyári hónapok hangulata már előrevetített valamit, amire szeptemberben még senki sem gondolhatott. Jómagam örömmel tettem le az előző tanévben „viselt” feladatot, a gimnázium DISZ-titkári funkcióját. Nem szívesen vállaltam el egy évvel korábban, hiszen politikailag sem én, sem családom nem volt elkötelezve a „proletárdiktatúra” mellett. Ezen felül barátaim és magam is templomjáró ember voltam. Tudtam, hogy a titkári funkció a szokásos mozgalmi munka mellett az érettségi évében jelentőséggel fog bírni a továbbtanulásra jelentkezők véleményezésénél. Tarczal tanár úr több órán át győzködött szokásos baráti módján... „Ismerlek Gyuri, Te rendes fiú vagy. Gondold el, hogyha ez a funkció más kezébe kerül, aki »betehet« az egyetemre jelentkezőknek rosszindulatú véleményével!” (Körülbelül a lényeget illetően ezeket mondhatta.)

Az elmúlt évek kimondott és kimondhatatlan összetartozása mind vele, mind az osztállyal meggyőztek arról, hogy elvállaljam a titkári feladatot. Nem volt könnyű az adott politikai légkör közepette, igazgatónk jól ismert mindenre kiterjedő „figyelme” mellett tevékenykedni, aminek aztán meg is lett a következménye. Az országban és főként Budapesten nőtt a feszültség a Rákosi-rezsimmel szemben, a szovjet csapatok jelenléte ellen. Gyűlés gyűlés után következett, ezekről a sajtóból keveset; inkább elbeszélésekből hallottunk. Szervezkedett az egyetemi ifjúság is. Így jött el a Műegyetem és a többi egyetem szervezésében az október 23-ára tervezett tüntetés napja is. Egyetemisták hozták el a gimnáziumba a tüntetésre szóló felhívást... „Gyülekezés a Budafoki úton, a Műszaki Egyetem mellett, délután!” Kézről-kézre járt a felhívás, sőt osztályunkban fel is olvastuk. Természetes volt, hogy az osztály döntő többsége megjelent a gyülekezőhelyen, és magyar zászlókkal, 48-as dalokat énekelve vonultunk a Bar-

tók Béla út–Dunapart útvonalon a Bem szoborhoz. Lelkesen énekeltük a Himnusz, amihez nem voltunk szokva, hiszen a különböző ünnepélyeken az Internacionálé és más hasonlók voltak a megszokottak. Tovább vonultunk a Parlamenthez, ahol együtt skandáltuk a Kossuth teret betöltő tömeggel: „Nagy Imrét a kormányba! Oltsák el a csillagot!” Tapsoltunk a nemzeti zászlót „ékesítő” vörös csillagos címer eltávolításának. Másnap döbbsentem rá, hogy fegyveres harc, forradalom kezdődött.

Osztályunkból emlékeim szerint fegyvert nem fogott senki, csak a körtéri csata előtt vettek részt néhányan a barikád építésében. Próbáltunk segíteni, ahol lehetett. A Tétényi úti kórházban is jelentkezünk, de szakember volt elég a harcoktól távol eső kórházban, így nem tartottak ránk igényt. A harcok múltával az átmeneti csendben mindenütt megkezdődtek a Forradalmi Bizottságok választásai. Október utolsó napjai voltak, amikor mi is úgy gondoltuk, nekünk is lehet véleményünk, iskolagyűlést kellene szervezni. Osztálytársaimmal, barátaimmal meg is kezdtük az előkészületeket a tanulói ifjúság összehívására. Nekem megvoltak – korábbi titkári funkcióból adódóan – az osztálynévsorok. Ismertem, ill. ismertünk olyanokat, akiket osztályonként be lehet szervezni a riadólánc beindításához, hogy lehetőleg mindenki kapjon értesítést a gyűlés időpontjáról és megjelenhessen.

Eljött november 2-a, a gyűlés napja. A díszteremben ötszáz körüli diák jelent meg a teljes 580-as létszámból. A gyűlés jegyzőkönyvének lényege 1995-ben megjelent a *Tiszta szívvel*-ben. Annyit szeretnék hozzáfűzni, hogy önmérsékletet, a forrófejű ifjúságnál nem szokásos józanságot tükrözött az az álláspontunk, hogy Kardos tanárnő mellett – aki akkor a gimnázium párttitkára volt – kiállunk, nem hoztunk elmarasztaló ítéletet. A többi elmarasztalt tanár, ill. tanárnő esetében is inkább az oktatási és magatartási problémák vezettek bennünket az elmarasztaló határozat meghozatalában. Igazgatónk természetesen nem kapta meg bizalmunkat. Több tanárunk jelen volt a gyűlésen, és többek között Janson Vili bácsi is bölcs emberként tárgyilagos mérlegelésre szólított fel bennünket.

Aztán két nap múlva hajnalban feldübörögtek a „testvéri tankok” és vérbe fojtották azt az összefogást, azt a függetlenségi óhajt, ami csak néhány napig éltethetett bennünket, magyarokat.

Emlékszem arra a bőröndre a körtéri cukrászda betört kirakatában, amelybe 10-20-50 és 100 forintosait dobták be az arra járók a „Forradalomban elesettek családjainak és a megsebesülteknek” szervezett gyűjtésre. Senki nem őrizte, senki nem nyúlt hozzá. Akkor pedig 100 forint még nagy pénznek számított. Berci barátom mesélte, hogy a Bartók Béla úton az OFOTÉRT betört kirakatában az arra járó tank lövedéke lőtte szét érintetlenül állt néhány fényképezőgép, majd

pár nap múlva egy cédula jelezte, hogy a kirakatban levő tárgyak a házmesternél vannak megőrzésre elhelyezve. Ilyenek tudtunk lenni, mi magyarok, 1956-ban!

Aztán jött a karhatalmisták időszaka, a kijárási tilalom, a tanítási szünet. Elvitték ezt, másik eltűnt, harmadik meg a határnak ment. Osztályunkból is heten jutottak át a határon, többnek nem sikerült.

Közben kitavaszkodott, a tanítás is beindult, gőzerővel készültünk az érettségire. Nemhiába, hiszen az osztály több mint fele kitűnőre, jelesre végzett. A bankettunkon Polgár tanár úr – aki 1956. szeptemberében kezdte nálunk a történelem tanítását – csendben megjegyezte, hogy „a IV. B. osztály nálam már októberben érettségizett történelemből”. Aztán jöttek a felvételik, sokan indulunk neki a vizsgáknak. A nyár folyamán jöttek az értesítések a felvételekről: ez is, majd az is bekerült az áhított egyetemre. Én végül augusztus 5-én kaptam meg a lakonikus rövidségű értesítést: „Helyhiány miatt nem vették fel.” Elkeseredtem, dolgozni mentem, na, majd jövőre megpróbálom. Akkor is hiába volt az egy pont híján maximális felvételem, az előzővel azonos értesítést kaptam. 1959-ben felvettek az orvosi egyetemre, és ekkor tudtam meg, hogy előzőleg mind a kétszer Debreczeni Pista barátommal együtt a tanári testület pozitív javaslata után igazgatónk mindkettőnk jelentkezési lapjára ráíratta: „1956-os magatartása miatt nem javaslom egyetemi felvételét.” Szerencsémre a harmadik alkalommal már egyenesen az egyetemre kellett beadni a jelentkezést, így a „jóindulatú” megjegyzés nem kerülhetett rá. Mindezek ellenére Pistából mérnök, belőlem orvos lett.

ad 383-1954/55 (piros ceruzával dr. Szabó Dezső ig. h. kézírása)

Budapest XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

DR. BALASSA LÓRÁNDNÉ Albeker Margit gimnáziumi tanár 1953/54. Iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: matematika-fizika.

Születési Éve: 1904. Helye: Budapest.

Anyja neve: Ohm Emilia

Szakmailag jól felkészült. Tárgyi tudása biztos alapokon nyugszik. Az órákon alkalmazott módszerei jók. Külön ki kell emelni a számonkérésnél világos, a tanulók által is jól megérthető kérdéseit, tartózkodását a sok aprólékos belekérdezéstől, mellyel biztosítja a tanuló zavartalan, logikus gondolat kibontakozását. Magyarázata világos; a tanulók életkori sajátosságait mindig figyelembe veszi. Anyagfelépítése a folyamatosság elvét tükrözi. Az új anyag feldolgozását úgy végzi, hogy a legapróbb részleteit is megvilágítja s ez mégsem megy az összefüggések megértésének rovására.

Mint osztályfőnök, igyekszik a legjobb kapcsolatot teremteni osztályával. Még az év elején felmerült a tanulók részéről az a panasz, hogy a humán tagozatot végző tanulókkal nem foglalkozik kellően, ma már ez a múlté. Többszöri beszélgetésünk eredményeként született meg, hogy osztályával külön szocialista szerződést kötöttünk. Ezzel elejét vettük az iskola vagyoni állaga további rongálásának.

Sajnos, családi körülményei ebben a tanévben megakadályozták abban, hogy fokozottabb mértékben kapcsolódjék be az iskola belső munkájába. Például a matematikai munkaközösség munkájának mélyebb tartalommal való megtöltése is elmaradt. Az iskola tanulóinak órán kívüli nevelését, ismeretanyag-bővítését – mint a matematikai szakkör egyik vezetője, – lelkesen szolgálta. Előadást tartott a Magyar-Szovjet Barátság Hónapja alkalmából.

Két hibája van. Egyik az, hogy ideológiai képzésére nem fordít elég gondot. Ez egy másik hibájának eredő forrása, másrészt annak visszahatása. Ez a hiba pedig

az, hogy bátortalan, minden újtol, szokatlantól visszariad. Csak egy helyen érzi magát biztos talajon: az osztályban, tanítás közben. Biztosra veszem, ha több gondot fordítana ideológiai képzésére és ily módon ezekben a kérdésekben is kellő tájékozottságot nyerne, elmulna bizonytalanságérzete és megerősödne önbizalma is.

El kell azonban ismerni, hogy ezen a téren volt fejlődés a tanév folyamán. Ez a fejlődés nem egyenesvonalu és törések, visszaesések voltak, de úgy érzem, - ésmunkájában, különösen osztályfőnöki munkájában le is mérhető önbizalmának erősödése. Bizonyítja ezt az is, hogy a második továbbképzési nap bemutató tanítására is vállalkozott, pedig irtózik minden nyilvános szerepléstől.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapest XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

DR. BENEDICTY ERNŐNÉ Mersich Marianne gimnázium tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: földrajz – biológia.

Születési éve: 1908. Helye: Pozsony.

Anyja neve: Murányi Margit.

Év elején még sok nehézséggel küzdött az óra megszervezésében. Különösen sok nehézsége volt a számonkérésben, módszertani szempontból. Igen sok aprólékos kérdésre bontotta fel az elmondandó anyagot és ez zavarta a tanuló gondolatmenetét. A földrajz szakfelügyelője és magam is több alkalommal látogattuk óráit és a látogatásokat követő megbeszélések során megvitattuk a számonkérés módszerének kérdését is. E megbeszélések eredményeképpen ma már több alkalmat ad a tanulóknak is ismereteik összefüggő elmondására.

Óráira lelkiismeretesen készül. nem fukarkodik a kiegészítő anyagban, de ezt nem viszi túlzásba. A kirándulás és az ezzel kapcsolatos szemléltetés módszerét igen jól alkalmazta tanításában. Jól megválasztott téma és jó szervezés jellemezte az ilyen irányu munkáját. A szemléltetés módszerét igen jól alkalmazza, a vázlatkészítést a számonkérés alkalmával meg is kívánja a tanulóktól. Sokat rajzoltat, de nem más tárgyak rovására.

Hiányossága még az, hogy hangjával nem tud gazdálkodni. A folytonos emelkedett hangú magyarázat a tanuló figyelmének gyors kifáradásával jár és ez veszélyezteti az óra sikerét. Hiba továbbá az, hogy míg a földrajz tanításában oly sikeresen alkalmazza a szemléltetés módszerét, addig ezt a biológia tanításában elhanyagolja. E két hibáján a következő évben változtatnia kell.

Családi gondjai és a gyermeknevelés nehézségei ellenére az iskola belső munkájában komoly segítséget nyújtott. Gyors intézkedései (pl. a kert rendezése, fásítás stb.) a testület motorjául szolgálnak. Mint osztályfőnök, fáradhatatlanul küzd a tanulók családi körülmányeinek megismeréséért. Talán ő látogatta meg a legtöbb családot ebben az évben. Feladatait minden esetben maradéktalanul látja el. Mozgékony, jó segítő társ.

A hazafias nevelés terén sokat tesz népünk és országunk megismertetése érdekében.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Czikmántory Ottó gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgya: testnevelés.

Születési éve: 1916. Helye: Székelyudvarhely.

Anyja neve: Kalauz Julianna.

Alapos, rendszeres munkát végez. Mint gyakorló tanár – vezető, jó alapot adott a jelölteknek. Munkáját jó szakmai felkészültséggel végzi. Órái rendszeresen felépített foglalkozást adnak.

Szolgálatkész és a reá bízott feladatokat el is végzi. Igen jó kartárs. Becsüli a mások munkáját és ő is szeretetnek örvend kartársai részéről. Mindig vidám és ez jó hatással van környezetére. Becsületes, nyílt gondolkodású ember.

Következetes nevelői eljárása példaképpül szolgálhat. Tanítványai szeretik. Nagyon sokat tesz az iskolai sportélet fellendítéséért. Annak ellenére, hogy két iskolánál is tanít, mégis itt érzi magát itthon. Igen sokat tartózkodik az iskolában. Szereti a tanulókat és az iskolát. Lelkes nevelő.

A M.H.K. mozgalom keretében időt nem kímélve dolgozik. A kerületi tornaünnepélyen a gimnázium fiúcsapatát vezette. Erre nagy szorgalommal készült.

Az elmúlt tanév végén a Népstadion felavatására való készülődés egész nyári szabadságát elvette. Ennek ellenére, bár módjában lett volna, a tanulmányi idő alatt nem kérte szabadságát.

Erdélyi származású és sokszor vágyódik haza. A román kapitalista elnyomás alatt nőtt fel. Ez magyarázza azt, hogy sokszor egészen másként látja a dolgokat, mint ahogy vannak. Éppen ezért sokkal többet kellene törődnie ideológiai képzésével. Fejlődés tapasztalható nála, de ennek ütemét fokozhatná önerejéből.

Sokszor letöri a kettős iskolánál való lekötöttség, mer úgy érzi, hogy nem tudja erejét egy irányba koncentrálni. Kíváncsú lenne, ha munkáját teljesen egy iskolában gyümölcsöztethetné.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Dr. Czinkotszky Jenő gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben vezetett munkájának értékelése.

szaktárgyai: magyar – német – orosz

Születési éve: 1892. Helye: Csanádalberti.

Anyja neve: Pohl Emma.

A tanév második felében került iskolánkhoz. Ez a rövid idő is elegendő volt megismeréséhez. Igen jól képzett, alapos tárgyi tudással rendelkező nevelő. Nem volt könnyű dolga a tanév második felében kapcsolódni be a munkába. Feladatát nagy körültekintéssel oldotta meg. Közvetlen modora, jó nevelő egyénisége hamarosan melléje állította tanítványait. Nagy tárgyi tudása és széleskörű ismeretei segítették munkájában.

Tanári munkája lelkiismeretes. Az orosz nyelv tanításában jó eredményt ért el. Az órák tulnyomó részében oroszul beszél. Az egyes kifejezések gyakorlását sokoldalú példákon végzik. Igyekszik a tanulóknak sokoldalú képzést adni. Az orosz nyelv tanítását, amikor csak mód kínálkozik, összeköti a történelem, a természet-tudományi tárgyak óráin szerzett ismeretekkel. Beszélgetési mondatainak tárgyát ezekhez köti. Ezzel hozzásegíti tanulóit ahhoz, hogy gondolataikat szabad témáról is orosz nyelven fogalmazzák meg. Nyelvtanításának értékét épen ebben látom.

A testületben nagy szeretetnek örvend. Igen készséges a feladatok vállalásában, és amit elvállalt, azt teljesíti is. Igen szoros kapcsolatot tart fenn az orosz szakos tanárokkal is. Kötelességén messze túlmenően teljesíti feladatait. Mint nevelő sok és széleskörű tapasztalattal rendelkezik. Ezt át is adja a testületnek. Egyike azoknak a nevelőknek, akik az egységes nevelői eljárást nemcsak vállalják, hanem végzik is.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Darvasi Jánosné Kovács Erzsébet gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: matematika-fizika.

Születési éve: 1914. Helye: Kíspeszt.

Anyja neve: Szabó Jusztina.

A tanév folyamán igen sokat fejlődött. Kezdeti nehézségeit, melyek főként a IV. osztályok tanításában jelentkeztek, szivós munkával küzdötte le. Nagy lelkesedéssel végezte munkáját, melynek eredményei a matematika tanításának terén meg is mutatkoztak. Hogy munkájában vannak még megtorpanások, különösen szakkérdésekben, az annak tulajdonítható, hogy csak pár éve tanít. Ez különösen a fizika tanításában mutatkozott meg, és pedig a kísérletező oktatás területén. A szemléltetés módszerének alkalmazásában még bizonytalan és épen ez a terület az, melyre a jövőben nagyobb gondot kell fordítania. Sokat tanul, különösen szakos társaitól és minden remény megvan arra, hogy a kísérletezésben is kielégítő jártasságot szerevezve, fokozza munkája eredményét.

Hibája még, hogy a számonkérés, az ellenőrzés terén nem mutat kellő energiát. Követelményeit a tanulók felé erősíteni kell. Ez is hozzájárul majd ahhoz, hogy eredményeit fokozza.

Ideológiai fejlődését az önbizalom hiánya gátolja. Az ideológiai konferenciákon nem érzi magát versenyképesnek a történelem szakos nevelőkkel és ezért csendes részvételen túl nem igen jut.

Több határozottságot kell tanusítania munkája egész területén.

Mint nevelő, igen közel jut tanítványaihoz. Szeretik őt.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Detrich Oszkárné Szitha Éva gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: történelem – földrajz.

Születési éve: 1925. Helye: Kecskemét.

Anyja neve: Deák Teréz.

Mint történelem szakos tanár, ideológiai felkészültsége jó alapot ad oktatói munkájához. A történelmi materializmus alapján áll, és az tanításában is erősen érvényre jut. Annak ellenére, hogy a tanév folyamán hosszabb szabadsága alatt ketten is helyettesítették, nagyobb elmaradás osztályaiban nem volt. Ez egyedül annak köszönhető, hogy január óta fokozta teljesítményét. Világos, jól érthető magyarázataival megkönnyítette a tanulók munkáját. Tanítványai szeretik. Számonkérési módszere igen jó. Ellenőrző óráin a tanulók a lényeg kiemelésével mutatják meg jó felkészültségüket.

Mint osztályfőnök gondosan ügyel osztálya tanulmányi fegyelmére. Ismeri tanítványait és időben beavatkozik a problémák megoldásába. Gondos vezetésének köszönhető, hogy osztálya egész évben élenjárt tanulmányi eredményével. A kartársakhoz való viszonya jó, de még nem eléggé elmélyült. Ebben az irányban több aktivitást kell kifejtenie.

Mint az iskola pártszervezetének titkára, sok segítséget nyújtott a vezetésben, különösen a párthatározat szellemének az oktató munkában való megvalósítása területén. Birálatai mind a vezetést, mind az iskola oktató-nevelő munkáját illetően helyesek és eredményesek voltak.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Dr. Dobosy Tibor gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: angol – francia – orosz.

Születési éve: 1915. Helye: Budapest.

Anyja neve: Dobos Irén.

Szaktárgyi ismeretei kiválóak. Az orosz nyelv tanításában alkalmazott módszertani fogások eredményesek. Különösen az orosz nyelvű társalgás oktatásában alkalmazott, az élő nyelv hangtani sajátosságait megfigyeltető módszert kell kiemelni oktató munkájában. Az ellenőrzés módszerében mutatkozik némi hibája, hogy nem fokozza követelményeit a tanulókkal szemben. Igen könnyen megnyugszik és nem buzdít eléggé a tanulmányi eredmények fokozására.

Szép fejlődést mutatott a tanév során, munkafegyelmének javítása területén. Év elején gyakran érkezett az utolsó pillanatban az iskolába, de ezt a hibáját fokozatosan leküzdötte.

Sajnos, szétforgácsolja erejét. Igen dicséretes, hogy az M.Sz.T. orosz tanfolyamainak vezetése mellett még a foto - szakkör vezetését is vállalta, sőt, az orosz szakkör vezetését is igen nagy aktivitással látta el. Mégis, úgy látom, hogy mind saját jól felfogott érdeke, mind pedig oktató – nevelő munkájának tökéletesítése szempontjából, óránkívüli munkásságát racionalizálni kellene.

Lelkes, minden feladatot vállaló nevelő, de épen szétszórt, sokoldalú munkája miatt gyakran elmarad a feladatok megvalósítása.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Domokos Pál Péter gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: matematika-fizika.

Születési éve: 1901. Helye: Csiksomlyó.

Anyja neve: Bartalis Erzsébet.

Ugyancsak az első félév után került iskolánkhoz. Előtte két idegbeteg és szakmailag gyenge kartársnő tanított, illetőleg nem tanított azokban az osztályokban, melyeket átvett. Munkáját jellemezve, meg kell mondani, hogy - tulzás nélkül – előlről kellett kezdenie az anyag feldolgozását a tanév hetedik hónapjában. Mégis ért el eredményeket. Ezt pedig tervszerű, jól felépített tanítási tervének köszönheti. Jó pedagógiai érzékkel először csak ismerkedett a tanulók tudásával, majd pontos terv alapján végezte a hiányok pótlását és csak azután tért rá az anyag tárgyalására. Mint a vizsgán hallott feleletek is alátámasztják, eredményes munkát végzett. Külön ki kell emelni ezt az eredményt, mert amikor idejött hozzánk, még a tankönyveket sem ismerte. A tanulókkal együtt, - sőt azokat megelőzve – kellett az anyaggal is ismerkednie. Feladatát megoldotta.

Lelkiismeretes munkát végzett. Óráira alaposan felkészült, ami nem kis feladatot jelentett számára, hiszen matematikával és fizikával már hosszú évek óta nem foglalkozott.

A reábizott feladatokat szívesen vállalta és azokat maradéktalanul végre is hajtotta. Szerény és közvetlen modora szeretettette meg őt a testülettel.

A nyár folyamán még erőteljesebben kell foglalkoznia e két tárgy anyagával, hogy munkája még eredményesebb legyen, ismeretei biztosak és így ítélőképessége erőteljesebb legyen.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Dr. Érdy Béla gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: történelem – földrajz.

Születési éve: 1908. Helye: Budapest.

Anyja neve: Jovicza Rózsa.

Igen jól képzett szakember. Ismereteit állandóan bővíti. Sokat olvas. Ideológiailag is állandóan fejleszti tudását és a tanultakat alkalmazza is az oktatásban. Az órákon általában az előadás módszerét alkalmazza. Ez a felső osztályokban igen helyes, de az alsó osztályokban, különösen az I. osztályban veszélyes. Helyesebbnek tartanám, ha az I. osztályban a kérdés – felelet módszerével párosult magyarázatot alkalmazná az új anyag közlésekor. Ez sokkal több időt igényel, de nem terheli meg olyan mértékben a tanulót, mint az előadás. Az új anyag feldolgozása így élénkebb lesz és az osztály foglalkoztatása az eredményt is fokozná.

Követelményeiben következetes. A tanulók tanulják is a történelmet, de a számonkérések alkalmával több ízben kiütköző verbális tudás azt mutatja, hogy különösen a gyengébb tanulók inkább magolják, mint értelemmel, a belső összefüggés felismerésével tanulják az anyagot.

Mint osztályfőnök és mint tanár nem jut közelebb tanítványaihoz. Igen jó tanár, de mint nevelő, még sokat kell tanulmányoznia a pedagógiát. Év eleje óta fejlődött ezen a téren, hiszen több alkalommal külön családlátogatással tisztázott vitás kérdéseket. Ennél többet kell azonban tennie, hogy a tanulókkal szembeni merev magatartását teljes mértékben fel tudja oldani.

Még január elején több panasz érte a kartársak részéről, hogy a közös munkából nem veszi ki a részét. Kérésemre azonban minden esetben készségesen vállalkozott a feladatok megoldására. Mint sakkversenyzőt más irányú elfoglaltság is terheli, ami elég gyakran elvonja őt az iskolai munkától.

Mint a történelmi szakkör vezetője jó eredményt ért el a tanulók ismereteinek bővítése terén.

Nevelői munkájának eredménytelensége nagyrészt hiúságának köszönhető.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Dr. Ibos Ferencné Zelinger Katalin gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: magyar-történelem.

Születési éve: 1928. Helye: Debrecen.

Anyja neve: Sipos Margit.

Történelem szalos oktatókáder és ez oktatói munkájában is erősen megmutatkozik. Ki kell azonban emelni azt, hogy ennek ellenére nem hanyagolja el másik szaktárgyát. A magyar irodalmat is kedvvel tanítja. Oktatása eredményes. A módszerek alkalmazásában keresi a változatosságot és így élénkíti óráit. Él a kirándulás módszerével és ezzel a hazafias nevelést szolgálja. Magyarázata még nem elég szemléletes, gyakran a tények közlésében merül ki. Ez természetes is, hiszen tanári pályája még indulóban van. A pedagógia kérdéseiben tájékozott és nagy kedvvel is foglalkozik ilyen kérdésekkel. Egy, a mult tanévben írott munkája a folyó tanév elején nyomtatásban is megjelenik az O.M. kiadványában.

Valóban, mint osztályfőnök eredményesen igyekszik a jó osztálykollektiva kialakítását megvalósítani. Bár a kérdéseket igyekszik dialektikus szemmel nézni, több esetben merevnek mutatkozik. A következetes nevelői eljárást minden esetben megvalósítja. Minden erejével azon van, hogy nevelői célkitűzéseit el is érje. Szereti hivatását és ez munkáján meg is mutatkozik. Makarenko tanítványának nevezhetném.

A közösségi munkában hiven kiveszi a részét. Betegsége kezdetéig ifjúsági könyvtáros, közönszervező és a történelem szakkör vezetője is volt. Ez együtt sok terhet rakott vállaira. Abba a hibába estünk, úgy gondoltuk: fiatal, tehát bírja. Csak akkor változtattunk ezen a hibán, amikor egészségi állapota felhívta erre a figyelmet.

A kartársakhoz való viszonyát a segiteni akarás jellemzi. Birálatában azonban gyakran túl erős hangot használ és ez különösen az idősebb kartársak részéről kedvezőtlen visszahatást vált ki. A fiatalos hev gyakran elragadja, de épen a cél érdekében, el kell érnie, hogy birálatát több szerénység hassa át.

A pedagógia területén indított kezdeményezései példaképpül szolgálhatnak. Értékes munkájára fel kell figyelnünk.

Az 1954. évi pedagógus napon pénzjutalomban részesült.

1954. jún. tanévzáró értekezleten

(dr. Szabó Dezső ig. h. kézírása, ceruzával)

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Janson Vilmos gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: magyar-latin.

Születési éve: 1894. Helye: Newyork.

Anyja neve: Czvajna Mária.

Sok tapasztalattal rendelkező, igen jól képzett nevelő. Szaktárgyainak kiváló oktatója. A latin tanításának hű védelmezője. Tanítása színes, eleven. A nyelvek tanításában oly fontos hangsúlyozás kiváló mestere. Elmondott mondatai élnek. Ez nagy mértékben könnyíti meg a tanulók megértését. A magyarázat módszerét igen jól alkalmazza. Sok kérdéssel tarkított előadása változatossá teszi az anyag feldolgozását. Óráinak felépítése a didaktikai feladatok megoldására alkalmas. Így például az önálló munkára fordított órája, kifejezetten dolgozatjavítási órája, sok nevelői tapasztalatot tükröz.

Mint osztályfőnök a jó osztályközösség megvalósításán fáradozik. Nem ajnározza osztályát. A tanulókat becsületes munkára neveli. Osztályvezetői munkája eredményes. Az osztályt jól tudja hangolni.

Az iskolai munkában jó segítőtárs. Az év közben oly gyakran szükségessé vált órarendi változások alkalmával nem kimélte magát. Minden esetben határidőre, sőt sokszor előbb is teljesítette nehéz feladatát. Pedig a határidők teljesítése késő esti munkáját is igénybe vette. Pontos az iskolai feladatok ellátásában. Sok fiatal kartárs tanulhatna tőle.

Egy dolgot kell még megvalósítania. Azt, hogy hospitáljon gyakran fiatalabb kartársai óráján és segítse őket munkájukban. Eddig is sok segítséget nyújtott azoknak, akik azt igénylik. Biztosan meg tudná találni a módját annak, hogy észrevétlenül segítsen ott is, ahol kell, amikor a segítség igénye nem jelentkezik.

Bírálataiban néha csak félmondatokra szorítkozik. Ez félreértésre adhat okot. Bírálatát a segítség szelleme hatja át, de nem mindig szerencsésen választja meg szavait. Hajlamos arra, hogy csak a hibákat lássa és az eredményeket természetesnek vegye.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Kancsik Mihályné Magyar Margit gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: matematika - fizika.

Születési éve: 1914. Helye: Szilágysomlyó.

Anyja neve: Angyal Erzsébet.

Követelményeiben következetes nevelő. Magyarázata világos. Mindent a legapróbb részletig bont szét. Tanítványait az összefüggések meglátására igyekszik nevelni. Sohasem elégszik meg felületes tudással. A tanulóktól aktivitást, figyelmet, munkát kíván.

Szaktárgyaiban biztos, alapos tudással rendelkezik. Itt-ott még félreértett, jól meg nem gondolt elméleti hiba be-beecsuszik a fizikába. Ugyanakkor meg kell mondani azt is, hogy igyekszik sokat ellesni Maróthi kartárs kísérletező munkájából.

Mint a fizikai szertár őre, gondosan ügyelt a szertár állományára. A leltározás nehéz munkáját hiánytalanul végezte el.

Sajnos, van egy komoly hibája is: igen gyakran türelmetlen, a gyengébb tudás azonnal kihozza a sodrából. Ezen javítania kell, ami nem is lesz nehéz, mert igen gyakran adta tanújelét annak, hogy szereti tanítványait. Eredményes, igen jó munkáját, melynek képe az érettségi vizsgálaton is megmutatkozott - e hibák kiküszöbölésével erőteljesen fokozni tudná.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Kolozs Ferenc gimnáziumi (testnevelő) tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: testnevelés.

Születési éve: 1912. Helye: Székesfehérvár.

Anyja neve: Holczenberger Mária.

Tudományos szempontból is igen jól felkészült nevelő. Nem marad a felületes ismereteknél. Munkásságának iránya az, hogy a különböző játéko a testnevelés szabályait a fizika és a matematika tudományos eredménye alapján magyarázza, számítja.

Mint nevelőt már régen ismerem. Tanítványai mindig rajongtak érte. Soh nem kimélte idejét, sem erejét, tanítványaival együtt élt. Kifogyhatatlan volt az ötletekből akkor, amikor tanítványaival foglalkozott. Sajnos, az elmúlt esztendő erre kevés időt adott. Kettős elfoglaltsága nem tette lehetővé számára, hogy az iskolának éljen. Nem mondom, most is szeretettel bánik tanítványaival, igyekszik törődni velük. Igen kiváló munkát tudna végezni, ha egészen itt lehetne az iskolában.

Mint gyakorló tanárjelölt vezető kimagasló nevelő munkát végzett. A jelöltekkel való foglalkozásáhozjárult ahhoz, hogy bennük a hivatástudatot felébressze és megerősítse. Egészen kiváló szakember és teljes egészében hivatásának él. Komoly, becsületes egyéniség. Rőm vele együtt dolgozni.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Könyves Edit gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: német – francia – kémia.

Születési ideje: 1905. Helye: Nagykörös.

Anyja neve: Takács Ilona.

Eredeti szaktárgyaihoz hű nevelő. Átképzett kémikus. Nem rosszindulatu megállapítás, de beszélünk kell róla, hogy messzemenően jobban érdekli a német vagy francia irodalom, mint a kémia. Az átképzés nem jelentette számára azt, hogy kémikussá is vált. Ennek következménye viszont az, hogy a tankönyv szerint haladva, szépen elvégzi az anyagot, de kísérletet nem mutat be és az oktató munkában annyira kíváncsi kiegészítő anyagot sem adja. Sokkal többet kellene foglalkoznia kémiával. Olvasni, hospitálni, kísérletezni. A kémia kísérletező tárgy. a természeti törvényeket a természetből kell a tanulókkal olvasztatni. Látásra, az igazság látására nevel. Ha a kísérletet elmondjuk, lerajzoljuk, az nem bír a valóság igazságérvényével.

Mint irodai kisegítő erő, áldozatkész. Nem sajnálja az időt. Lehet mondani, szó szerint, hogy egész napját az iskolában tölti. Már reggel hét órakor itt van és igen gyakran későn este hagyja el az épületet. Nyugodt, hihetetlen önmérsékletével soha nem zúgolódik. Végtelenül türelmes. A tanulók nagyon szeretik és igen gyakran felkeresik már végzett tanítványai is. Sajnos, ebből ered másik hibája, hogy sokszor azt is elmondja tanítványainak, amihez azoknak semmi közük sincs. Bár egy alkalommal történt figyelmeztetés hatására erről a hibáról leszokott.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

dr. Krémer Erzsébet gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: magyar – francia.

Születési éve: 1903. Helye: Budapest.

Anyja neve: Kohn Sarolta.

Igen jól képzett tanár. Szaktárgyait szereti. A magyar irodalom értékelésében a legujabb kutatások alapján áll, azt eredményesen is tanítja. Szaktárgyán keresztül esztétikai nevelésre törekszik. Oktató – nevelő munkája lelkiismeretes. Óráira becsületesen készül. Kiegészítő anyag bőven akad az óráján. Ez néha talán több is mint kellene. Ez mindössze az időbeosztás miatt káros. Amit azonban az irodalmi szakkörben nyújt a tanulóknak, az a tanórán kívüli nevelés mintaképe. Az iskolánkban meghonosított József Attila kultusz élő lelkiismerete. Amit ezen a téren nyújt, az a soha nem lankadó szorgalom, buzgó és elmélyült nevelő munka. Ezek keresztül neveli tanítványait a kutató munkára.

Mint nevelő, az érzelmi nevelés alapján áll. Természetesen nem szakítja el az értelmi neveléstől, mégis az előbbi tulteng benne. Így néha bírálatá elfogulttá válik. Konkrétan gondolok itt a tanulók munkájának bírálatára. A helyes egyensúly sokat jelentene munkájának eredményessége szempontjából.

Osztályfőnöki munkája példaképe lehet minden osztályfőnöknek. A kollektív szellem kialakítása és ezen belül az egyénnel való foglalkozás jellemzi munkáját. Minden tanítványát külön-külön ismeri. Problémáikat szívesen tárgyalják meg vele a tanulók. Szereti tanítványait és tanítványai is szeretik az ő Erzsébet néniüket. Igen gyakran komoly erkölcsi kérdéseket vitattak meg az osztályfőnöki órákon és a tanulók ilyenkor nyíltan beszéltek mindazokról a problémákról, amelyek bennük kialakultak. Ez a nyílt beszéd jellemzi Krémer Erzsébet nevelői munkáját.

Mint a Sz.B. elnöke, igyekezett jó munkát végezni. Ez persze nem sikerült olyan mértékben, mint azt megválasztásakor tervezte. Sokkal többet akart, mint amennyire jutott. Ez nem írható teljes egészében az ő terhére. Mozgékony és energikus segítő társakkal ő is többet tudott volna végezni. Így, kissé magára hagyottan, nem tudta megvalósítani terveit. Ha azonban a felület alá is tekintünk, láthatjuk azt, hogy így is sokkal többet tett, mint amennyit a felületes szemlélő észrevesz. Ő valóban a testület érdekeinek szószólója és ezt igen gyak-

ran tapasztaltuk is. Munkája, persze, nem hozott annyi eredményt, amennyit várt, de az idő még valóra fogja váltani reményeit.

Az 1954. évi pedagógus napon pénzjutalomban részesült.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Maróthi Ferenc gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: matematika-fizika.

Születési éve: 1888. Helye: Kolozsvár.

Anyja neve: Budai Mária.

Egyike a testület legjobban képzett tanárainak. Szaktárgyainak nemcsak ismerője, de kutató tudósa is. Amit a fizika terén produkál, az már több mint tanári munka. Teljes joggal megérdemelné, ha kora ellenére gyakorló tanárok vezetésével biznák meg. Fáradhatatlan kísérletező. Nincs probléma, mely őt nyugodni hagyná. A szertár lelke és ereje. A fizikusok motorja. Még nem fordult hozzá senki úgy, hogy tudást ne kapott volna érdeklődéséért cserébe. Szereti tanártársait és tanítványait. Őt is szereti mindenki.

Még egy valami kellene, hogy a kép tökéletes legyen. Ez pedig a követelmények fokozása. Nem önmagával szemben, hanem tanítványaival szemben. Nem szabadna megelégednie a laza, felületes tudással, a fegyelmezetlen, szinte pimasz késésekkel. Szigorú következetességgel kell behajtania fáradságos munkája gyümölcsét. Sajnos, a gyerekek nem értik meg azt az értéket, amit tőle kapnak. Értékelésük csak annyi és csak akkor lesz valós, ha be is vasalja rajtuk azt, amit adott. Következetesen és szigorúan kell ellenőriznie a pontos érkezést és nem szabad elfogadni a kibuvást a kötelességek alól.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Dr. Nagy Györgyné Tarisnyás Mária gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: magyar - francia.

Születési éve: 1902. Helye: Szamosújvár.

Anyja neve: Szenkovits Anna.

Eredményesen tanítja a magyar irodalmat. Óráira lelkiismeretesen készül. Szaktárgyán keresztül nevel is. Tanítványainak tudása alapos. Nagy gondot fordít előadó-készségük fejlesztésére. A beszélgetés módszerét ügyesen alkalmazza és ezzel a tanulók szerzett ismereteit állandóan ébren tartja. Tanítványai szeretik. Nyugodt, türelmes nevelői munkája értékes eredményeket hoz. Igen értékesnek tartom például a tanév századik órájával kapcsolatos kis ünnepély rendezését.

Sajnálom, hogy jó nevelői képességeit nem gyümölcsoztette mint osztályfőnök, pedig ilyen irányú munkájára egész évben erősen számítottunk valamennyien. A közösségi munkából általában nem vette ki részét. Ilyenkor férje betegségére és szembajára hivatkozott, bár e körülmények nem gátolták őt munkája ellátásában.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Dr. Nagy Lajosné Lukács Sára gimnáziumi (testnevelő) tanár 1953/54.

iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: testnevelés.

Születési éve: 1921. Helye: Ditró.

Anyja neve: Száva Stefánia.

Munkáját eredményesen végző nevelő. Annak ellenére, hogy két iskolánál is működik, soha nem vonta ki magát a feladatok alól; arra is volt gondja, hogy az ügyetlenekkel, testileg fejletlenekkel külön is foglalkozzék. Valamennyi tanuló-ról feljegyzést vezetett és így ellenőrizte fejlődésüket. Óráinak vezetése tervszerű, felépítése gondos. Külön ki kell emelnem azt a munkát, amit a nagylétszámú II.d/ osztállyal végzett. Ez minden tárgyban komoly nehézséget jelent, de a testnevelésben egyenesen katasztrófa ilyen magas létszámmal foglalkozni. Ő mégis megtalálta a módját annak is, hogy a felmentettekkel foglalkozzék. Szakköri munkája eredményes és igen jól kiegészítette az órákon végzett munkát. Kíváncsú lenne, hogy egyedül iskolánknál kapjon beosztást.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Nagy Nándor gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: Művészi rajz - ábrázoló geometria.

Születési ideje: 1894. Helye: Székesfehérvár.

Anyja neve: Hofstüdter Mária.

A nevelőtestület áldozatkészségben legyőzhetetlen tagja. Bármiről volt szó, mindig vállalta a munkát. Dekoráció, színpad előkészítése az ő feladata volt. Szinte az iskolában élt. Gondos munkája csak dicséretet érdemel.

Szaktárgyát nagyon szereti. Ez az oka annak is, hogy szeretné megtanítani a tanítványait látni. Minden erejével azon van, hogy tanítványainak térszemléletét fejlessze. Ez nem sikerül olyan mértékben, mint szeretné. Ebben hibás a matematika tanításunk is. Sajnos, nem követtük ebben az évben Windischné multévi kezdeményezését, modellek készítését. Krétával pedig nem lehet oly eredményes a térszemlélet kialakítása mint éppen modellek segítségével. Itt kellene a jövő tanévben közbelépni és a matematikusokkal együttműködve megvalósítani a matematika és ábrázoló geometria tanításának összhangját. Ugy gondolom, erre megvan a lehetőség és remélem, hogy ezt ki is fogják áknázni.

Éppen azért, mert ez az összhang még hiányzik, nagyobb türelemmel kellene lennie tanítványai iránt. Most még néha elragadtatja magát olyankor, mikor egy-egy tanítványa nem ismeri fel az összefüggéseket. Követelményei azonban reálisak és teljesíthetők.

Mint osztályfőnök lelkiismeretesen foglalkozott osztályával. Állandóan küzdött azért, hogy jó kollektív szellemet alakítson ki osztályában. Az osztály DISz vezetőségét támogatta munkájában és a taggyűlések szervezésében is helyes irányt mutatott.

Igen szerény, lelkiismeretes jó nevelő.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Pálffy Zoltán gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: földrajz – történelem.

Születési éve: 1917. Helye: Karácsonyfalva.

Anyja neve: Kugler Etelka.

Igen jó szaktudásu nevelő. Szaktárgyát szereti és igyekszik tanítványaival is megszerettetni. Órái élményszerűek. Magyarázata szemléletes, világos, érthető. Tanítása épen ezért eredményes. Következétesen bevasalja a tanulók munkáját. Nem enged kibuvót a felelősség alól.

Példájával is nevel. Egyenes tartása, katonás modora óráján átragad tanítványaira is. Annak ellenére, hogy csak második éve tanít, máris kiforrott nevelő. Jól látja a pedagógiai kérdéseket és azok megoldására is talál egyéni módszereket. Munkája nem sablonos, ezt már egyénisége sem engedné.

Mint osztályfőnök, jól megfogta osztályát. Tanítványai szeretik. Mégis több közvetlenséget kívánna nevelőmunkája, nemcsak tanítványaival, de a testület többi tagjával is.

Magyarország és a Szovjetunió, valamint a népi demokráciákról tartott érdeklődést keltő magyarázataival jól szolgálta a hazafias nevelés célkitűzéseit.

Elvállalta és tanítványaival együtt elkészítette a világ politikai térképének háromszoros nagyítását a Kerületi Pártbizottság kérésére.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Rékai Margit gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: német – francia - biológia.

Születési éve: 1904. Helye: Budapest.

Anyja neve: Kijedert Mária.

Eredetileg német- francia szakos, átképzett biológus. Mégis szaktárgyát igen megszerette. Különösen a növény- és állattan kedvenc foglalkozási köre. Állandó gondja a szertár fejlesztése és ezen a téren alapos munkát végez. A szertár élő sarka mindig a soron lévő fejlődési szakasz tanulmányozására ad alapot. Tanítványait a szertári munkába is jó eredménnyel vonja be. Benedictyné kar-társnővel együtt végezték az iskola kertjének tavaszi rendezését. Ekkor intéze-tünk fásítási tervének első évi feladatait is megoldották.

A tanítási módszerek közül igen jó eredménnyel alkalmazza a szemléletés mód-szerét. Ezt talán néha túlzásba is viszi, így elaprózza a tényeket és az összefüggő egységet megbontja. A kirándulás módszerét is helyesen iktatja be tanítási tervé-be. Tanítása eredményes és ez annak köszönhető, hogy alaposan készül óráira.

Mégis, sokkal jobb eredményt érne el, ha tanítványaitól szigorubb következetes-séggel kívánná meg az elsajátított ismeretek reprodukcióját. Meg kell kívánnia tanítványaitól azt, hogy folyamatos feleletekben számoljanak be a végzett anyag-ból. A készületlenséget szigoruan bírálja és következő alkalomkor vasalja is be az elmaradt anyagrészt.

Tanítványaihoz való viszonya jó, szeretik. Mint osztályfőnök, a második félévtől vezette a II.d/ osztályt. Nem az ő hibája, ha év végéig nem sikerült ezt az osztályt helyes irányba terelnie. Döntő módon befolyásolta az osztály munkáját a magas létszám. Ez a hiba onnan is származik, hogy sok apró feladat köti le figyelmét és így a nevelői célokért nem tud teljes erővel küzdeni. Így több figyelmet kellene fordítania a tanulók megismerésére. Igaz: sok tanuló tanítása nyugszik vállain és így nehezebb megismerni a tanulókat. Jó módszer alkalmazásával nem szabadna előfordulni, hogy még év végén is összetébeszt tanulókat.

Mint szakköri vezető, lelkes munkája magával ragadta tanítványait, és a szakkör eredményesen is dolgozott az év folyamán. Külön ki kell emelni azt, hogy az iro-

dát állandóan diszitette élő növényekkel. Munkájával az iskola esztétikai nevelését szolgálta.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Scheitz Emil gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: latin – német - orosz.

Születési éve: 1892. Helye: Magyóvár.

Anyja neve: Arendt Berta.

Testületünk igen értékes tagja. Tudományosan képzett nevelő, aki nem nyugszik meg szerzett ismeretei birtokában, hanem állandóan képezi magát. Óráira is oly lelkiismeretes készül, amit ritkán láthatunk. Egy alkalommal Micsurinról olvastak az órán. Az órát megelőzően áttanulmányozta Micsurin orosz nyelvű munkáit, a szerkesztők előszavát, mert, - mint mondotta - , nem lehet, hogy a tanulók kérdéseire az órán ne tudjak válaszolni. Óráira való készülését a nyelvtanítás mesterfogásának kell neveznem, mert olyaprólékos gonddal végzi, hogy még arra is kiterjed figyelme, az olvasmányban előforduló szavak mily mértékben sajátítandók el. Hányszor lesz még abban a tanévben szükség a szóra, milyen mértékben lesz szüksége az életben a szó ismeretére?

Óráin a legtisztább kiejtéssel beszél. Hangsúlyozása, hangfestése világos és érthető. Az órák felépítése logikus, tervszerű és változatos. A tanulók orosz órán komolyan dolgoznak, mégsem lankad a figyelmük, mert az óráin alkalmazott módszereket igen helyesen kombinálja.

Tanítványait szereti. Mély erkölcsi ítélőképessége jó nevelői érzékkel párosul. Kár, hogy éppen mély gondolkodása, egyenes jelleme és ebből folyó pedantériája miatt a gyengébb fajsúlyú tanulók kellemetlenkednek neki. Ez is arra int: többet kell tanulóinak beszélni az értékelésről, az emberi értékek megbecsüléséről.

Tanítása eredményes. Minden mondatával nevel. A hazaszeretet legszebb példáit állítja a társalgás során a tanulók elé. A szovjet nép megbecsülésére és szeretetére nevel.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Suda Lászlóné Csermák Gizella dr.gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: matematika – fizika - kémia.

Születési éve: 1913. Helye: Esztergom.

Anyja neve: Hoffmann Vilma.

Igen jól képett matematikus és fizikus. Ismeretei biztosak és azokat át is tudja adni. Tanítása eredményes. Fizika tanítása kísérleteken épül. Még arra is van gondolja, hogy amennyire az idő engedi – és ez, sajnos, igen kevés lehetőséget ad, akkor fizika példákat oldjanak meg. Óráira lelkiismeretesen készül és azok felépítése, az alkalmazott módszerek, jó munkát mutatnak.

A számonkérés módszerében van egy kis, halvány hiba és pedig az, hogy ritkán ad lehetőséget egy gondolat teljes kifejtésére. Emellett azonban tanulói mégis csak megtanulnak beszélni, a tárgyra koncentrálni. A hiba mégis az, hogy feleleteiket kissé felszínessé teszi. Pedig igen nyugodt, kiegyensúlyozott természetű. Nem is ott látom a hibát, hogy türelmetlen lenne. A hiba az alkalmazott módszerben van. A számonkérésben is a beszélgetés módszerét alkalmazza a tanuló előadása helyett. Persze, az előbbire is szükség van, de ritkábban és minél idősebb a tanuló, annál ritkábban.

Mint osztályfőnök, erősen kézben tartja osztályát. Ismerei a szülőket, tanítványait. Mindig tudja: kitől mit várhat, tudást vagy nemtudást. Segítő készsége a testület minden tagja felé irányul.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Dr. Szabó Dezső gimnáziumi tanár, igazgatóhelyettes 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: magyar - német.

Születési éve: 1907. Helye: Nemeskeresztur.

Anyja neve: Németh Gizella.

Az 1952/53. és 1953/54. iskolai év átmeneti időszakában igen jó hozzáértéssel vezette az iskolát. Ennek köszönhető, hogy a most befejeződő tanév indulása zökkenőmentes volt. Komoly munkát val irányította és biztosította az I. osztályok benépesítését. A tanévnyitó értekezlet megszervezésével és a tanévnyitó rendelet szellemében való vezetésével a munka alapjait fektette le.

Szakmailag igen jól képzett nevelő, aki didaktikai felkészültségével is rászolgált arra, hogy az iskola tanulmányi vezetője legyen. Így is indult az év elején. Sajnos, a pénzügyi keret szűk volta további ilyen irányú munkáját lehetetlenné tette. Ebben az időszakban, de azóta is, sok segítséget nyújtott nevelőtársainak, mint ezt a legutolsó nevelési értekezletet megelőző bemutató órája mutatta.

Mint igazgatóhelyettes pontos és lelkiismeretes munkát végzett. Gyors, de jól átgondolt intézkedéseivel biztosította ennek a 760 tanulóval rendelkező iskolának adminisztratív munkájának zavartalanságát. Munkáját tervszerűen végzi. A problémák megoldási lehetőségeinek gyors meglátásával sok segítséget nyújtott a vezetéshez.

Mint a testület ideológiai konferenciáinak vezetője is alapos felkészültségével, jó vezetésével és helyes birálataival végzett kiemelkedő munkát.

Egyetlen hiányosság mutatkozik még munkájában: nem fordít elegendő gondot a tanárok adminisztratív munkájának ellenőrzésére. Ez igen nagy feladat, ha meggondoljuk azt, hogy iskolánk 17 osztálya és 29 nevelője sok munkát ad. Ezt a feladatot csak úgy lehet megoldani, ha alapos tervet készít az ellenőrzés soronlévő részleteinek ütemezésére. A terv felbontása maradt el nála.

Az 1954. évi pedagógus napon, most már másodizben, pénzjutalomban részesült.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Szabó Béláné L'Auné Emma Mária gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: történelem - földrajz – pedagógia.

Születési éve: 1914. Helye: Zalatna.

Anyja neve: Nagy Emma.

Történelem – földrajz szakos nevelő. Az elmúlt tanévben csak történelmet tanított. Tanítása eredményes volt. Egész munkáján látszik, hogy a történelem materialista szellemű oktatását igyekszik megvalósítani. Persze, ez hosszú évek nevelő munkája, amikor saját magában is át kell értékelnie az egyetemen tanultakat. Ilyen irányu igyekezete megvan, ezt a továbbképzési konferenciákon is megmutatta. Az ideológiai továbbképzést komolyan vette, de még többet kellene olvasnia, hogy munkájának eredménye igyekezetével arányos legyen. A történelem, a társadalmak fejlődésének világos képe kell, hogy tanulóinkban éljen. Dicsérendő az a lelkesedés, ahogy egy-egy órán magyaráz. A tanulók figyelmét leköti és szinte együtt él az egész osztály. Szavainak lendülete az osztályt magával ragadja.

Mint osztályfőnök valóságos anyja minden egyes tanítványának. Kapcsolata a szülői házzal jó, ismeri tanítványait, életkörülményeiket. Nem alkuszik meg a nevelői problémák megoldásában.

A testület tagjaihoz való viszonya igen jó. Szolgálatkész és szerény. Becsületesen végzi munkáját.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Szentes Ervin gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: biológia - földrajz.

Születési éve: 1914. Helye: Pestszentlőrinc.

Anyja neve: Szentes Izabella.

A tanév elején került iskolánkhoz, és va lljuk be, az iskola nyert az idehelyezésével. Alig pár hónapi ittléte után gyakorló tanár-vezető lett. Szaktárgyai közül nálunk a biológiát tanította kiváló eredménnyel a felsőbb osztályokban. Komoly, elmélyedő munkáját valamennyien ismerjük. Az érettségi vizsgán elhangzott feleletek is bizonyítják, hogy biztos ismereteket adott tanítványainak. Óravezetése és az órán alkalmazott módszerek változatossága, valamint igen nagy szakmai felkészültsége tették alkalmassá a jelöltek vezetésére.

Dicséretre méltó az az igyekezet, amit a jelöltek képzésében fejtett ki. Nemcsak tanította és vezette, de nevelte is a hozzá beosztott jövőendő nevelőket. Munkájának köszönhető, hogy a jelöltekben felébresztette,illetőleg megerősítette a hivatástudatot. Jelöltjei még ma is szívesen emlékeznek meg iskolánkról. Szerették vezetőjüket.

Különösen ki kell emelnünk alapos és biztos óraelemzéseit, melyekkel a jelöltek jó óravezetését biztosította. Birálata helyes és tárgyilagos volt. A leggyengébb órában is talált pozitívumokat és ezek kiemelésével bátorította a kezdő pedagógusokat. Jelöltjei előtt igen jó példát mutatott fegyelmezettségével. Az órákra alaposan felkészültek és eltekintve a gyakorlatlanságból eredő hibáktól, óráikat jól is vezették. Számonkérésük és az új anyag tárgyalásában alkalmazott módszerek is a jó vezető munkáját dicsérik.

Mint osztályfőnök, igyekezett osztályát, a III.b/ osztályt, kézben tartani. Az év elején alkalmazott erősebb kéz politikája következtében több tanulót el is távolítottunk ebből az osztályból. Osztályfőnöki munkáját mégsem a megtorlás, büntetés jellemezte, hanem a nevelés.

Ki kell nevelnünk munkájában azt, hogy a természettudományos világszemléletre a tárgyan keresztül nevelte tanítványait.

Szentes Ervin szerény, csendeshangu, visszahuzódó természetével is megszerettette magát a testületben.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Szentes Ervinné Alleram Márta gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben
végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: kémia – biológia.

Születési éve: 1916. Helye: Kaposvár.

Anyja neve: Domaniczky Etelka.

Szintén azok közé tartozik, akik egy szak felé tolódtak. Ez természetes is ilyen nagy iskolánál, ahol bőven van lehetőség egy – egy tárgy teljes birtoklására. Előnye ennek az, hogy az egy szakos nevelő teljes energiáját ennek a szaknak szenteli és így alapos, széles tárgyi tudásra tesz szert. Ezt látjuk Szentesné esetében is. A kémia tanításában olyan eredményt ért el, ami dicséretére válik. A tanulók szeretik a kémiát, ismereteik biztosak, tárgyi tudásuk jóval az átlag felett van.

Óráira lelkiismeretesen készül, Gondja van arra, hogy az elmélet és gyakorlat egységét világossá tegye. Kísérletei logikusan épülnek fel és a tanulók előtt szemléletesen mutatják a természeti törvényeket. A tényekből világos következtetéssel általánosítanak tanítványai, ami a tanár igen jó vezetésének eredménye. Órái változatosak, szépen felépített kerek egységek.

Szentesné épen jó munkája elismeréseképpen a Nagy Októberi Szocialista Forradalom emlékünnepén pénzjutalomban részesült. Erre való érdemességét bemutató óráján az egész testület előtt is bizonyította. Ez a tanítása emlékezetes lesz számunkra. Sokat tanultunk ebből az órából.

Mint osztályfőnök is komoly és eredményes munkát végez. Személyes példájával nevel. Szerény magatartása és nagy tárgyi tudása megnyeri a gyerekek együttérzését. Nevelő egyénisége az egész osztályra kihat. Az ő osztályában volt a legtöbb kitűnő rendű tanuló. Osztályának szép munkája éberségének is köszönhető. Nem tűri a lazaságot, lógást. A kartársakhoz való viszonya is igen jó. Szeretettel méltó egyéniség.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Tarczal Béla gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: magyar – latin.

Születési éve: 1920. Helye: Felsőzellő.

Anyja neve: Horváth Teréz.

Alapos, biztos tárgyi tudással rendelkező nevelő, aki érti a tanítás mesterségét. Tudását jó módszerek alkalmazásával át is tudja adni tanítványainak. Sokat olvas és olvastat tanítványaival. Irodalomtörténeti, esztétikai magyarázatai világosak, érthetőek. Nyelvünk szépségeit tanításában nemcsak megmutatja, de lelkesedésének szuggesztív erejével éreztetni is tudja.

Óráira lelkiismeretesen készül. Komoly kiegészítő anyag segítségével építi fel a tanulók ismereteit. Nyelvtan órái változatosak. Óráinak esztétikai értéke komoly nevelési eredményeket hoz.

Óránkivüli munkája igen értékes. Gondolok itt a Krémer kartársnővel együtt rendezett József Attila kulturverseny lebonyolítására, rendezésére. Annyi értéket bányásztak ki tanulóinkból, ami dicséretes munkára vall.

Mint a tanulószoba vezetője is jól megállta a helyét. Igyekezett a fegyelmet megszilárdítani az év folyamán. E munkája nem vezetett teljes sikerre, ami több tényezőre vezethető vissza. Egyik ilyen tényező, hogy a tanulószoba növendékeinek kollektív egységben rejlő erejét nem aknázták ki kellő mértékben. Ezt a jövőben feltétlenül meg kell valósítani.

Ő volt a most befejeződő tanévben a tankönyvfelelős is. Bizony sokoldalú munkája mellett ezt is lelkiismeretesen látta el. Neki köszönhető, hogy a tankönyvekkel való ellátottság zavartalan volt.

Mint osztályfőnök is igen jó munkát végzett. Néhány komoly nevelési problémát ügyesen oldott meg. Tanítványai ragaszkodnak hozzá, szeretik. Lelkiismeretes, becsületes magatartásával, példájával nevel.

Szolgálatkész kartárs, szereti nevelőtársait. Az ünnepélyek rendezésével is igen sok terhet vett le a testület vállairól.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Tárkány Imre gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: magyar – latin - orosz.

Születési éve: 1920. Helye: Szolnok.

Anyja neve: Blaskó Erzsébet.

Eredetileg magyar – latin, átképzett orosz szakos nevelő. Most csak orosz tanított igen jó eredménnyel. Óráinak felépítése és az anyag feldolgozásánál alkalmazott módszerek a nyelvtanítás eredményességéhez nagy mértékben járultak hozzá. Kiváló szaktudása dicsérendő.

Kár, hogy gondolatait nem tudja kellőképpen fékezni. Így mindent egyszerre akar kimondani, ami arra vezet, hogy gyakran kell mondatait megismételni. Tanítás közben jobban ügyel erre a hibájára. Ilyenkor elég tagoltan, világosan, jó hangsúllyal, érthetően beszél.

Óráira alaposan készül. Mindig kész tervvel lép az osztályba. Szolgálatkész kar-társ. Igen komoly segítséget nyújtott az irodai munkában is, például a statisztikák elkészítésében. A testület többi tagjaihoz való viszonya jó, bár issé szabadabb modora eleinte többekben visszatetszést keltett. Most már fékezi magát. Mindig derüs egyénisége jó hatással van a testület többi tagjára is. Tárkányi Imre volt a testület rigmusköltője és ezekkel ki szint vitt a testület köznapi munkájába.

Mint osztályfőnök is jó munkát végzett. Igyekezett tanítványait megismerni, feltárni életkörülményeiket. Osztályközössége kialakításának munkáját jól végezte el.

Külön ki kell emelnem a tanulók erkölcsi nevelése érdekében tett lépéseit. Így azt, hogy az iskolabálok alkalmával gondosan őrködött azon, hogy ide nem való elemek be ne kerülhessenek, továbbá a IV. a/ osztály évvégi helytelen lépését feltárta.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. kerületi József Attila általános gimnázium.

Dr. Windisch Ferencné Kozics Edit gimnáziumi tanár 1953/54. iskolai évben végzett munkájának értékelése.

Szaktárgyai: matematika - fizika.

Születési éve: 1915. Helye: Csárog.

Anyja neve: Rezucha Lujza.

Jó szaktudásu nevelő. Munkáját lelkiismeretes szorgalommal végzi. Óráit logikus felépítés jellemzi. Folyó tanévben matematikát tanított. Szinte erre specializálta magát. Ennek a tantárgynak a tanításában az idén átvett IV. osztályban is jó eredményt ért el. Tanítványait gondolkodásra neveli. Óráin sok feladatot oldanak meg és ezek kapcsán elevenítik fel, gyakorolják be az elméleti kérdéseket. Magyarázata világos, szemléletes, a tanulók számára érthető, közvetlen. Órái változatosak és nem feledkezik meg az érdeklődés ébrentartásáról sem. Egy – két közbevetett tréfás megjegyzése új élénkséget visz a munkába. Szereti szaktárgyát és ért ahhoz, hogy azt tanítványaival is megszerettesse.

Kár, hogy a folyó tanévben nem volt módja és lehetősége arra, hogy szemléltető eszközöket készítsen, illetőleg tanítványaival készíttessen. Bár több szemléltető képet szerkesztett, így a IV. osztályban a függvénytan transzformációk sorozatát. Ezekkel jól alkalmazta a szemléltetés módszerét is. Nagy gondot fordított a számolási készség ébrentartására.

Mint osztályfőnök is kiemelkedő munkát végzett. Igen nehéz helyzetben kezdte a tanévet. Osztályát feltöltötte a II. c/ osztályból kiszorult szinte selejtes anyag. Állandóan küzdött osztálya tanulmányi színvonalának emeléséért és eredményt is ért el. Igyekezett nemcsak tanulóit, de azok szülőit is megismerni. Osztályszülői értekezletei eredményes munkáról tanuskodnak, mert igen népes és beszédes értekezletek alakultak ki. Nevelési kérdésekben világosan foglalt állást. Osztálya egységének kialakítására nagy gondot fordított. Tanítványai szeretik és becsülik.

Annak ellenére, hogy öt gyermekének nevelése is komoly gondot jelent, mégis megtalálja a módját annak, hogy társadalmi munkát végezzen. Így a kerületi Állandó Bizottság tagjaként sok családlátogatást végzett az általános iskolák érdekében. A téli szünet alkalmával iskoláknak kályhát szerzett, amivel a váltakozó tanítást lehetővé tette a legnehezebb fűtési időszakban.

Mint a matematikai szakkör vezetője is igen jó munkát végzett. Korrepetált a tanulókkal, így különösen a gyengébb felkészültségű IV. osztályosokkal.

Munkája elismeréseképpen az idei pedagógusnap alkalmával pénzjutalomban részesült.

igazgató
(pecsét és igazgató aláírása)

Budapesti XI. ker. Áll. József Attila
Ált. Fiugimnázium
(pecsét)

383/954-55

Főv.Tanács X Oktatási Osztály

Bpest

Mellékelten felterjesztem a XI.ker.József Attila fiugimnázium 1955 jun.24-én tartott záróértekezletének jegyzőkönyveit (2 példány) és a tantestület minősítési lapjait.

Bpest 1955 július 13

igazgató helyett
gondok
(pecsét , dr. Rózsa Albert aláírása)

Budapesti XI. ker. Áll. József Attila
Ált. Fiugimnázium
(pecsét)

383/954-55

(kézírással, kék tintával)

Jegyzőkönyv

a Budapest, XI. ker. József Attila Gimnázium 1955, június 24-én tartott záróértekezletéről.

Jelen vannak a tantestület tagjai Perczel Sándorné /szülési szabadság/ és Kardos Pálné /külföldi tartózkodás/ kivételével.

Az elnöklő igazgató az alábbiakban foglalja össze az elmúlt tanév nevelő-
oktató munkájának eredményeit:

A tantestület munkáját az OM és a Fővárosi Tanács irányító rendelkezései alapján végezte. Ezek Pártunk Központi vezetőségének határozatait, de kisebb mértékben még az 1953. júniusi kormányprogramot tükrözték. A tanév közben megjelent tananyagcsökkentő rendelet jelentős lépés volt a maximalizmus megszüntetése érdekében, ennek következtében a megelőző tanévhez képest jobb eredményt értünk el, a tanulmányi átlag meghaladja a megelőző évét. A vizsgák arról tanuskodtak, hogy a tanulók mélyebb, szilárdabb tudásra tettek szert, mint az előbbi években, ugyanakkor komoly fejlődés mutatkozott az ismeretek gyakorlati alkalmazása terén. A természettudományi tárgyak oktatása a szertárak fejlesztése, a tanárok áldozatos munkája következtében egyre komolyabb emelkedést mutat.

Az elmúlt tanévben kialakult a régóta hiányzó egyensúly az oktatási és nevelési munka között. A nevelők egyre fokozottabban fordultak a pedagógia kérdései felé, minek eredményei elsősorban a jó osztálykollektívák kialakításában mutatkozott meg, de ezenfelül már kialakulóban van az egész iskola közösségét átfogó József Attilás szellem is. Így a felszabadulási emlékkiállítás megrendezésében résztvevő tanulókat nem az egyéni becsvág, vagy a szakköri vetélkedés, hanem az iskola hírnevének öregbítése ösztönözte. Ugyanez nyilvánult meg az ápr. 8-i hadijátékon, amikor az ejtőernyőugróink nem egyéni feltűnési vágy-

ból,hanem az iskola egészének dicsőítéséért érdeklődtek bele a játékba.A József Attila emlékünnepe,a vele kapcsolatos iskolai kulturverseny és nem utolsósorban a Disz szervezet által kezdeményezett,Budapest összes középiskoláira kiterjedő szavalóverseny mind annak a jele,hogy az egyes osztályokon belüli közösségeket egy átfogóbb kapcsolat fűzi egybe.

Ez a fejlődés folyamat összefügg a nevelői testületben kialakuló egységes, közösségi szellemmel. Kezdünk egymás felé követelményeket állítani, figyelemmel kísérjük egymás munkáját, bár ez még az indulás sok hibájának jegyeit viseli magán. De a tanulók is látják, hogy a testület előtt nem közömbös az iskola ügye. Értékes nevelői értekezletek foglalkoztak a nevelőmunka soronlévő feladataival, mint a hazafias nevelés, közösségi nevelés kérdésével, és ezek az értekezletek nagyban mélyítették a tantestület egységét. Ma még nem mondható, hogy ezen a téren minden hiba elmúlt, de a hibák kijavításának lehetőségét keresve, idővel még nagyobb eredményekre lehet számítani.

A nevelőtestület aktív közösségének kiépítésével párhuzamos feladat az iskolai DISZ szervezet tekintélyének megerősítése. Ha a DISZ szervezet nem működik jól, nem alakulhatnak ki egészséges osztályközösségek, a jól fejlődők megállnak fejlődésükben, és öncélúságukban helytelen utakra tévednek. Ezek szerint a következő tanév feladatai: a nevelői közösség egységének biztosítása és a DISZ tartalmi munkájának fejlesztése. Biztosítani kell azt, hogy a DISZ munkájával való törődés minden nevelő szívében legyen.

A jövő tanév munkatervének egy másik lényeges pontja a munkásszármazású tanulókkal való fokozottabb, gondosabb foglalkozás. Sajnos, az elmúlt tanévben nem valósult meg az az elhatározás, hogy az osztályfőnökök a munkástanulók fejlődéséről, nehézségeiről feljegyzéseket vezessenek. A nevelőtestületnek meg kell találni azokat a módszereket,melyek révén a munkásszármazású tanulók az értelmiségiekkel azonos feltételek között folytathatják tanulmányaikat.Szem előtt tartva azt,hogy a munkástanulók segítése az osztályharc egyik területe,mégsem szabad a kérdés megoldását liberális engedékenységgel keresni.A következő tanévben rendszeres előadások és megbeszélések lesznek hivatva arra,hogy a nevelők megtalálják a munkásszármazású tanulók speciális nevelési feladatainak megoldását.

Ismerteti a jövő tanévben életbe lépő humán, reál és orosz tagozati új óratervet,örömmel állapítja meg,hogy az jelentős lépés a tanulók túlterhelésének megszüntetése felé.A reáltagozatban bevezetendő gyakorlati órák,ismerve a szaktanárok teljesítőképességét és a szertárak adta lehetőségeket,iskolánkban nagyon szép kilátásokat ígérnek.

Megemlékezik a Párt Közp.Vezetőségének márciusi határozatáról,melyet június elején külön értekezleten vitatott meg a testület,ennek megfelelően a jö-

vőben küzdeni kell iskolai munkánk hibái ellen. Elsősorban önmagában kell minden nevelőnek kialakítania a tudományos marxista világnézetet, ki kell irtania magából a burzsoa ideológia maradványait, hogy minden erejét az ifjúság helyes irányban való nevelésének szentelhesse. Helyesli, hogy az iskola nevelőinek tulnyomó többsége nem várta be az ideológiai továbbképzésben előírt ötéves határidőt, hanem önkéntesen bekapcsolódott a BÜPTI, a Párt, vagy a Lenin Intézet által szervezett tanfolyamokba. Csupán az öreg és az elmúlt évben végzett kartársak nem vettek részt szervezett továbbképzésben. Viszont lassunak látja a fejlődés ütemét, hiányolja az elméletnek a gyakorlatban való visszatükrözését. Midez az alábbi hiányosságokból állapítható meg:

Kevés és sok esetben torz volt a bírálat, sokszor elsikkadtak az eredmények, a hibák pedig felnagyítottak, mindez az építő optimizmus helyett a pesszimizmus felé vezetett. Az egyes tanulók hibáinak elnézése, az értelmiségi származásuk eredményeinek egyes esetekben mutatkozó túlértékelése olykor pedagógiai túlzásokra vezetett. Hiányzott főleg az irodalomtanításban annak a lenini tételnek feltárása, hogy minden antagonisztikus társadalomban kettős nemzet és kettős kultúra van. A természettudományok terén az ok és okozattos meghatározása, a kölcsönhatások figyelembevétele sokszor hiányos volt. Ha nem is a tanár szavaiban, de a tanulók pontatlan feleleteinek elfogadásában nyilvánultak meg az említett fogyatékoságok.

A fentiekre való tekintettel kíváncsiaknak látja, hogy a jövő tanévben a testület egységesen filozófiai továbbképzésben vegyen részt.

Hibának állapítja meg, hogy a testület nem támaszkodott eléggé a Párt útmutatására és nem fordult minden nehéz esetben a pártszervekhez támogatásért. Az, hogy a kerületi pártszervezet oktatási felelőse keveset érdeklődött az iskola iránt, nem lehet ok arra, hogy a z együttműködés lehetőségéről lemondjunk. Ennek az együttműködésnek megteremtése, valamint a párttagok és pártönkivüliek közötti szoros kapcsolat létrehozása a jövőben az iskolai pártszervezet titkárának komoly feladata lesz.

Az eredményeket és a hibákat egybevetve megállapítható, hogy az oktatás és nevelés területén egyaránt szép sikereket ért el a testület. Komoly pozitívum például az, hogy az egész tanév folyamán mindössze egyetlen tanulót kellett iskolaváltoztatásra kényszeríteni, ezenkívül súlyosabb fegyelmi esetek nem voltak. Haladás mutatkozott a közösségi vagyoni ápolása területén, a tanulók iskolán kívüli magatartásában, valamint az ünnepélyeken való viselkedésében. Eredményes nevelőmunkát tanúsít tanulóinknak a közösségi munkában való részvétele is.

Az eredményekért, az iskolavezetést megkönnyítő segítségért és a nevelő-oktató munkában tanúsított szerető gondoskodásért köszönetet mond vala-

mennyi nevelőnek. Igéri, hogy a Párt és kormányzat segítő támogatását, melynek eddigi eredményeink köszönhetőek, a jövőben a munka és az eredmények fokzásával fogja meghálálni.

Az általános bírálat után felolvassa a nevelők egyéni minősítését és felkéri a kartársakat hozzászólásaik megtételére.

2

(kézírással, kék tintával)

Hozzászólások:

Scheitz Emil utal arra, hogy a továbbképzés fontos és közze a tanári könyvtár. Könyvtárosi teendői figyelembevételével kapott orakedvezményét a könyvállománynak szakcsoportok szerinti átrendezésére és megfelelő kiegészítésére fogja felhasználni. Kéri kartársait, hogy a legsürgősebben közöljék vele, milyen műveket hiányolnak az iskola könyvtárában. Utal arra, hogy a folyóiratok kezelése sok nehézséggel járt, mert a kikölcsönzött példányok nagyon nehezen kerültek vissza a könyvtárba. Most, az év lezártával a folyóíratár mindenkinek rendelkezésére áll.

Domokos Péter az énekkar zavartalan munkájának biztosítására állandó terem és idegenek használatára át nem engedhető zongorát kér. Sajnáltattal állapítja meg, hogy az elmúlt tanévben teremhiány miatt olykor egész honapon át szüneteltek az énekkari órák. Ezúton kéri a felettes hatóságot, hogy a megszüntetett tanítóképzők zongoráiból juttasson egyet iskolánkunknak.

Czikmántory Ottó az iskolaudvaron tartandó testnevelési órák zavartalanságának érdekében kéri, hogy a küszöbön álló épületjavítások kellő időben és megfelelő szervezéssel hajtsák végre. Minthogy a jelenlegi ugrópályát a munkálatok miatt nem lehet majd használni, kéri, hogy gondoskodjanak az új ugrógödör helyén lerakott épületanyag áthelyezéséről, ezt a feladatot az említett kövek nagy súlya miatt a tanulókra nem bízhatja. Megemlíti, hogy az intézet érdekeit súlyosan sérti az, ha a tornatermet idegen szerveknek engedik át. Kéri, hogy ez a jövőben csak a testnevelő tanárokkal történt előzetes megbeszélés alapján történhessen, és ezért az iskola jogosan elvárhatja a teremigénylő sportegyesülettől sportoló tanulóink pátronálását.

Az igazgatói birálat azon megjegyzésére, hogy a sportoktatásban nem tart kapcsolatot az egyesületekkel, a következőket feleli: Sem itt, sem máshol nem sikerült az említett területen való rendteremtés. A patronálás a megfelelő szakosztályok hiányában csődöt mondott, így a tanulók ahhoz az egyesülethez kénytelenek folyamodni, amelynek megfelelő szakosztálya és ezen belül megfelelő felvételi kerete van. Ilyen körülmények között az egyesületekben sportoló tanulók ellenőrzése lehetetlen. Sajnos a sportegyesületek az iskolák érdekeit elhanyagolva nem sokat törődnek a tanulók iskolai előmenetelével. Keresni fogja a módját annak, hogy a kérdésben megnyugtató megoldást találjon. Arra az észrevételre, hogy a gyakorló testnevelő tanárjelölteket nem vezette be a testület közös életébe, megemlíti, hogy ebben az órák helyszíni előkészítése, az udvar és tornaterem adottságainak tanulmányozása, a tornaszerek előzetes kiválogatásával járó tanítási órán kívüli teendői miatt nem volt módja.

Windisch Ferencné felhívja a figyelmet arra, hogy sok rendbontás származott a fizikai előadóterem ülésinek használhatatlansága miatt. Nehézséget okozott még az is, hogy az egyetlen előadótermet meg kellett osztani a leánygimnáziummal. A BUPTI által vezetett szakmai továbbképzéseken felállított követelményeket a tanulók szemszögéből megítélve maximálisnak tartja, és célravezetőbbnek tekintené, ha a vitás kérdéseket az iskolai szakmai munkaközösségen belül oldhatnák meg. Észrevételeit elsősorban a függvénytani kérdésekre vonatkoztatja.

A nevelési munkában jobban ki szeretné aknázni a szülői munkaközösség segítségét. Meg kellene szervezni az egy területen lakó szülőket, esetleg telefonhálózatot is lehetne szervezni, hogy szükség esetén a kívánt segítség azonnal kéznel lehessen. Feltétlenül szükségesnek tartja, hogy a szülői munkaközösségnek a testületben felelős irányítója legyen.

Dr. Krémer Erzsébet köszönetet mond az igazgató alapos, beható birálataiért, melyek építő, tapintatosak és azáltal, hogy a jót kidomborítják, megnyugtatók. Kéri, hogy a tanításon kívüli megbízatásokat az egyenletes elosztás elvének szemmel tartásával még a vakáció előtt osszák ki. Felajánlja, hogy üdülése megkezdése előtt mint az iskola SZB elnöke az igazgatóval együtt felkeresi a patronáló üzemet, az Április 4 gépgyárat. Javasolja, hogy a végzett növendékekkel való kapcsolat ápolására felelős nevelőt bizzanak meg.

Dr. Czinkótszky Jenő említést tesz az orosz tanárok szakmai továbbképzéséről. Utal arra, hogy a két évre csökkentett levelező kurzus milyen nagy könnyítést jelent a régebbi délutáni tanfolyamokkal szemben. Kíváncsún tartaná, hogy az orosz szakos tanárok, függetlenül attól, résztvevői-e a Lenin Intézet levelező okta-

tásának állandó szabad belépési engedélyt kapjonak az *intézet* (kézírással, kék tintával) tetszés szerinti előadására.

Pálfy Zoltánné köszönetet mondva az igazgató birálataiért hiányolja a kartársak kritikáit és óralátogatásait. Helyteleníti azt, hogy a szaktanár által lezárt osztályzatokat az értekezleteken módosítják, mert ezáltal a szaktanár tekintélye csorbát szenved. Ha a feleletek érdemjegyeit közli a tanár, akkor nevelési hibát követ el, ha az egyes feleleteknek meg nem felelő felemelt végosztályzat megadásába egyezik bele. Ha az osztálytertekezleten a munkásszármazásu, pedagógus szlőktől való, vagy bukásra álló tanulók érdemjegyeinek felemelését kérik, az semmiképpen nem tekinthető helyénvalónak. Mint MSZT felelős munkáját nem tartja kielégítőnek. Az ifjuság körében szép eredményeket ért el /nyelvtanfolyamok, felszabadulási pályázat, orosz nyelvű irodalmi pályázat/, de a testületben nem ért el eredményeket. Munkáját nehezítette az, hogy a felhívásokat a legjobb esetben a kitűzött határidő napján kapta meg.

Dr. Tárkányi Imre helyesli azt, ha a testület beleszól az egyes tanárok által adott osztályzatokban, különösen akkor, ha tanév közben idehelyezett, kezdő kartársról van szó. A végső osztályzat nem a feleletek érdemjegyeinek gépies összesítéséből állapítható meg, hanem a tanuló egész évi munkájának, erőfeszítésének megítéléséből. Megengedhetőnek tartja, hogy ugyanolyan tárgyi tudást különbözőképpen értékeljünk, aszerint, hogy kevesebb, vagy több munka áll-e mögötte.

Benedicty Ernőné helyesli a munkásszármazásu tanulók különleges gonddal való nevelését, de kifogásolja azt, hogy ezek a tanulók többnyire olyan hiányos ismeretekkel érkeznek a középiskolába, hogy helytállásuk lehetetlen. A gyengébb képességű, de igyekvő és jó képességű, de nem szorgalmas, közepes rendű bizonyítvánnyal felvett tanulók nemsokára jót ígérnek. Az, hogy a munkásszármazásu tanulók után első helyet a pedagógusok gyermekei foglalják el, az semmiesetre sem kifogásolható. Más iskolákban dolgozó pedagógustársainknak tartozunk annyival, hogy gyermekeiket megkülönböztetett gonddal neveljük.

Detrich Oszkárné az idén először volt első osztály főnöke, új, érdekes feladatához sok támogatást kapott kartársaitól. Igéri, hogy osztálya a jövő tanévben egy új első osztályt fog pártfogolni, sőt tervbe vették egy vidéki általános iskola patronálását is.

A tanév elején sok vonakodás után vállalta csak a földrajz tanítását, most a tanév végén örül, hogy a történelem mellett a másik szaktárgyát is

taníthatta. Tárgyát azáltal szeretettette meg tanulóival, hogy a Szovjetunióra vonatkozólag képeslapokat gyűjtöttek. Szeretné ezt a hatásos módszert az iskola többi osztályaira is kiterjeszteni.

Szeretné már most az év végén tudni, mi lesz a jövő év főfeladata /tantestületi közösség kialakítása? munkástanulók pártfogolása? Disz?/.

Mint az iskolai pártcsoporth titkára bejelenti, hogy a kerületi pártbizottság határozott szándéka az ideológiai képzésben mutatkozó szétszorttság felszámolása. A pártbizottság az Agráregyetem és Műszaki Egyetem marxista tanszékeinek bekapcsolásával egységes ideológiai oktatást fog szervezni.

A kartársak politikai tájékozottsága nem egységes, éppen ezért jó lenne, ha a jövőben erről szervezett alkalmak gondoskodnának. A pártszervezet tagjai sok esetben nem élvezték a testület teljes bizalmát, a pártcsoporth számára nagyobb, az egyes személyektől függetlenített bizalmat kér.

Laky Péter szerint iskolánk tanulói nagyon szép számmal vettek részt a különböző tanulmányi versenyek első fordulóján, lelkesen indultak még a döntőbe is, de a verseny végén a lemaradás miatt igensokan elvesztették kedvüket. A döntőbe jutottak attól függetlenül, nyertek-e díjat, vagy sem, megérdemelték volna néhány elismerő szót. Nem ártott volna, ha a szakkörök a versenyen indulókkal külön foglalkoznak.

Nagy Nándor utalva az igazgató bírálatára beismeri, hogy óráinak időbeosztásában hibák vannak, de a továbbhaladást sokszor késleltetik a számonkérés közben mutatkozó hiányosságok. Ugy látja, hogy az igazgató bírálataiban az elmúlt évtől óta nagy fejlődés történt. Akkor még a volt tanulmányi felügyelő szemével látta a kartársak munkáját, ma már az együttérző, segítő munkatárs szól belőle.

Nem barátja ugyan az osztályzatszipitgetésnek, de elismeri, hogy az emelésnek igensokszor serkentő hatása van. A pedagógusgyermek nagyobb gondal való nevelését a nehezebb családi körülmények miatt is indokoltnak tartja. Meglátása szerint a munkástanulók kérdésének egészen különleges lélektani és fiziológiai vonatkozásai vannak, éppen ezért nagyon helyesli, hogy a jövőben külön ankéton fogunk foglalkozni ezekkel a speciális feladatokkal.

Pálfy Zoltán véleménye szerint az osztályzatok egybehangolása minden osztályzóértekezleten természetes jelenség.

Pálfy Zoltánné egyetért az osztályzás kérdésében felszólaltakkal, és magára nézve kötelezőnek tartja, hogy a szaktanár az osztályzatok lezárása előtt lelkiismeretesen

megfontoljon minden körülményt, így is járt el a jegyek megállapításánál, de az osztályzatoknak a konferencián való felemelését továbbra is helyteleníti.

Szentes Ervinné nagyon kíváncsi tartja, hogy a nevelők a burzsoa filozófia alapján szerzett tudásukat megfelelően átértékeljék, de jobbnak látja, ha a filozófiai továbbképzést megelőzőleg a párttörténeti tanfolyamot befejezve a már megkezdett tárgykörből teljes képet kapnánk. Örömmel üdvözlí a jövőben bevezetendő gyakorlati órákat, ezeknek sikeressé tétele érdekében szükségesnek tartja a szertárak anyagának csoportos használatra alkalmassá tételét.

Az igazgató – az alábbiakban válaszol a felszólalásokra:

Örül a könyvtárfejlesztés és a hangszerbeszerzés gondolatának és a gondnokkal meg fogja beszélni a felvetett kérdések anyagi részét.

A tornaterem átengedése nem tőle, a BTSB-től függ.

A fizikai előadó ülőhelyeit rendbehozatja.

Felkéri a kartársakat, mindenki írja össze, milyen továbbképzési előadásokon vett részt.

A jövő évi megbízatások tekintettel az esetleges személyi változásokra pillanatnyilag még nem rögzíthetők. Általában az elmúlt évi megbízások maradnak.

A patronáló üzem meglátogatásának tervét elfogadja.

Helyesli, hogy Pálfyné szóvátette a hospitálások hiányát és több segítséget kér. Az osztályzás kérdésében határozottnak és reálisnak kell lenni. A manipuláció helytelen. Az osztályfőnök ne a végjegy beírásakor, hanem menetközben kísérelje figyelemmel a szaktanárok munkáját! A jövőben meg kell valósítani a kéthetenkénti osztályzatgyűjtést. Ajánlja, hogy a kartársnő vezessen feljegyzést elmaradó tanulóiról, és egyben biztosítja személyes támogatásáról.

Helyesli Detrichné pátronálási szándékait, különösen örül a vidéki iskola istápolásának.

A jövő tanév vezérgondolatát az OM még nem közölte, de a munkatervben ettől függetlenül a legelső feladatok között lesz a tantestület egységes szellemének kialakítása, a munkástanulók segítése és a Disz támogatása.

A továbbképzés területén gyorsabb ütemre van szükség. A legégetőbb a világnézeti-filozófiai képzés.

Igaz, hogy az első osztályokba felvett munkás származású tanulók sok nehézséget ígérnek, de ez a munkáskérdés fokozottabb kezelését jelenti, nem pedig annak elhanyagolását.

Gondoskodni fog arról, hogy a szülői munkaközösség ügyeinek intézésére valaki állandó megbízatást kapjon.

Végül megállapítja, hogy ez az évváró értekezlet a megelőző osztályzóértekezlethez képest jóval tartalmasabb és élénkebb volt.

K.M.F.
(pecsét)

Tárkányi Imre
jegyző

dr. Szabó Dezső
igazgató h.

Tarczal Béla
dr. Benedicty Ernőné
hitelesítők

M i n ő s i t é s e k

a József Attila gimnázium tantestületének a tagjairól.

1. Balassa Lórántné.

A fizika tanításában -helyesen- a fogalmak, egységek, alapos ismeretére szorítja a tanulókat. Az óra didaktikai célját helyesen ismeri föl és módszerét is ehhez alkalmazza. Bátran alkalmazza a fizikában is a gyakorló órát. Sokat foglalkozott számítási feladatokkal. Példáit évenken át gyűjtögeti, ezek közül választja ki a cél-
nak legjobban megfelelőt. A számonkéréskor alkalmazott módszere helyes. Hibája, hogy nem közli az osztályzatokat a tanulókkal, pedig azok reálisak, biztosak és így elhallgatásukat semmi sem indokolja. Talán ez inkább pedagógiai konzervatizmusából fakad, amely más téren is néha-néha elnyomja helyes alakulását. Így pl igényessége nem mindig következetes/levezetések teljességére való törekvés hiányát megtűri a tanulóknál. 1954.IX.10.-Igyekszik már az órán begyakorolni a függvény transzformációit. Kisebb részletekre nem figyel, elsiklik amellett, hogy a tengelyen más egységeket mérnek az $y = \sin x$ ábrázolásakor. - 1954.XI.23. A gúla térfogatának meghatározását kéri számon, de csak a gondolatmenetet, a részletekről nem érdeklődik. Tehát ennek következtében az érettségien sem voltak hajlandók a levezetést elvégezni és csak a felszínen mozogtak. Hasonló volt a helyzet a numerikus feladatok elvégzése terén is. Az egyenletek föllállítása után a számolások elvégzését már elhagyják. Munkájában kicsit agyontámogatja a tanulókat és így azok nem nyernek elegendő önállóságot. Mint osztályfőnök is sok hibájukat takargatta. Mire rájött, hogy módszere gyökerében hibás, már késő volt. Igen nehezen tudta osztályát a helyes úton megtartani. A jövőben fokoznia kell igényeit mind a nevelés, mind az oktatás területén.

Ideológiai bizonytalansága a régi nevelés gyökereiben rejlik. Beszélgetéseink során megmutatkozott becsületes, jó szándéka, hogy foglalkozzék a materialista világnézet filozófiai kérdéseivel. - A f. tanévben önként vett részt az ideológiai továbbképzésben, szokott szerénységével iparkodott is. Fejlődése még lassú, így többet kell ideológiai továbbképzésével foglalkoznia. Türelmes foglalkozással, problémáival való törődéssel szocialista nevelővé alakítható át. A múlt tanévben már megindult ezen az úton. Már ott tart, hogy elfogadja az irányítást. Tovább kell haladnia a megkezdett úton, hogy magáévá is tegye azt, amit gyakran tanít, egyenlőre még meggyőződés nélkül.

A fizika tanítását kísérleti alapon végzi, néhol még inkább a törvények igazolására, mint az általánosítást megelőző tényanyag közlése végett. Ez onnét ered, hogy már régóta nem tanított fizikát, így újra el kell sajátítania a szemléltetés módszerét. Ezen a téren is nagy igyekezettel dolgozik. Fölhasználja az üzemlátogatást is a tanultak elmélyítésére/Kelenföldi Erőmű/. A tanulmányi kirándulás tapasztalatait a fizika órákon megbeszélve mutat rá az elmélet és gyakorlat kapcsolatára.

A jövő évtől kezdve azonban sokkal több kísérletet kell beiktatnia az anyag feldolgozásába, amire a szertár bőven ad lehetőséget.

Az elmúlt tanévben hiányosságként mutatkozott a munkájában az, hogy a matematikai munkaközösség vezetője nem végzett tervszerű munkát, sajnos a idei tanév folyamán sem ért el ezen a téren haladást. A munkaközösség ugyan végzett egy-két kollektív feladatot/tanterv és tankönyv bírálat az okt.osztály kérésére/, de nem folyt rendes, tervszerű munka. Meg kell gondolnia, hogy a jövő tanévebn tudja-e majd vállalni a szakmai munkaközösség vezetésével járó komoly feladatokat, ha igen, akkor már a nyár folyamán meg kell fontolnia, milyen terv alapján fogja e munkát végezni. Nem szabad továbbra is kiaknáztatlanul, hagynia ilyen jó erők kollektív összefogását.

A kartási segítség szép példáját mutatta, amikor Laky kartárs két hónapos távolléte alatt a szaktárgyait heti 28 órában tanította.

2. Benedicty Ernőné

Kihasználja a tanulmányi kirándulások nyújtotta lehetőséget/Darvin kiállítás,élettani intézet/.Határozottan osztályoz,megköveteli a pontos munkát.Minden egyes felelő füzetét meg is nézi, ez a mult évhez képest komoly és határozott fejlődést jelent.Ugyanakkor nem térhet ki a füzet hibáira és jól tené,ha a füzeteket időnként be is szedné.- Magyarázataiban igen jól támaszkodik az osztály előző ismereteire.Nem akar lehetetlent,de a tanult anyagot pontosan megköveteli.

Annak ellenére,hogy a folyó tanévben még nem voltak biológiai gyakorlatok,mégis – bár titokban - és mérsékelten – amikor az anyag természete megengedte,un.szertári órákat tartott,amikor a tanulók az anyag rendszerezésével,mikroszkopizálással,gyakorlati növényápolással foglalkoztak.Persze vitatható,hogy nagylétszámú osztálynál ,ilyen mértékben volt az megvalósítható.Kezdetnek azonban mégis szép eredményt ért el, mert sok tanulóban keltette fel az érdeklődést a gyakorlati munka iránt. Ennek és a jó szakköri munkának eredményei meg is mutatkoztak a felszabadulási emlékkiállítás anyagának bőségében.

Feleltetés alkalmával igen helyesen a tanulók önálló munkájára fordít nagy gondot.Összefüggő feleletet kíván,az előforduló hibákat más tanulókkal javíttatja ki.Az új anyag feldolgozása közben egy-egy kisebb anyag lezárása után összefoglalást tart,majd az óra végén rögzíti az egész óra anyagát.- A IV.osztályban megkivánja az önálló jegyzetkészítést.

Szivügye a szemléltetés.A mult tanévben éppen az volt a hibája, hogy a biológia tanításában nem alkalmazta a szemléltetés módszerét.E téren a fejlődése igen előnyös volt.Igen sokat tett a f.tanévben a biológiai szertár fejlesztésében.Növényeket,preparátumokat szerzett be,tanítványaival fasort ültetett a kertben.Nagy erővel szervezte a biológiai szakkörnek a kiállításon való részvételét. Az új anyag földolgozásában igen gyakran alkalmazza a beszélgetés módszerét és ezzel érri el,hogy tanítványai a IV.osztályban is kénytelenek az első,második osztályos növény-és állattannal foglalkozni.Magyarázata igen szemléletes és nagyon sok kapcsolatot tartalmaz a gyakorlattal/mezőgazdaság,állattenyésztés/.

Filozófiai téren feltétlenül tovább kell képeznie magát, mert a dialektikus materializmus ismeretét a biológiai oktatás magasabb fokon kívánja meg.Előfordul,hogy a tények,általánosítások,példák és törvények közötti határok elmosódnak,magyarázataiban néha az ok és okozat felcserélődik.Meg kell azonban mondani azt is,hogy ez nem rosszindulatu beállítás a részéről, hanem a régi idealista nevelés szemléletéből megmaradt vonás,melyet igyekszik kiküszöbölni.

Példájával is nevel. A mnuka alól sohasem vonja ki magát. Amikor betegség akadályozta, mindent megtett, hogy minél előbb munkába állhasson. A munkát erején felül is vállalja. Ha más vállalkozó nincs valamely feladat elvégzésére, ő biztosan jelentkezik. A tanulók iránti szeretete az anyai szeretet határát surolja. Nem sokan tudják róla, hogy két éven át látta el tizóraival az egyik árva tanítványát, holott négy gyermeke ellátásáról kell gondoskodnia.

A tanév folyamán önkéntesen vett részt az SzKP története tanfolyamán. Sohasem hiámyzott és felszólalásaival, kérdéseivel sokszor élénkitette a konferencia menetét.

Az idei pedagógus napon munkája elismerésül pénzjutalomban részesült.

4. Czinkótszky Jenő.

Igen nagy gondot fordít a tanulók helyes orosz szövegírására, így különösen az I. osztályban szinte minden tanulóval külön foglalkozik. A dolgozatokat ebből a szempontból is külön elbírálja, állandó figyelemmel kíséri a gyengébb eredményt mutató tanulókat.

Ügyesen alkalmazza a nyelvtanításban a kérdés-felelet módszerét, bár ezen a területen a nyelvtanítás sok ügyességet és pedagógiai rátermetséget kíván a tanártól.

Nem tud szabadulni a III.a. osztályban Vásárhelyi iránt megnyilvánuló bizalmától. Igen gyakran szerepelteti, mert biztos benne, hogy helyes választ fog kapni.

Minden alkalommal aktuális problémákon keresztül gyakoroltatja a mondszerkesztést és a nyelvtani kategóriákat / pl. dátum gyakorlására tanulók vagy szülők születési adatai, vagy történelmi dátumok/.

Munkájára jellemző, hogy a tanulók elég gyorsan és ügyesen felelnek a gyorsan pergő kérdésekre. Tagolt, szép beszéde is megkönnyíti a kérdések megértését.

Lelke az orosz tanárok munkaközösségének, sok problémát oldottak meg együtt. Lelkesen foglalkozik a nyelvtanítás problémáival, de kár, hogy hatása nem eléggé érvényesül a fiatalabb kartársak munkájában. Nevelési feladatainak végrehajtásában következetes /erőteljesen harcol a tanulók szünetközbeni üvöltözése ellen/. Ki kell emelni, hogy tanítási munkája mellett készült fel az orosztanári államvizsgára, semmi könnyítést nem kért a maga számára, vizsgáját mégis kitűnő eredménnyel tette le.

A tanulók politikai nevelését is szem előtt tartja, az olvasmány-tárgyalások során nem feledkezik meg a téma kapcsolásáról /a Nagy Honvédlő Háború összekapcsolása Budapest felszabadulásáról szóló beszédgyakorlattal/.

Nagy gondot fordít a tanulók nyelvtani ismereteire, ennek sokoldalu gyakorlásával igen jó eredményt ér el. Tanítványai a vizsgákon is jó, alapos felkészültséget mutattak.

Sokat segít, különösen idős kartársainak abban, hogy világosan láthassák kormányzatunk és Pártunk irányvonalára, a politikai eredmények jelentőségét. Sokat beszélget velük és minden igyekezetével azon van, hogy beszélgetéseik eredményesek legyenek.

Lelkesen dolgozik a nevelési módszertan területén. Önként vállalta a közösségi nevelésről szóló előadás megtartását és erre alaposan, lelkiismeretesen készült fel. Egész munkáját a segíteni-akarás jellemzi.

Az idei pedagógus napon munkája elismerése képen pénzjutalomban részesült.

5. Detrich Oszkárné.

Számonkérési módszere nyugodt, megfontolt kérdéseken alapszik. A tanulók önálló feleleteire épít, a hibákat a tanulókkal javítja. Minden esetben kidomborítja az események szükségszerű egymásra hatását. Az osztályállam fejlődését igen szépen mutatta be az első osztályban. A tanulók feleleteiből megállapítható, hogy szeretik a tárgyat. Igen helyesen kívánja meg, hogy a tanulók fogyeljék társuk feleletét, kiegészítsék azt és javítsák ki a hibákat. Az 1954.szept. 25.-én meglátogatott óráján a kissé hosszúra nyúlt számonkérés zavarta az időbeosztást.

A táblabeli vázlatnak nem hive. Még az I.osztályban sem készít vázlatot. A szemléletés módszerét helyes mértékben alkalmazza, a tudományos irodalom egyes kiadványaiból olvastat fel részleteket az anyaghoz kapcsolódva /pl. Nemes Gyula könyvéből/. Annak ellenére, hogy az év elején nem akarta elvállalni a földrajz-tanítást, így jó eredményt ért el az osztályban. A tanulók megszerették a földrajzot, szívesen is tanulják. Igen szép térképeket készítenek, szorgalmi feladataik alapos, gondos munkát tükröznek. Látszik, hogy a becsületes munka, még ha nem is kíséri olyan nagy lelkesedés, meghozza gyümölcsét. Igaz, és őszintén meg kell mondani, hogy a földrajz tanítása miatt a tanulók felé sohasem zugolódott.

Az új anyag feldolgozásában helyesen alkalmazza a kérdés és felelet módszerét, így a tárgyon belül helyesen valósítja meg a koncentrációt. A régi és új anyag ismeretét jól kapcsolja. Minden esetben, amikor csak lehetséges, kapcsolatot teremt a régi és új anyag között. Igen jónak tartom, hogy egy-egy kor lezárásával foglalkozik a korszak művészeti kérdéseivel is. Ilyen órákon számolnak be a tanulók arról a munkáról, amelyre a tanár megbizta őket. Ügyesen tudja irányítani a tanulókat, jól választja meg, hogy kit mivel lehet megbizni. Jellemző, hogy még a legnehezebben nevelhető tanulót is milyen lelkes munkára tudta biztatni /Szinetár III.b./.

Mint osztályfőnök helyesen valósítja meg az osztályok közötti együttműködést. Osztálya számára megszerezte a III.c. osztályt patronáló osztálynak. A DISz-csoport jó munkájának elősegítésére helyesen szervezi meg a csoportvezetők munkáját.

Ismétléskor a rendtartás helyes módszerét alkalmazza. Minden órán megadja a szempontokat, melyek alapján a tanulók az anyagot, ismereteiket rendszerezni tudják.

A múlt tanév végén rámutattam arra, hogy a kartársakhoz való viszonya jó, de nem eléggé elmélyült. Az iskola pártszervezetének titkára, így sokkal többet kellene foglalkoznia a kartársakkal. Ezen a téren volt némi fejlődés ebben az

évben, de ezt még fokoznia kellene. Sokkal többet kellene tartozkodnia a testület körében a tanári szobában.

Sokat segített a DISz politikai irányításában. Sokat várok a jövő évi munkaterv javaslati szempontjából az ifjúsági szervezet munkájára vonatkozó állásfoglalásától.

Megszervezte a testület politikai tájékoztatását. Sajnos, a testület szerteágazó feladatai, és ennek megfelelően munkabeosztásának változatossága ezt a munkáját holt vágányra vitték. A jövőben arról kell gondoskodnia, hogy ez ne történhessen meg. Joggal várhat ezen a téren segítséget a vezetéstől. Az 1954/55. tanévben pártoktatásban vett részt.

6. Dobosy Tibor

Nyelvtanítási módszere jó. Óráinak felépítése még nem kifogástalan, a szemlélőben gyakran azt a látszatot kelti, hogy inkább rutinjára épít, mint a tervszerű előkészítésre. Gyakran az volt az érzésem, hogy rögtönöz az órán.

Mint osztályfőnök szeretettel foglalkozik tanítványaival. Osztályában majdnem minden tanulónak van funkciója /növényápoló, egészségügyi, faliújságfelelős, fémgyűjtő stb./. Mindössze az a hiba, hogy ezek ellenőrzése nem következetes. A faliújság hosszú heteken lógott cikk nélkül, az osztály fémet alig gyűjtött. A növényápolás odáig vezetett, hogy a növények kiszáradtak. Igen helyes tanulóknak megbízása különböző feladatokkal, de ezeket számon is kell kérni tőlük. Az ellenőrzésben soha nem megy túl a megállapítás tényén. Megállapítja pl. 1954. nov. 22.-én, hogy Bognár gyakran mulaszt, az ügy 1955. április végéig húzódott. A gyerekekről májusban derült ki, az elhunyt édesapa barátjának előadásából, hogy a tanuló anyja súlyos betegen kórházba került. A gyerekekre senki sem ügyelt, rossz társaságba járt és elcsavarogta az iskolai időt. Talán egy idejében végzett családlátogatás, környezeti tanulmány megmenthette volna a gyermeket.

Hasonló hibákat követett el a DISz vezetésében. A szervezést helyesen oldotta meg, amunkákat időben kijelölte, minden jól is ment volna, ha időközben a munka elvégzését ellenőrizte volna /pl. tagfelvétel, taggyűlések szervezése/.

Hibája, hogy túl sokat vállalt magára és így energiáját szétszórja. Erre a hibájára már a múlt évben felhívtam figyelmét, mégsem változtatott rajta. MSzT orosz nyelvtanfolyamot vezet. Vezeti az orosz és foto-szakkört. DISz-segítő tanár, szakszervezeti aktív. Ezen a következő évben változtatni kell. Munkájának egy részét át kell háritani másokra.

Nehezen halad a tanulók nyelvtani ismereteinek bővítésében, elmélyítésében. Így a IV.c. osztály tanulói sokat küzdenek a nyelvtani alakokkal, amint ez az érettségien is megmutatkozott. Ugyanezt állapítottam meg az 1955. április 25.-i óralátogatásom során is. Itt azonban én is hibás voltam, mert nem mutattam élesen rá erre a fogyatékosagra. A jövőben sokkal rendszeresebben kellene foglalkoznia a nyelvtanítással, különösen az orosz tagozat osztályban, ahol az óraszám ezt fokozottabb mértékben teszi lehetővé.

A múlt tanév végén felhívtam figyelmét, hogy fokozza követelményeit a tanulókkal szemben. Ezt részben meg is tette. Az első osztályban volt is eredménye, a IV. osztályokban már belenyugodott az elért eredményekbe. Így, itt az osztályozása nem birtokló realitással, amit az érettségi vizsgák elnökei is megállapítottak. A tanulók dolgozatai, feleletei nem mindenkor támasztották alá az osztályzatokat. Remélem, hogy a jövőben sokkal körültekintőbb lesz.

Külön ki kell emelni a fotoszakkör vezetésében elért eredményeit. Lelkesen dolgozott a kiállítás előkészítésében. Különösen sokat fáradozott a József Attila emlékek reprodukcióinak elkészítésén és különösen azok megszerzésén.

Nagy szeretettel foglalkozik a tanulókkal, kirándulást és DISz-tábort szervezett.

Összefoglalva az elmondottakat, arra kell kérnem, hogy egyébként jó munkáját a jobb szervezéssel, tervszerűvétéssel még nagyobb eredmények elérésére fokozza.

7. Domokos Péter Pál.

Év elején az első osztályokban röpdolgozatokat írat, hogy megismerje a tanulók tudását.

Jó osztályfoglalkozást vezet /1954.szept.9./.A tanulók helyükön ülve folytatják a feladat megoldását. Mégis magyarázat közben keveset támaszkodik az osztályra. Néha türelmetlen még. Nem várja be a tanuló munkáját, maga vág közbe. A tanulókkal nem tart eleven kapcsolatot. Nem néz a tanulókra magyarázat közben a földre, vagy maga elé tekint.

A szemléltetés módszerét igen eredményesen alkalmazza, pl.a számjegyek helyi értékeinek tudatosításakor /1954.szept.16./.Alaposan készül fel óráira, minden feladatot előre kidolgoz. Pontos óravázlatai mintaszerűek. Egy dolog még hiányzik,a tanulókkal szemben támasztott követelményeiből.Ez a feladat megoldási tervének elkészítése vagy megbeszélése. Ez egyuttal a logikus gondolkodásra a tervszerű munkára való nevelés fontos eszköze.

A tanulók feleleteit helyesen bírálja, de ugyanakkor még elmarad az osztályzat közlése. Igen jól alkalmazza a didaktikai feladatnak megfelelő óratípusokat. Gyakorló órái mintaszerűek.

Az énekoktatásban is igen nagy türelemmel foglalkozik a tanulókkal. Megismerteti őket népdalainkkal. Valóban megtanítja őket a zene megértésére. Igen jól alkalmazza óráin a hanglemezbemutatókat is. Lelkesen foglalkozik a kis énekkar szervezésével. Sajnos, nem olyan eredménnyel, mint remélhető lett volna. Talán hibának róható, hogy nem próbálkozott dallamosabb kórusművekkel,ami a tanulók kedvét meghozhatta volna.

Igen nagy lelkesedéssel végzi munkáját. Bármit kérünk tőle,minden esetben kész vállalni. A zenei kulturverseny megszervezése és lebonyolítása igen nagy feladat elé állította, de ezt eredményesen oldotta meg. Az iskola kulturéletében az ő nagyszerű munkája egyik mozgató rugó. Sok értékes tanulókat emelt ki a szürke tömegből és adott segítségét fejlődésükhöz. Csendes, halkszavu ember, aki példájával is nevel. Óráin igen szép fegyelem van, pedig soha egy erősebb szót, kifakadást nem hallani tőle, holott az énekórákon nem könnyű fegyelmet tartani. Kiváló nevelőegyénség,aki szakmai munkájában igyekszik igen jót nyújtani.

8. Ibos Ferencné.

Sok türelemmel hallgatja a tanulók feleletét. Csak akkor szól közben, ha ki kell igazítani a hibákat.

Magyarázata szemléletes és jól kapcsolja a történelmet az irodalomhoz. Mindig talál példát az anyag irodalmi feldolgozására. Mondanivalóját gördülékenyen adja elő, amiből látszik, hogy sokat foglalkozott az óra előkészítésével.

A tanulók feleleteiből is világosan látszik a tanár magyarázatának helyes ideológiai alapja. /I.osztály történelem 1954.okt.9: Kína társadalmi strukturája és gazdasági alapja/. Különben a történelmi szakkör vezetésében is ez a szempont érvényesül.Ez meglátzott a felszabadulási kiállítás történelmi anyagának összeállításában is.Az itt kiállított munkafüzetek mutatják a tanulók élénk történelem iránti érdeklődését.

Az új anyag feldolgozásakor a tanulók előző ismereteire épít, vagy felhasználja a tanulók más területről szerzett értesüléseit /rádióelőadás,olvasmányok stb./

A szemléltetés módszerét helyesen alkalmazza a történelemtanításban/.képek,szobrok,irodalmi szemelvények/.A gazdag kiegészítő anyag azonban sokszor az időbeosztás felborításához vezet.Ilyenkor még csengetés után is tart az órája.Itt még javítani kell munkáján,hogy megvalósítsa a helyes arányt a kötelező és kiegészítő anyag között.

Több figyelmet kell fordítani a tanulók helyes magyar kiejtésére.Jól használja fel a tanulók kutatómunkáját a nevelés-oktatás érdekében./Héthalmy előadása az egyik történelem órán,az osztály névadó ünnepélye,Balassa ünnepély/

Fiatalságából adódó türelmetlensége néha a tanulókat is megzavarja,különösen akkor,mikor kérdéseit rosszaló hangon,idegesen teszi fel.Többönmérsékletre lenne szüksége.

Előadásmódja tagolt,érthető,világos.Amikor lényeges részt akar kiemelni,erősen hangsúlyos és ismételi.Kár,hogy nem észit táblai vázlatot,pedig ezzel nagyon megkönnyítené a tanulók munkáját.

Mint osztályfőnök lelkiismeretes munkát végez.Sokat foglalkozik az osztály nevelési problémáival.Nagy gondot fordít a tanulók esztétikai nevelésére és a haladó hagyományok ápolására. Így zenei előadást szervezett az osztály számára.Megszervezte és irányította az osztály névadójának,Széchenyinek tanulmányozását. Errőla munkáról osztálya a névadás ünnepélyén számolt be eredményesen.Az ő osztálya rendezte az iskola,sőt a kerület Balassa emlékünnepélyét.

Mintaz ifjúsági könyvtár vezetője nagy gondot fordít a könyvtár fejlesztésére. Igenügyesen irányítja a tanulók olvasómozgalmát.

Az elmúlt esztendőben egyik hibája volt, hogy bírálataiban elmarasztaló hangot használt. Meg kell állapítani, hogy ebben a tanévben sokat változott előnyére. Bírálatainak hangja szerényebb és higgadtabb. Véleményének kialakításában azonban még mindig a pillanatnyi helyzet a döntő, így nem körültekintő. A kérdéseket mindig több oldalról kellene néznie, akkor nem esnék az igazságtalan bíró látszatába.

1955. jun. tanévzáró értekezleten

↑↑

Dr. SZABÓ D.

(fekete ceruzával)

10. Kardos Pálné

A f.tanévben tanított először. Nehezen szokta meg az iskolai munkát. Eleinte figyelt és sokat kérdezett; ez volt a helyes. Különösen sokat tanult az idősebb kartársaktól, főleg Scheitz kartárstól. Gyorsan fejlődött, mert volt pedagógiai érzéke és erős akarata. Voltak helyes kezdeményezései, amelyeket eleinte bátoritanul alkalmazott. Így a fegyelemre nevelés módszereit és eszközeit nem tudta szándékai szerint alkalmazni, mert nem ismerte a helyi szokásokat. De figyelt és sokat beszélgetett a többi nevelővel, ennek az eredménye munkáján igen meglát-szik. Így sok helyes ötlettel készül a jövő tanévre a rendkívüli nyelvi órák ellátá-sára.

Sokat jelentett az iskola vezetése szempontjából az, hogy helyes meglátá-sait nem hallgatta el, hanem elmondotta és ezzel segítette a munkánkat.

Kartársaihoz való viszonya jó, nyílt, őszinte és a kölcsönös szeretet alapján áll. Birálataival mindaddig vár, míg meggyőződik igazáról és így birálataival nem 0 ellenséget, hanem barátot szerez.

Oktató-nevelő munkája a kezdeti nehézségek után állandóan ja-vult. Bizonyítja ezt az is, hogy míg az év elején nehezen tudta rendben tartani nyelvi csoportjait, ma már ez is könnyen megy. Meglátogatott óráinak bírálóatát köszönettel fogadta és a javaslatokat magáévá tette. Becsületére váljék, hogy ezt nem tette kritika nélkül. A javasolt módszereket kipróbálja és csak akkor valósítja meg, ha látja a gyakorlati eredményét is.

11. Krémer Erzsébet

1954.IX. 3.-án az első óráján bemutatkozásképen elmondja a tanulóknak a helyes viselkedés szabályait. Felkelti az érdeklődést az irodalom iránt. Kihasználja a tanulmányi kirándulásokadta lehetőségeket: pl.Jókai, József Attila, Balassi kiállítás, Képzőművészeti és Nagytétényi muzeum. Munkájáért oklevelet is kapott. Vitavezetése helyes /itt még erőben van, határozott az állásfoglalása, belső átérzése erős/.

1954.IX.14.-én.Magyarázatán meglátszik, hogy mind a képzőművészetek terén, mind a zenetörténet terén jól tájékozódik. Kulturánk mai helyzetéről is van határozott mondanivalója.

Az első osztályok magyar tanításánál munkája nem oly eredményes, mint a felsőbb osztályokban. Ez annak tulajdonítható, hogy nem tudja elméleti fejtegetésével lekötni a tanulókat. Ha nem értik meg magyarázatát több oldalról igyekszik megvilágítani a kérdést. Ilyenkor azonban nagyon elkalandozik. Az idő pedig közben halad. Hibája, hogy kicsit több az előadás, mint az indokolt lenne. Néha még ott is az előadás módszerét alkalmazza, ahol a beszélgetés indokolt lenne. . Ilyenkor persze a figyelem lazul, mert a tanulók kezdik már unni az előadást.

Általában sokkal jobban kellene ragaszkodni a munkatervhez.Igy állandó időhiánnyal és elmaradással küzd. Nem lehet azt az elvet vallani:”na még ezt a kicsit”, persze tanterven kívül.

A hazafias nevelést is szem előtt tartja, megszervezi az I./b. osztályban a népdal-gyűjtést, majd április 11.-e után a József Attila ünnepélyekleírásainak gyűjtését.

Munkaszeretete igen erős. Még betegen is bejárt tanítani. Osztályfőnöki munkáját külön ki kell emelni. Sokat foglalkozik az érzelmi neveléssel. Ennek élénk példája volt osztályának névadó ünnepélye. Tanítványai szeretik és ő ragaszkodik tanítványaihoz.

Több éven át végzett munkát a József Attila kutatás irányításával.Eredményét a magyar szakkör a József Attila kiállításán mutatta be. A kiállítás beszélt helyettem is.

Mint a nevelőtestület SzB elnöke igen sok munkát végzett. Nem riad vissza a nehézségektől, ha az iskola egyik dolgozójának érdekeiért küzd.Ennek szép példáját adta, mikor Reiter József hivatalsegéd megérdemelt ujitási díjának kiutalásáért harcolt. Ugyanigy segített a hivatalsegédek között felmerült viták megoldásában is.

Sokat küzdött a nevelőtestület egységének megvalósításáért is.

A baráti segítség és a helytállás ragyogó példáját mutatta, amikor Janson kartárs betegsége alatt vállalta az egyik második osztály magyar tanítását. Ezért tulóradiját sem akart felvenni, hogy azt is beteg kartársának jutassa. Hogy ezt nem fogadta el a helyettesített, ez nem von le semmit az ő segítő készségének önzetlenségéből.

Az 1954–55-ös tanévben a BPTI filozófia tanfolyamán vett részt. Egy alkalommal hiányzott betegség miatt. A vitőkban mindig élének vett részt. Látszott, hogy komolyan foglalkozott az anyaggal. Példáit szaktárgya tanítása köréből helyesen választotta ki. Ideológiai érdeklődését és széleskörű tájékozottságát szaktárgyában a magyar irodalom történet oktatásában is érvényesíti. Állásfoglalása mindig pártos. Határozottan küzd minden jobboldali nézet ellen. Igen helyesen alkalmazza a viták megoldására abeszélgetés módszerét. Egyes vitás kérdések megbeszélését az irodalmi szakkörben folytatják. Ezekre külön előadót kér fel, akik előadásában a tanulók világosan láthatták a probléma helyes megoldását. Ilyen vita volt pl. a reakciós és haladó romantika kérdése.

Szaktárgyát szereti és tanítványaival is igyekszik megszerettetni. Ezt mutatja a IV.b. osztály esete is, mely reál osztály ellenére is komoly érdeklődést mutatott az irodalom iránt. Ezt igazolta a tanulók érettségi vizsgai felelete is.

12. Laky Péter.

Nagy gondot fordít a magyarázat, világos érthető fogalmi kapcsolataira. Igen nagy türelemmel foglalkozik a tanulókkal. Hangsúlyozza nyomatékosan. Hibája, hogy a felelővel szinte egyedül érzi magát az osztályban. Egy-egy felelés alkalmával szinte párbeszéd alakul ki tanár és diák között. Igyekszik meggyőzni a tanulót, közben az osztálymagára marad. Innen ered órán át tanulók nyugtalansága. Minden órán ad fel házi feladatot, de ritkán ellenőrzi.

Szerencsés eset, hogy az új anyag feldolgozásában helyesen támaszkodik az osztályra. Ezzel jól neveli az osztályt mennyiségi kapcsolatok meglátására. Ilyenkor helyesen irányítja a tanulók munkáját.

Idejével még nem tud gazdálkodni. A házi feladat számonkérése igen hosszadalmas. Az írásbeli feladatot ismét megcsinálják az osztályban, akkor is, ha azt mindenki jól végezte el otthon. Ezzel értékes időt veszít. Tetézi a hibát az, hogy erre is osztályzatot ad.

Nagy erőssége, hogy világosan látja a feladatok megoldásának legegyszerűbb útját és ez világosan meg is magyarázza tanítványainak. Sok gondot fordít a tanulók önálló munkára nevelésére. Ezt azzal éri el, hogy igen sok feladatot oldanak meg az órákon és az otthoni munkában. Ilyenkor dicséretre méltó önmérséklettel tartja vissza magát, hogy ne adjon több segítséget, mint amennyire szükség van a jó munkához.

Feleltetés alkalmával az osztályzatot a félév elejére nem közölte a tanulóval, annak ellenére, hogy ezt már több ízben megbeszéltük. Csak a II. félévben tért el helytelen álláspontjától. Fiatal kora miatt – közel érzi még a diák éveket – sokat megenged még a tanulóknak. Pedig tudásának komoly jelei némi tekintélyt adnak neki, sok esetben nemtörődömségével, elnéző, következtelen magatartásával ezt saját maga rontja le. /Igy pl. a "munka zaja" történet, annak ellenére, hogy ez igen sokszor a figyelmesség rovására megy./ Így egy-egy órájába befektetett energiájának csak egy kis részét kapja vissza. Hibája még - ami szintén fiatal korának dinamikájával magyarázható, - hogy számonkérés alkalmával igen sokat beszél, magyaráz. Így ő maga sem és más sem tudja megbírni a feleletet. Ugy véli, hogy egy tétellel kapcsolatban mindent el kell mondania amit valaha ő tanult. Hiányzik belőle a bölcs önmérséklet. Különösen a fizikában vagy így. A számonkérés gyakran olyan benyomást tesz a külső szemlélőre, mintha korrekcióról lenne.

Tulzott a segítség a dolgozatok írásakor is. Szinte megbeszéli a tanulóval az észrevett hibát. Közben az osztály ellenőrzése elmarad és így beszélgetésre ad lehetőséget, amivel a tanulók élnek.

Helyes önálló ítéletalkotása van. Van véleménye a dolgokról. Ugyanakkor azonban hibája, hogy nehezen hajlandó az idősebbek tapasztalatait átvenni. Csak akkor amikor már saját kárán rájött az igazságra. Így pl. nem volt hajlandó óravázlatot készíteni, pedig több esetben rámutattam az órán észrevett hibák alapján, mennyire fontos éppen az ő – fiatal tanár – esetében az óravázlat. Remélem a következő tanévben nem lesz panasz ezen a téren.

Derüs egyénisége és a közösség szeretete a tanári szoba állandó mozgó derüs fénypontjává teszik. Különösen ki kell emelni az iskola kulturmunkája területén adott segítséget. Nemcsak, hogy ő maga vállalt szereplést ünnepélyeinken, hanem vállalta a szavalókör vezetését, amely már most is szépen működik.

Hibái leküzdése után kiváló tanár lesz belőle.

13. Maróthi Ferenc

Erős oldala a kísérletezés a fizikában, és ezt helyesen is alkalmazza, csak az anyagbeosztása nem tervszerűen méretezett. Sok kísérletet mutat be és ezek alapján vonják el a természet törvényeit. A kvantitatív kísérleteknél azonban túlzott aprólékossággal jár el és így egy-egy órán igen keveset tudnak végezni. Így pl 1954. IX. 25-én egy teljes órán a tükrös galvanométer érzékenységét határozták meg. Ez sajnos elmaradáshoz vezet. A tankönyvet a tanulók nem használják. Tudásuk így igen kevés ismeretet ölel fel. Igen helyes a fizikai kísérletező oktatás, de nem lehet az ismeretanyag rovására. Módjával kell élni ezzel is. - A tanév elején még számon sem kérte a tanulóktól a végzett munkát. Év végéig azonban már eredmény mutatkozott ezen a téren, de a fejlődés még lassú. Egy-egy rövidke mondatból nehéz a tanuló tudását megállapítani. Meg kell kívánnia a hosszabb lélekzetű beszámolókat/1954. okt. 2./A tanulókat rá kell nevelnie, hogy ismereteikről összefüggő, önálló, biztos feleletben számoljanak be. Ezt pedig csak úgy érhetjük el, ha óráról órára számoltatjuk be őket. Feladatokat adunk számukra és azt meg is követeljük tőlük. - Nagy igyekezettel próbálja a tanulókat a kísérletek elvégzésére nevelni, de a másik oldalon nem enged nekik kellő önállóságot. A kísérleti eszközöket maga adja kézbe, így nem sok gond kell hozzá, hogy a tanuló kitalálja, mi a tennivalója. Soha nem az elgondolásban, a kitűzött didaktikai célban van a hiba, hanem a kivitelezésben, a nagypapa féltő gondoskodásában.

Az időbeosztása sem elég szerencsés. Sokszor hosszú időt tölt el egy-egy kísérlet előkészítésével/pl II. 25-én a szilárd testek tágulási együtthatójának meghatározására szánt kísérlet előkészítésére egy teljes órát fordított. Közbenkitéved a kísérlettel kapcsolatos adatok meghatározásának módszerére is. Igen jó gondolat ez, ha kutató fizikusokat akarunk nevelni. Ez azonban már az egyetem feladata lenne. A középiskolában inkább a szakóri feldolgozásra való. Így veszélyeztetni az anyag egyéb részeinek feldolgozását. Nem tartom feleslegesnek ezt a munkát, csak a szakirányú oktatás feladatainak körébe illőnek vélem.

Mint a fizika szakkör vezetője igen jó munkát végzett. Irányításával a tanulók több olyan eszközt javítottak ki, melynek megjavításáért nagyobb összeget kellett volna fizetnünk. Ezzel az iskolánknak is hasznos segítséget nyújtott. Leles szeretettel vezette be a többi fizikát tanító kartársát a kísérletező munkába. Leles volt az iskolánkban folyó kísérletező fizikai oktatásnak. Alapos munkájáért csak köszönettel adózhatunk. Egész tanári pályája alatt a kísérletező oktatásnak élt. Igen sok kísérlete teljesen újszerű, melyet egyedül ő alkalmazott. Mindig azt tartotta szem előtt, hogy a természetet szólaltassa meg, amikor egy jelenség lefo-

lyását, törvényszerű bekövetkezését vizsgálta. Szinte egész életét az intézetben töltötte és bármikor kész volt másokat is a kísérletezés technikájába bevezetni. Igen nagy öröm volt számára, ha egy-egy újszerű kísérlete sikerült és ezt kar-társainak is bemutathatta.

15. Pálffy Zoltán.

Év elején még nem készült fel az osztályfőnöki órákra. 1954. IX. 27.-én pl. szerteágazó kérdésekkel foglalkoztak. Szinte az iskolai élet minden területéről. Nem volt konkrét célkitűzése az órának.

Később javult a helyzet, mert az osztály sok problémát adott és így kapott témát. De nem tud közelférkőzni a tanulókhoz és így a legértékesebb nevelési területet nem tudja kiaknázni. A közösségi nevelés nem nélkülözheti az egyénnel való foglalkozást. Ezen a téren kell változtatnia. Pedig nem is lenne oly nehéz, hiszen a földrajzi szakkörben mutatja meg, milyen jól tud hatni egyes tanulókra. Milyem szépen be tudja kapcsolni őket a munkába. A családlátogatásra is több időt kellene fordítania.

Igen határozottan osztályoz. Helyesen megkívánja a tanulók térképismertét. Minden esetben a táblánál feleltet. A tanulók ismereteinek ellenőrzését is nagyon helyesen oldja meg. Minden felelet alkalmával tesz fel a régebben tanult anyagra vonatkozó kérdést. Igya tanuló állandóan kénytelen ismételtetni a lényeges anyagrészeket. Tanítványainak többsége igen jól tájékozódik a térképen. A tárgyat szeretik. Szaktárgya kérdéseinek területén sokkal közvetlenebb a tanulókhoz. Ezen a területen határozott fejlődést tapasztaltam a multhoz képest. Most miután megszokta az iskolát, sokkal inkább feloldódott merev magatartása. Magyarázat közben is gyakran fordul kérdésekkel a tanulókhoz és így helyesen kapcsolja az egyes újabb anyagrészeket a már megtanult ismeretekhez. A szemléltetés módszerét igen helyesen alkalmazza. Nagyon jó táblai rajzokat készít. Pár vonással jellegzetes rajzát adja egyes államoknak, azoknak felszínét, gazdasági helyzetének.

Az összefoglalás egyetlen órán sem marad el nála. Sőt egy-egy órán többször is végeznek rész-összefoglalást, amikor az órán egy kisebb egységet feldolgoztak. Óráin minden alkalommal foglalkozik a politikai gazdaságtani kérdésekkel is. A hazafias nevelés szempontjából értékes részleteket erősen kidomborítja. Igen jól domborítja ki a földrajzi adottságok és a társadalmi rendszer kapcsolatát. Tárgyán keresztül az internacionalizmus szellemében neveli a tanulókat. A nép szeretetére, munkája megbecsülésére nevel.

Mint a földrajzi szakkör vezetője lelkes munkát végzett. A kiállítás alkalmával vettük csak észre, hogy mennyi igyekezettel készültek vezetésével a tanulók erre az alkalomra. Elkészítették a kerület monográfiájának tekintélyes részét. Ennek a kiállítási anyagnak tükrében látszott meg, hogy a tanulók milyen lelkesedéssel foglalkoznak a földrajzzal. Jó munkáját mutatja az is, hogy az idén 100 %-al több tanuló jelentkezett földrajzból a Rákosi Mátyás tanulmányi ver-

senyre,mint tavaly.Ezekből három tanuló került a döntőbe és egyik tanítványa könyvjutalmat is nyert.

Egyik elhamarkodott tettéért figyelmeztetésben részesült.Azóta igen higgadtan,sokkal több körültekintéssel végzi nevelői munkáját is.Nem is volt munkája ellen azóta semmi panasz.A figyelmeztetést komolyan vette és azóta is ennek szellemében dolgozik.

16. Pálffy Zoltánné.

Decemberben került iskolánkhoz. Ekkor az általa átvett osztályok négy héten át nem részesültek rendszeres történelem oktatásban. Nagy feladatra vállalkozott, amikor ilyen lemaradással közvetlenül a téli szünet előtt vette át a tanítást. Rövid időn belül beilleszkedett a testület munkájába. Oktató munkájában is eredményesen dolgozott. Az órákra rendszeresen készül. Óráinak vezetése is helyes. Az órákon helyesen választja meg a módszereket. A számonkérés alkalmával nem oszlik meg a tanulók figyelme. Állandóan az egész osztályt foglalkoztatja. A tanulók feleletében ejtett hibákat a többiekkel javíttatja ki. Kérdéseit mindig az egész osztályhoz intézi. Osztályozása biztos, határozott. A tanulók feleleteit megbírálja. Az új anyag közlésekor a beszélgetés és előadás módszerét alkalmazza. Előadása kissé akadozó, ami gyakorlatlanságából ered.

Ideológiai felkészültsége igen jó. Magyarázatai hibátlanok.

Helyesen arra törekszik, hogy a tanulók a térképen jól tudjanak tájékozódni. Ezért ő maga is mutatja a térképen magyarázat közben a helyeket, de feleléskor is legtöbb esetben megkívánja a térkép használatát.

A táblai vázlat is megkönnyíti a tanulók otthoni munkáját, de az anyag megszilárdítását is. A tanulók feleletei arról tanuskodnak, hogy meg tudta kedveltetni szaktárgyát. A tanulók szívesen olvasnak és számolnak be olvasmányaikról a történelem órán. Óra végi összefoglalásai arról tanuskodnak, hogy jól le tudja kötni a tanulók érdeklődését.

Az anyag állandó ismétlésével a megszilárdítást biztosítja. Minden felelő a régi anyagból is kap kérdéseket és így az osztályzat a régi és új anyag ismeretének összetevője.

Talán fiatalos tapasztalatlanságából ered, hogy osztályzásában nem az egész tanuló képét, annak munkáját, fejlődését tekinti, hanem a feleletek számszerűségét törvényként látja. Ez az év folyamán sok surlódási felületet okozott tanár és szülő, tanár és osztályfőnök között. Igaza van abban, hogy követelményeinkből nem szabad engedni, de ugyanakkor több lehetőséget kell adni egy-egy tanulónak, akiben igyekezet mutatkozik a hibák javítására, hogy javithasson is. Nem uralkodni kell a tanulók felett, hanem megértő, de szigorú szeretettel nevelni kell őket. Erre pedig nem egyetlen eszköz az osztályozás és az osztályfőnöki rovás. Arra kérem, hogy foglalkozzék sokat a szocialista pedagógia módszereinek tanulmányozásával.

17. PERCEL LÁSZLÓNÉ.

1954.IX.14.Igen határozottan osztályoz.Még eltűri a beszélgetést az órán,amikor a táblára ír.Magyarázat közben részösszefoglalást tart.Helyesen domoritja ki a tárgyaban rejlő ideológiai vonatkozásokat.Jó a történelemmel való koncentrációja is.Arra is van gondja,hogy bővebben foglalkozzék a hiányos ismeretekkel /sejtek felépítése/.

A szemléltetés módszerét még sok hiba szövi át,így a kísérletek előkészítésében mutatkozó tervszerűtlenség gyakorlatlanságának eredménye. Hol egy dugó maradt el,ami miatta kísérletet nem lehetett elvégezni,hol a tapasztalatlanságból fakadó hibák miatt /vizbontás/.

Tanítási munkájába helyesen illeszti be a tanulmányi kirá ndulásokat, azokat gondosan szervezi/állatkert megtekintése,gondoskodás vezetőről/.

Az év elején még többször előfordult,hogy késve ment órára,mert időbeosztása még nem alakult ki,az év folyamán ezt a hibáját már leküzdötte.

Később igenszoros kapcsolat alakult ki közöttte és Szentesné között, ami nagyban hozzájárult munkájának eredményességéhez.Másrészt Benedictynével együttműködve a a biológiai szertár anyagával ismerkedett meg.Állandóan kartársias magatartást tanusított,nemcsak elfogadta,hanem igényelte is a bírálatot,mert tanulni és dolgozni akart,eredményes munkára törekedett.Órabeosztása nem mindig volt sikeres,de hibájából mindig okult,fejlődése szép vonalban haladt előre.

A jövőben sokkal több gondot kell fordítania a kémiában a mennyiségi viszonyok vizsgálatára és gyakorlására.A folyó tanévben igenkevés feladatot oldottak meg,nemigen adott írásbeli házi feladatot.

Fiatal kora és kevesebb tanári gyakorlata miatt még akkor sem tud elszakadni a tankönyvtől,ha az a könyv homályossága miatt kívánatos lenne.

Igy például lediktálja az Avogadro törvényt,de a tanulók nem tudják, a tanár nem magyarázza meg,nem győződik meg arról,hogy a tanulók tudják-e, mit jelent”....az egyszerű,egész számokkal kifejezhető térfogathatványokkal egyesülnek egymással.”

Hiányolom az órákon a numerikus példákat,és házi feadatként sem kapnak ilyent a tanulók.

Az anyag közlésében igenhelyesen használja ki a tanulók aktivitását. a kísérletek elvégzésekor a tények megállapítását,a lényeg kiemelését a tanulókkal végezteti el,és ők is vinják le a következtetést.”Mit láttál?Mivel magyarázod? Mit állapithatunk meg?”-gyakori kérdései a földrajzórán.

A biológia oktatásában helyesen foglalkozik az ideológiai kérdésekkel. Igyekszik a tanulóknak a materialista világszemléletet kialakítani. /Helyes kérdés pl."A halak bőrének nyálkás volta így volt kezdettől célszerűen,vagy úgy alakult ki?"-A kérdésre helyes választ is kap a tanulóktól /

18. Pulay Laura.

Még az év elején egyik hiányossága volt, hogy nem közölte a tanulókkal az osztályzatot. Láthatólag nem volt biztos a bírálata, és ezt nem akarta a tanulók előtt mutatni. Ez a hibája némileg csökkent az év végére. Ma már több esetben közli az osztályzatokat, de még most sem biztos a értékelésében. Ezt a tanulók is érzik, ami bizonyos fegyelmezetlenséget eredményez.

Helyes, hogy az I. osztályban nagy gondot fordít a versek tanulására. A tanulóknak nemcsak fel kell mondaik a verseket, hanem ügyelniük kell a helyes hangsúlyozásra, szövegmondásra, gondolatok kifejezésére is. A beszélgetés módszerét alkalmazva ügyesen hidalja át az általános és a középiskola közötti átmenetet.

Hiba inkább nevelési módszerében mutatkozik. Enyhekezű, nem egészen következetes a fegyelemre való nevelésben. Elnézi az apró hibákat, melyek ezáltal fokozódnak. A tanulók mind merészebbekké válva belebeszélnek a tanár szavaiba.

Az új anyag közléséből hiányzik a belső átélés, főleg a könyv szavaira azoknak ismétlésére szorítkozik. Így világnézrti nevelése elhibázottá válik. Az új anyag tárgyalása előtt közli az óra célját. Ez helyes, de ugyanakkor közli a tankönyv oldalszámát is. Erre mindenki kinyitja könyvét. Előtte is nyitva a tankönyv, óravázlat, és gyakran bele-belenéz. Így a tanulók is inkább a tankönyvet olvassák, mint a magyarázatra figyelnek.

Sokkal határozottabban kellene óráit vezetnie. Munkájában sok segítséget kapna, ha gyakrabban hospitálna a kartársak óráin.

Nem készít pl. feleltetési tervet, és a tanulókat csak úgy találomra szólítja fel, ekkor is csak a jobb feleleteket osztályozza. A tanulók erősen hajlanak arra, hogy frázisokkal operáljanak. Ezt nem inti le, nem harcol ellene. Feltétlenül ki kell emelni azt a segítőkészséget, amely jellemzi egész évi munkáját. Sok segítséget nyújt az adminisztrációs munkában. Igen gyakran még a hivatalsegéd munkáját is segítette a hirdetése közlése továbbiátában. Sokat helyettesített egy-egy kartárs betegsége alkalmával. Egész munkáját a segíteni akarás jellemezte.

19.Scheitz Emil.

1954.IX.9.Igen jó korrajzot ad a cári Oroszország jobbágynak helyzetéről. Szemléletes képet ad a cári elnyomás politikai oldaláról. Ezzel is segít a tanulók politikai nevelésében.

Irodalomtörténeti fejtegetésit összeköti a világirodalom hasonló részleteivel.

Szómagyarázataiban etymológiai alapra helyezkedik.

Órára való felkészülése.igen alapos és gondos. Állandóan képezi magát. Nagyon sokat olvas. Széles skálájú műveltsége miatt a testületen belül is komoly tekintélyt élvez. Szeretettel foglalkozik a fiatal kartársakkal. Kardosnét első naptól kezdve szeretettel támogatja munkájában.

Következetes a nevelési elvek végrehajtásában. Nála a közös határozat valóban törvényerejű hatást jelent. Soha el nem tér a közösen megállapított elvektől. Kár hogy a kartársak körében élvezett tekintélyét nem használja arra, hogy a tanári szobán belül is neveljen. Nem hat a kívülmaradókra. Nem igyekszik őket is belevonni a közösségbe. Ezen a területen kell a vezetés számára támogatást adnia.

Az oktatásban gyakran alkalmazza a szemléltetés módszerét. Minden módon arra törekszik, hogy a feldolgozandó anyagot közelebb hozza tanítványaihoz.

Igen alaposan foglalkozik a nyelvtannal és ezen a területen ért is el eredményeket.

Munkájában fáradságot nem kimél.Egy-egy órára való felkészülése szép példája a becsületes tanári munkának. Narmichat éves tanári szolgálata ellenére még ma is óravázlatot készít. Óravázlatai mintaszerűek. Nagy gondot fordít a feltétlenül megtanulandó szavak kiválogatására, ezirányu munkáját nagy körültekintéssel végzi. És ezzel lényeges megkönnyíti a tanulók készülését is.

Mint a tanári könyvtár őre is lelkiismeretes munkát végzett. Feljegyzései anyagkezelése mintaszerű.

Egyszerű, becsületes nyílt magatartása a tanulók körében is tiszteletet ébreszt tanítványai szeretik és egyéniségén keresztül megszerettél az orosz nyelvet is. Kiváló munkája elismeréséül a pedagógusnapon jun.5.-én pénzjutalomban részesült.

Szabó Dezső.

A tartalom és forma egységét igen jól domborítja ki magyarázatában. Ugyanakkor mindig az ismertetett munka alapján / 1954.IX.16./

A számonkérés alkalmával helyes módszert alkalmaz. Először összefüggő, hosszabb feleletek és csak ezután tér át rövid kérdésekkel az osztály felkészültségének ellenőrzésére.

Hiba, hogy a hosszabb feleletek során nem győződik meg a tanulók többoldalu felkészültségéről. Ez ugyan nem csak nála mutatkozik hiányként.

Az új anyag tárgyalásakor a megbeszélés és előadás módszerét vegyesen alkalmazza. Jól használja a szemléltetés módszerét is. Sok kiegészítő anyag tartkítja az anyagfeldolgozást.

A tanulókhöz való helyes viszonyát mutatja a IV.a/ osztályban a mellérendelés kérdésének vitája, a tanórán /XI.18./ tanár és diákjai között. A vita mindvégig megfelelő keretek között maradt. Kár, hogy a tanár álláspontja nem tudott győzni az érvek nem eléggé alátámasztott volta miatt.

Sokat törődik a tanulók helyes világszemléletének kialakításával. Az irodalom tükrében mutatja meg a gazdasági alap és a társadalmi berendezkedés kölcsönhatását. A hazafias nevelés szép példája volt a III.a/ osztály névadó ünnepe Arany Jánosról. Itt mutatták meg, hogy milyen komoly dolgozatok megírására is képesek. Kérdezési módszere határozott, osztályzata reális. Előadasmódja nyugodt, világos. Gondolatfűzése logikus. A tanulók figyelmét leköti. Talán még egy fokkal többet kellene adnia érzelmeiből egy-egy vers vagy prózai mű ismertetése során.

A folyó tanévben sok segítséget nyújtott szintén a vezetésben. Kár, hogy javuló adminisztrációs tevékenységét az órák növekedése fékezte. Munkája sokkal szervezettebb volt már mint tavaly. Most már világosan látszik, hogy tavalyi gyengébb szervezési munkája nem az ő hibájából eredt, hanem nem volt kialakult szokás az adminisztrációs munkában, amit átvehetett volna. Ezt kell a jövőben megerősíteni és kialakítani. Ehhez több segítséget kívánok nyújtani.

Ideológiailag állandóan képezi magát. A folyó tanévben is résztvett a B.P.T.I. konferenciavezetői tanfolyamon. Önként vállalta a testület tagjainak ideológiai konferenciáinak vezetését. Az ő lelkes multévi munkájának eredményeként a testület tagjai között sok volt a jelentkező az idei tanévben arra, hogy az ötéves ciklus első évében folytassák ideológiai továbbképzésüket. Az idei utolsó konferencián pedig elhatározták, hogy a következő iskolai évben is kéri az ideológiai oktatásba való beosztásukat.

Nemcsak az intézet vezetésében volt készséges segítőtárs, hanem Janson kartársnak megbetegedésekor önként vállalta az egyik IV. osztály magyar

tanítását. Öt hónapon keresztül vezette ezt az osztályt, annak ellenére, hogy így az adminisztrációs munkát csak a délutáni órákban tudta elvégezni. Szép példáját mutatta ezzel annak, hogy a segítség és a helytállás összekapcsolható, ha lelkiismeretes munkával párosul.

Szabó János.

A második félév elején érkezett iskolánkhoz. Gyorsan illeszkedett bele a nevelői közösségbe. Célkitűzése, hogy tanulóinkat jó sportemberekké nevelje. A testnevelés és sporton keresztül akarja a tanulókat becsületes, komoly munkára nevelni. Munkája központi kérdése a nevelés. Szereti a gyerekeket, a fegyelem terén igényes. Nem tűri a lazaságot.

Sajnos, az első időkben önmagával szemben kissé elnéző volt ezen a téren. Több ízben előfordult, hogy késve érkezett az órára. Azóta pontosan veszi a feladatait és súlyt helyez arra, hogy kiérdemelje munkája megbecsülését.

Testnevelési órái mintaszerűek. Még a légoltalmi ismeretek óráit is érdekessé tudja tenni sokoldalú tájékozottságával. Óráinak felépítése tervszerű. Sokoldalúan foglalkoztatja az osztályt és így a tanulók szervezetét, ügyességét fejleszti. Szaktudása igen magas. Ő maga is sportol és így példájával is buzdítja a tanulókat. A tanulók egyesületi szereplését is figyelemmel kíséri. A nevelési szempontokat érvényesíti minden alkalommal. Nyugodt, meggondolt magatartása jó hatással van a tanulókra.

A sport terén elért eredményeiért több alkalommal részesült kitüntetésben. Így legutóbb 1955. április 4-én másodszor tüntették ki a sport érdeméremmel. Iskolánk csak nyert az ő idehelyezésével.

Tarcal Béla.

Óravezetése igen határozott, jó felépítés. Kérdései világosak, feltevésük nyugodt. Kissé komor a magatartása. /1954.IX.6./ Már 1954.IX.27-én sürgeti a D.I.Sz. tagfelvétel kiterjesztését, mert lehetetlennek tartja, hogy osztályában megbénuljon a D.I.Sz. munka. Sokat foglalkozik a D.I.Sz. csoportok megszervezésével. Felfigyel például arra, hogy a két osztály különválik és nem akarnak egy-egy csoporton belül összelelegedni. Azonnal felhívja a csoportvezetők figyelmét erre a hibára, és így az osztály a csoportok új felosztásával kénytelen volt a hibát javítani. Az osztály ma már egységes és nem venni észre, hogy két osztályból tevődtek össze. Ki kell emelni azt is, hogy a csoportok tagjainak kiválasztásakor a tanulók önkéntesen már úgy csoportosulnak, hogy a csoporton belül arányosan oszlanak meg a különböző képességű tanulók.

Év elején még hiányossággént mutatkozott, hogy az osztályzatot nem közölte a tanulóval./1954.X.12./

Megbeszéléseink után változtatott ezen és attól kezdve helyesen határozottan közölte a tanulókkal a felelet alapján megérdemelt osztályzatot is.

Magyarázataiban jó példát mutat a tanulóknak arra, hogyan kell az író mondanivalójával alátámasztani mindazt, amit következképpen levontunk.

Sajnos, a tanulóknál még nem tudta ugyanezt elérni.

Gondja van arra, hogy ne maradjanak tisztázatlan kérdések, állandóan ellenőrzi az osztály megértését, kérdések alapján deríti ki a nehézségeket és azonnal tisztázza magyarázat vagy megbeszélés formájában a hiányos vagy homályos képzeteket.

Láthatólag zavarja az idegen jelenléte, mert gyakran megesik, hogy a meglátogatott órákon monoton, egyhangú az óra vezetése. Ilyenkor csak az óra vége felé jön lendületbe.

Nyelvtanítása is eredményes. Soha nem a szabályból indul ki, hanem sok példa alapján vonják le a következtetést. Így biztos alapot ad a tanulóknak. Jók a nyelvtani írásgyakorlatai. A tanár nevelőmunkája eredményeképpen a tanulók soha nem beszélnek úgy, hogy az elmondottakat példával ne támasztanák alá.

Hibája, hogy a tanulók feleleteit kicsit hosszúra nyújtja és a hosszú idő alatt nem győződik meg a többoldalu készülséről. Rövidebb feleletből is megállapítható a tanuló tudása. Tizenöt perc igen hosszú idő egy feleletre. Öt perc után már világosan látni, mit tud a tanuló. Ez után még egy két másirányú kiegészítő kérdés és jöhet a következő felelő.

Mint a tanulószoba vezetője körültekintően látta el feladatát. Hiányossága még ezen a téren, hogy a tanulószobai felügyelet ellenőrzésében nem következtes. Ebben több energiát kell kifejtenie.

Igyekszik a nevelőközösségbe beolvadni. Ebédutáni szabadidejét mindig a tanári szobában tölti beszélgetéssel. Kár, hogy délelőtti folyamán ritkán látni őt a kartársak között. Ez volna a közösségi emberreválásának egyik következő lépőcsőfoka.

Sok segítséget nyújtott az iskola kulturális rendezvényeinek előkészítésében. Igen messze lakik az iskolától, mégis vállalta például a József Attila ünnepély rendezését a késő esti órákban. A folyó tanév elején mint tankönyvfelelős is fáradhatatlan munkát végzett. Neki köszönhető, hogy iskolánk tankönyvellátottsága zökkenőmentes volt.

A kartársi segítség szép példáját mutatta, hogy önként vállalta a betegszabadságon lévő Janson Vilmos kartárs helyett a latin nyelv tanítását. Munkájának köszönhető, hogy abban az osztályban nem is volt elmaradás az öthónapos időköz ellenére.

A tanév folyamán önként jelentkezett a Sz.K.P. történet tanfolyamra. Szerény csendessége magyarázza, hogy ritkán szerepelt, pedig felszólalásai arra vallanak, hogy az anyagból kellően felkészült minden esetben. Egyszer sem hiányzott. Kicsit bátrabb kiállást, több pártosságot kívánna meg ideológiai állásfoglalása is. Éppen azért, mert szaktárgyain keresztül ezt érvényre is juttatja, a konferenciákon sem szabad a csendes szemlélő szerepét vállalnia.

Szentes Ervinné.

Osztályfőnöki óráját látogattam meg 1954. szeptember 2-án, melyen a tanulók évnytöről való távolmaradását nem ellenőrizte.

Igen jól vezeti a vitát, de nem inti le a közbeszólókat.

Év elején osztálya még igen sivár képet mutatott, de év végéig fokozatosan javult a helyzet.

Igen hosszas a számonkérés ideje és így az órabeosztása aránytalan./1954.IX.22.,X.4./ Táblai vázlatok világosak, jól tagoltak. Egy-egy tanulót igen hosszasan feleltet.Közben az osztályt nem foglalkoztatja és így a nyugtalanság fokozódik.

Magyarázatában az előadás és beszélgetés módszerét felváltva használja. Nem tart száraz, elméleti fejtegetéseket, hanem a gyakorlati példák sorozatán át jut el a tények megállapításához. A szemléletes módszerét jól alkalmazza. Ügyes kísérletező. Jól külön tudja választani a lényegest a lényegtelenről. Erősen szem előtt tartja a tanulók előző ismeretanyagát és erre épít. Előadása szemléletes és a tanulók érdeklődését erősen leköti. Többoldalú asszociáció kialakításával biztosítja az ismeretanyag rögzítését.Nyugodt, kiegyensúlyozott magatartása átragad a tanulóira is. Magyarázatát feszülten figyelik és így aktív részesei lesznek az anyag feldolgozásának. Nincs olyan tanuló, aki a munkában nem vesz részt. Tanulóit valóban a munkára neveli. A tanulók szeretik a kémiát és tudásuk ezt tükrözi is. Egyik alkalommal / III.30./ egy vitás kérdés eldöntésére,az egyik tanuló,Gróh kémiáját viszi ki a tanárnőnek. Ez mutatja, hogy nemcsak a tankönyv anyagát tanulják, hanem a tanulók nagyrésze ezen túlmenően foglalkozik a kémiával. Ezt mutatja még az is, hogy a IV. osztályokban a biológiával kapcsolatban gyakran merülnek fel kérdések a kémia területéről. Látogatásaim során meggyőződtem arról, hogy a tanulók többsége a kérdésekre helyesen válaszolt, holott már két éve nem tanulnak kémiát. A Sz.B.-ben végzett munkája is tükrözi a kartársi segítség szép példáját.

Mint az osztályfőnöki munkaközösség vezetője nagy gondot fordít arra, hogy eredményes nevelői munkát végezhesünk. A problémák helyes kiválasztásában és a viták előkészítésében arra törekedett, hogy a megbeszélések valóban gyümölcsözőek legyenek.

Szép példáját adta annak, hogyan segíthetünk a fiatalabb kartársaknak. Perczelné munkáját nagy mértékben javította az, hogy Szentesné segítette a kísérletek előkészítésében. A szemléletes módszerének alkalmazásában, annak elvi részleteit megbeszélve,Perczelné az ő vezetésével igen sokat fejlődött.

Mint osztályfőnök csendben és szerényen dolgozik, de igen eredményes munkát végez. Osztályából került ki a legtöbb kitűnőrendű tanuló. Jól megszer-

vezte osztályában az egymást segítő tanulók hálózatát. Ennek a munkának szép eredményét mutatta több tanulónak a rendüségjavítása. Osztályából került be iskolánkból a legtöbb tanuló a R.M. tanulmányi verseny döntőjébe/11-en/ és ezek közül 3 két tantárgyból is. Kíváncos lenne, ha több alkalommal beszélne arról, miként éri el jó eredményeit. Remélem, hogy nevelőmunkánk megjavítása érdekében a következő évben többet fog nekünk erről átadni.

Segítőkézségében tulment azon, hogy Perczelnét bevezette a kísérletező oktatás helyes módszereibe. Mikor Perczelné anyaszabadságra távozott, önként vállalkozott, hogy kötelező óraszámán felül vállalja az ellátatlan kémiaórák egy részét. Munkáját a hivatása és a tárgy szeretete hatja át.

Az 1954/55. tanévben önként jelentkezett a Sz.K.P történet tanulására. Egy konferencián nem vett részt betegsége miatt. A konferenciákra jól felkészült és a vitákban is élénken vett részt.

Tárkányi Imre.

1954.IX.13-án történt látogatásom alkalmával tapasztaltam, hogy a hibákat a tanulókkal javíttatja ki.

Módszeres óravezetése igen jó. Ugyanakkor még megállapítható, hogy időbeosztása nem épen szerencsés. Nyugodt óravezetését is ki kell emelni. Soha nem zavarja felesleges belekérdezéssel a tanulót. Házi feladatot rendszeresen ad és így helyesen önállóságra neveli a tanulókat. Így a II. osztályos tanulói már egész elfogadhatóan fogalmaznak orosz mondatokat. Tanulóit a helyes, magyaros fordításra neveli.

Felelés alkalmával a tanulók hibáit társaival javíttatja ki. A felelet bírálatát az orosz

tagozatu osztályában orosz nyelven közli a tanulókkal. Mint a gyakorló tanárjelöltek vezetője, igen jó munkát végzett. A jelölteknek igen sok jó módszer-tani tanácsot adott. Vezetésével szinte szemmel láthatólag fejlődtek. Szép, eredményes órákat tartottak. Megszerették a tanári munkát. Ugy éltek itt a tanári szobában, mintha a testület állandó tagjai lennének. Azóta is vissza-visszatérnek közénk. Megbeszéléseik értékesek voltak. Osztályának irányításában, általában nevelő munkájában erős személyi vezetés érvényesül. Ezt sokszor tulzásba is viszi. A D.I.Sz- taggyűlést az osztályfőnök vezeti. Javaslatot tesz az új vezetőségre. Nem ad kellő önállóságot az osztálynak.

Osztályfőnöki óráin sokat foglalkozott a kulturált magatartásra nevelés kérdésével. Helyesen mutatta be a mult társadalmunk ferde szokásait / cim- és rangkórság, párbaj, borraivaló kérdése/ .Ezzel szembeállítja társadalmunk követelményeit. A tanulók maguk is élénken vettek részt a vitában.

Az elmúlt esztendőben még hibája volt, hogy gyors beszédét nem küzdötte le a tanításban sem. Ezen a területen annyit fejlődött, hogy most már vigyáz magára és kiejtésére. Az órákon tagoltan, érthetően beszél. Sajnos ugyanezt még nem róla elmondani az egyéni érintkezésben.

Az év folyamán több bírálatot kapott a közösségi munkában való részvétel elhanyagolása miatt. Az év végén azonban igen szép példáját mutatta fejlődésének. Két alkalommal is vállalta első szóra a tornaünnepélyen részvevő tanulók felügyeletének fáradságos munkáját.

Évközi helyettesítései is azt mutatják, hogy azért mégsem olyan közömbös a közösséggel szemben. Bizonyos munkaterületeken nem szívesen végez munkát. Nekünk most arra kell törekednünk, hogy segítőkészségét ott vegyük igénybe, amely területen ő is szívesen, örömmel dolgozik. Janson kartárs helyett

szívesen vállalta a IV.c/ osztály latin tanítását és hogy nem eredménytelenül helyettesítette, azt mutatja az érettségi vizsga eredménye is.

Ha erőltetett cinizmusával szakítana, sokkal több megértésre találna a kar-társak körében.

Dr. Windisch Ferencné

Igyekszik arra, hogy a tanulók maguk lássák meg az összefüggést. Jól alkalmazza a rendszerező órá típusát is. Hibája azonban, hogy az azt megelőző órán nem rögzítik az összefoglalás szempontjait. Így a tanulók előtt nem a lényeg dombozik ki, hanem gyakran a jelentéktelen részletekben vesznek el. Nagyon jó pedagógiai érzéssel fog az új anyag megértéséhez. Az anyagot több oldalról is megvilágítja, szemléletes hasonlatokkal próbálja rögzíteni. Minden módon meg akarja könnyíteni a tanulók munkáját. Hiba még hogy nem ellenőrzi kellően a pongyola tudománytalan fogalmazást pl. 1954. március 20-án a 10. osztályban többször szerepelt, hogy ... átvett, vagyis a valódi törthasználat mindig valódi tört.

A fizika tanításában még itt ott zavartokoz a tanulóknál az ok és az okozat összefüggésének, az anyagban lévő kapcsolatok helytelen értelmezése. Erre nagyobb súlyt kell a jövőben fektetni. Pl. ha a felhajtó erő nagyobb mint a fenéknomás, akkor a felhajtó erő kisebb.

Mint a szakfelügyelői látogatás megállapította, többet kell kísérleteznie és a kísérleteknek meg kell előznie a következtetést és általánosítást. A kísérletekkel nem igazolunk hanem abból következtetünk.

Nevelői célzattal kérdéseivel állandóan megbontja az órá menetét. A közösségi nevelés eszközeivel igyekszik tanulóit jó munkára serkenteni. Az osztályfőnöki órákon megbeszélnek, kik azok akik tehetségüket nem állítják az osztályközösség szolgálatába önző érdekek miatt. Osztálya a felszabadulási kiállításon egyedül vett részt mint osztály.

Fizika tanításában a jövőben többet kell kísérleteznie. Idei munkájából ez hiányzott, de ez érthető, hiszen éveken át kizárólag matematikát tanított. Ezt figyelembe véve, munkája szép kezdetnek számít.

Vezetésével a matematika szakkör tagjai sok szemléltető eszközt készítettek. Fáradhatatlanul dolgozik azon, hogy tanítványainak tanulmányi szintje emelkedjék. Sokat foglalkozik velük órán kívül is. Tanulóit megtanítja látni, és munkájának eredményességét a z érettségik eredményességemutattam meg.

Mint osztályfőnök, sok nevelési problémát oldott meg. Megszervezte a beteg tanulók segítségét, és ezzel nem egy tanulót mentett meg az év elvesztéstől. Pl. Öveczky. Nagyon szereti tanítványait, és az ő osztályában a legjobb a szülők közössége, ami a sok család látogatásának az eredménye.

Iskolai munkája mellett igen sok társadalmi munkát is végez.

Elnöke a Váli u. ált. isk. Sz.M. nek, A kerületi Tanács oktatási Á B tagja. Ezen a téren is lankadatlan buzgalommal végzi munkáját, nagy eredménnyel.

Áldozatosságára jellemző, hogy az idén is zugolódás nélkül helyettesített, magas óraszám mellett is, ha erre szükség volt.

Az SZKP történet tanfolyamra önként jelentkezett, és annak legaktívabb tagja volt. Alapos felkészültségre való hozzászólásai sok esetben a konferencia vezérszóvivőjévé tették. Dicséretes az a mód ahogy ideológiai továbbképzésével törődik. Pártos helytállása példaként állhat a testület tagjai előtt.

Az iskolai élet és a tanári kar filmcímeiben, 1950-ben (diákhumor)

Nyári szünet: *Boldog idők*
Hetes: *Bagdadi tolvaj*
Osztálykönyv: *A dzsungel könyve*
Osztálybizottsági gyűlés: *Kárhozottak összeesküvése*
DISZ-Gyűlés: *Öten voltunk ...*
Házi dolgozat: *Utolsó éjszaka*
Magyaróra: *Vidám vásár*
Takarékbélyeg-alap: *Párttagsági könyv*
Tanulószoa: *Fiúk a rács mögött*
Félemelet: *Asszonyok szigete*

Balassáné: *Marica grófnő*
Benczédy: *Hüvelyk Matyi*
Darvasné: *Egy asszony elindul*
Detrichné: *Az idegen nő*
Dobossy: *A szevillai borbély*
Emberné: *Szépek szépe*
Érdi (dr.): *Úrhatnám polgár*
Gromovszkiné: *Talpig úrinő*
Janzon: *Mire megvénülünk*
Kmetyko: *Jégmezők lovagja*
Kolos: *A sportkirály*
Kovács: *Legény a tajgáról (Az al-
világ réme)*

Kunfalvy: *Chaplin, a diktátor*
Lukács: *Hatalmas erő*
Muharay: *Trubadur*
Nagy Nándor: *Tuskólábú*
Sujtó: *Mackó úrfi kalandjai*
Szabó: *A kék madár*
Szabóné: *Szabóné*
Szentésné: *Leány a talpán*
Szulyovszky: *Egy igaz ember*
Tarczal: *Dohányon vett kapitány*
Terestyéni: *A bolygó hollandi*
Dinamó altiszt: *Parasztbecsület*